

కృష్ణవల

చక్రవర్తానుల మాణిక్యశర్మ

గోదావరీ బుక్ డిపో

రాజమహేంద్రవరము

శ్రీమం.

సంగీత

కృష్ణలీల

ఇది

చక్రావధానుల మాణిక్యశర్తగారిచే

రచియింపబడినది.

శ్రీమం.

1000 పేజులు.

శ్రీమం.

కోటమర్తి చిసరఘపతిరావుగారిచే
కాకినాడ ముద్రాక్షరశాలయందు
ముద్రింపబడి

కె. యల్. యన్. సోమయాజులుగారిచే

ప్రకటింపబడియె.

1924.

దీని వెల 1-0-0.]

[నిజప్రస్తుతానామ.
సన్నవర

ఈ కృష్ణలీలానాటకమున వచ్చు పాత్రలు

పురుషులు.

1. దేవకుడు.
2. కంసుడు.
3. నారదుడు.
4. శంఖుడు.
5. వసుదేవుడు.
6. దీర్ఘ నేతుడు.
7. బ్రహ్మ.
8. ఇంద్రుడు.
9. విష్ణువు.
10. నందుడు.
11. నలకూబరుడు.
12. మణిగ్రీవుడు.
13. బలరావుదరుడు.
14. సేవకుడు.
15. తృణావర్తుడు.
16. బలరాముడు.
17. గోవిందుడు.
18. కృష్ణుడు.
19. అకూరుడు.
20. ఉగ్రసేనుడు.
21. కాళియుడు.
22. మాసురుడు.
23. గుండుడు.

స్త్రీలు.

1. దేవకి.
2. రక్తాక్షి.
3. యోగమాయ.
4. పూతన.
5. యశోద.
6. రోహిణి.
7. సారసిక.
8. పల్లవాధరి.
9. చంద్రవదన.
10. నాగకాంతలు.
11. మునిపత్నులు.

నాం దీ .

రంజల్లగ ధాతి)దేవి యసుగో శ్రీ దేవంబు నైదిపగా
నేరంజాలక విష్ణువేద రిపులక శ్రీ సిద్ధిపగా భూమి నా
భీరోదారకులమ్మనన్ బొడమి గో శ్రీ పీలోకమున్నాయలన్
గారుణ్యంబున నేలు కృష్ణుడిలకుకొగళ్యాణముల్గుచ్చుతో॥

[సూత్ర)ధారుడు పూవులను సభమీద జల్లి]

సూత్ర—ఓహో! ఈసభాలంకారము కన్నులపంపు సేయుచున్నదే!
సకలజగజ్జన జేగీయమానాగమాంత రహస్యవేదలును, సర్వ
కళారహస్యవిదులును, భంగీకృత పురురామ గర్వవిశేషమహి
పాలకుమారతిలకులును, ధనధాన్య సువర్ణభూషితులును
అగు నీసదస్యులు మే మొనరింపఁదలచిన నాటక ప్రయోగ
మునకై నిరీక్షించుచున్నవారు కావున వీరి నానందపటచుటకు
భగవంతుని లీలాహాపకమైన నాటకమును బ్రదర్శించుటకై
మానసిని బిలచి పాత్రల సిద్ధపఱచెదను గాక. (తెరవంజూచి)
ప్రేయసీ! ఒకసారి యిటురమ్ము.

నటి—(ప్రవేశించి) ఆర్యా! ఇదిగో వచ్చితి నేమియాజ్ఞయో నియో
గింపుడు.

సూత్ర—ప్రియురాల! ఆవిధంబుగ మన మాడదలచిన నాటకమును
జూచి యానందించుటకై సభ్యు లెదురుసూచుచుండ నేమి
యాజ్ఞ యని యడిగెదవేల?

నటి—జీవి తేవ్వర! అందుల కిప్పు డే నాటకమును బ్రయోగింపదఁ
తిరో చెప్పెదరేని పాత్రవర్గమును సిద్ధపఱచెదను.

సూత్ర—చునోహరీ! ఇదిగో చెప్పెద వినుము.

చూరు.

నన్నవర

గీ. చిన్ని పూదేని రుచికల్గి ॥ మున్నచులకు
బాల్మై పాపహరిమైన ॥ పరచుయోగి
బాలకృష్ణుని లీలయే ॥ పాపుకాదె
భలనము సేయ మనకిటు ॥ నీలవేళి.

నటి—అలాగే. చకోరములు చంద్రికవలన గాక వేతాకదానిచే సుతా
మీచునా! కాని యాభగవంతుడైన శ్రీకృష్ణుని లీల లనేకులు
రూపకములుగ రిచించియున్నవారు. అందేవి విరచించిన నాట
కిమును ప్రయోగించుచు.

సూత్ర—ఓసీ! అనేక నాటకములు రచించి వ సిద్ధిపడసిన బ్రహ్మాశ్రీ
చక్రావర్తధారుల మా శిష్యశర్మగారు రామలీల, కృష్ణలీల, విష్ణు
లీల అను లీలాత్మకమును నాటకములుగ రచించి ప్రపంచ
మున కొసంగినాగని వినలేదా! అందు శ్రీకృష్ణలీలను నేడను
సరింతము. నీవును వసంతమును గూర్చి యొకసారి గానము
సేయుము.

నటి—ఓత్తము.

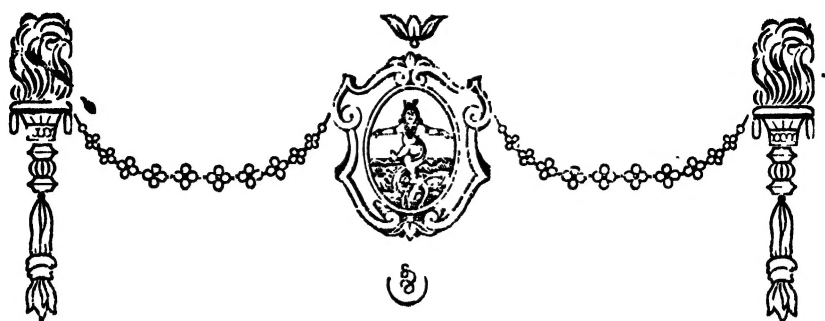
గీ. ముర?కారవముచు జగ ॥ న్నోహముగ
బాలకృష్ణుడు సేయగో ॥ పసతులెల్ల
మారశర భిన్నలై నటు ॥ మాధవుడు
చెలగిలోకుల విరహగ్ని ॥ శిఖలముంచె.

సూత్ర—ప్రియురాల! చక్కగ బాడి సదస్యుల హృదయముల బల్ల
వింపజేసితివి. రమ్మ వేగ నాటకము నారంభించుడము. అల్లదే
దేవక వేషమునుదాల్చి మన కుశలవుడు దేవకీదేవి వత్సవారిం
టికి బుపు ప్రయత్నములో నున్నట్లు సందడియగుచున్నది
రమ్మ పోవుడము. (ఉద్దరు నిష్క్రమించెదరు.)

అందు

ఇది ప్రస్తావన.

శ్రీ

సంగీత కృష్ణలీల.

పరిధమాంకము.

రంగము :—మధురాపుర బాహ్యసీమ.

[దేవకుడు, దేవకి ననుదేవులను పోషించెడిది.]

దేవకు—పెద్దా ! దేవకి !

చ. పతినిసశమ్ము దైతముగ న భావనశ్రేయగఁగన్కు, బాధుసగ
అతులను సత్తమామలను న దాడుని కిది భావునమ్ము, యే
కతకును బోకుమమ్ము, పతి నే ప్రియతమ్మును సూటలాడినన్
జతురఘటిన్ బ్రశాంతిగని న సత్కృపగాంచుము భర్తృసేవలన్॥

దేవకి—హాడ్కి.

గీ. అఖిల ధర్మార్థవికుడ వై నీ నట్టి నీకు
దనయనై భర్తృకెమరాడ నీ దలతునయ్య .
మీసుబోధన మది నెంచి నీ మెలగుదాన
హరికిశోరము చనునయ్య ! నీ అల్పములకు.

పసుదే—పూజ్యుడా ! మీరింతవరకే మివల దూరము వచ్చినారు.
మీరింక నిలచిపోండు నాప్రార్థన నొక్క డాలింపుడు. నన్నవర

తము స్వపుత్రునివలె నాదరించుచు నప్పుడప్పుడు వచ్చి
మానేను మరయుచుండవలయునని పార్థిచుచున్నవాడను.
దేవకు—వసుదేవా ! మీక్షేమ మరయుచుండుచు కాని

సీ. కనుబామల్ విరచినం త తనభీతిగంపిల్లు

నతిభీరురాలు నా తయాత్మజాత

గృహకార్యములసేయు త రీతి నెఱిగిన

చతురకాదయ్య మా త చంపిల్ల

ప్రౌఢవాక్యములకు త బ్రతివచనంబీయ

జాణకాదయ్యయీ త సఖయమిన్న

చంద్రకాంతులకైన త నైచి నిగలేని

సుకుమారి మాతల్లి త సుగుణవల్లి

గీ. అట్టి యబ్బుచు నీకునే నర్పణాబు

చేసినాడను సామము త చేతసిప్ర

బుజ్జించుచు దగినట్లు త బుద్ధి చెప్పి

యేరణి సత్కృపామతి త నేలుకొ నెదొ.

వసుదే—ఆర్యా ! మీరింతగా జెప్పునవసరము లేదు. మావంశమునకు

జుద్రోకేళియనదగిన నీమెను మీరు చెప్పినటులే దిద్దుకొ నెదను.

దేవకు—అమ్మాయి దేవకి .

గీ. కమలమును ద్రోప గలహంస త కాడనుండి

దారమేగిన యట్టులో త తల్లి ! నీవు

నన్ను విడనాడి పోవుచో త నామనోబ్బ

ముకుళమును నీకు వెంటనే త పోవదొడగె.

దేవకి—జనకా విచారింపకును. కరుణామయు హృదయము లట్లు

డుట సహజమే ! నన్ను మీరు తరుచు వచ్చి చూచుచుండుడు

పూజ్యరాండ్ర కందఱకు నావందనములని చెప్పుడు

దేవకు—తల్లీ ! అట్లే చెప్పెదను.

దేవకి—తండ్రి ! తిరిగి నేను పుట్టిన యింటికెప్పుడు వచ్చెదనోకదా !

దేవకు— అమ్మాయి ! నీవచిరకాలముననే వచ్చెదవుగాక.

గీ. విష్ణుగర్భయైన శ్రీ విశ్వంబు కరణిని

సుగుణరాశి బుత్తు శ్రీ శూరవరుని

గర్భమందు నెప్పుడు శ్రీ కాంతువో యప్పుడే

పుట్టినంటివసతి శ్రీ బాంధెదమ్మ.

అల్లదే రథనేమిధ్వని వినిపించుచున్నది. నీయగ్రిజుండు కంసుడు

రథము నాయత్తపటచి తెచ్చినాడు. మీర్జిత్తాని నధష్ఠించి సుఖమ్మున

బోవుదువు కాక మఱియు మధ్యమార్గంబున.

గీ. మంగళకరమ్ముగా గాలి శ్రీ మలయుగాక

పక్షి కులరావములు శుభ శ్రీ పదములగుత

లాజలను చల్లిపట్టువీ శ్రీ లతికలెల్ల

పుత్రి ! నీమీదవెదజల్లు శ్రీ పూలగముల॥

కంసుడు—(రథముతో ప్రవేశించి) తండ్రి ! మాచెల్లెలి నత్తవారింటికి

బంపుటకై రథము నలంకరించి తెచ్చినాను.

దేవకు—కంసకుమారా ! రథమునుబహుభద్రముగ దోలుకొనిపోమ్ము.

కంసు—జనకా ! నేనీరథము నెట్లు నడిపెదనో చెప్పెద నాలికింపుడు.

ఉ. కాంచనరత్నభూషణులు శ్రీ క్రాంతి దురంగము లేక రేఖయై

మించెడు మించుదీవవలె శ్రీ మేదినిపై వెలుగన్ మనోజవో

దంచిత వేగమై ధ్వజప శ్రీ టాదులు చిత్తరు వట్టలొప్పునా

సంచిత విద్యతేటపడ శ్రీ స్యందనమున్ నడిపింతు వేడ్కమై.

[తెరలో]

క. వెల్లున బొంగుచు వీరల

కుల్లాసము గొలువరథము శ్రీ నడికించెడు నీ

చెల్లెలి యష్టమ గర్భము

తుశ్శృణ్వగగ జేయునిన్ను శ దుర్మృతీకంసా.

కంసుడు—(ఆగ్రహముతో ఆకసము జూచి)

గీ. ఎవ్వడవురోరి పేర్లెడ శ నీవిధమున

నీదు నాలుక జీల్చెద శ నిలువు మెదుట

మహిత వికృమ ధక్రతా శ మరచయుండ

భువనముల నన్ను గెల్చెడు శ పురుషా డెవడు.

అందరు—(భయము నభినయింతురు.)

కంసుడు—(మీసము మెలివేయుచు) ఛీ! ఏమిరా! తూమ్రీడా! పృతి
శ్రుతి నీయకుంటివి.

మ. ధరణీచక్రము బూడియెనను, మరు శ ద్ధారాధరేంద్రంబు భీ
కరలీలన్ దలక్రిందులైన, రవి రా శ కాచంద్రులున్ దుభ్ధిన్
శరభుల్ ఘూర్ణిలి నీరమికినను జా శ జ్వల్యాగ్ని చల్లానన్
వరబాహు విధవాంకు కంసు ననుప్రల్ శ బాహంగ నెవ్వడురా.

[తెరలో]

నీప్రాణములు తీయవా రితరులుకారు. నీచెల్లెలి యష్టమ గర్భమే
నీమేనల్లుడు.

కంసు—ఏమీ! ఆలాగునా! ఓ అసంబద్ధ ప్రలాపిణీ!! అశరీణి !!!

గీ. మేచులేక చదల శ మెలగుచు మాబోటి

యధిక తేజమయుల శ నల్పులనుచు

నొచిపల్కు నీదు శ హీనమా వాగ్ధాటి

యడగుగాక నా శ శ రాగ్ని నిపుడె.

(బాణము సంధింప నాశరము జారి క్రిందబడును) ఔరా! ఏమిది.
నా శరము జారిపోయినదే. మంచిది! ఈయవశకునముతో నా కు నిమ

త్తమేల? ఈయశరీరవాణిలో బనియేల? కానిమ్మ నా మరణహేతువైన
దేవకినే వధించెదనుగాక (ఖడ్గమునెత్తి) ఓసీ! దేవకీ!

గీ. సోదరీహంపమును దాల్చి న సోదరునకు
బాణములదీయునట్టి య న్నకుఁ గాంచ
నున్ననిన్నిప్పుడే చంపు న్దుక్కుమిగిలి
వృక్షమును జంప బాడమునే న్నిషేషలంబు.

(నరుకబోవును.)

దేవకి—(దేవకుని వెనుకకుబోయి) హతండ్రి! రక్షించుమురక్షించుము.
దేవకు—నాయన ! కంసకుమార! ఏల యాగ్రహించెదవు. తాళుము.
తాళుము.

గీ. గాలి మాటలకిట్టు లా న్న గ్రహము జెడి
సోదరిని జంప చూచుట న్న శూరగుణమె
అధిక వికృమశాలి వీ న్న వాగ్రహించ
నిలుతుమే ! కంధిగుఱిదాట న్న గలదె బ్రతుకు !

(వారించును.)

కంసు—నన్ను వారించకుము తొలగుము.

ఉ. దేవక ! నీవెకా దళుల న్న దేవగణంబులతో ద్రినేత్రుడౌ
భావజవైరివచ్చి నను న్న బార్ధన జేసినగాని యిట్లు నా
జీవములన్ వారించగల న్న చిన్నికుమారుని గాంచనున్న నీ
దేవకి కంఠనాళమును న్న ద్రేపక యేల త్యజితుఁ వెట్టినై.

వసుదే—బావ ! వచ్చిన యాగ్రహం బంతయు గనబరచువా! శాంతి
తింపుము.

గీ. బయల నశరీరి కల్కి న శ కల్కలకును
కలగి యిరీతి దీవంగులు శ గగభరతువె !
శ్రీచక్రమే పాపహేతువై శ చెలగు నందు
జెల్లెనిజంపు దోషములు శ జెప్పుదరమె.

కంసు—వసుదేవ ! నీవు నాకు బావమరదివియు గావు. ఈమె నాసో
దరియు గాదు.

ఉ. మామక పాణిసంతతికి శ మారణ కారణి యైక దేవకిన్
పేమదలంచి చంపకెటు శ వీడును మృత్యువటాచెటింగియున్
బామును గుఠముదు నుమ శ బంధముగా ధరియించికొందురే !
యేమెయి బాధుభావ మెన శ యింతురు మృత్యువుగాంచి వెట్టులై.
కావున నేనీమెను వధించి తీరెదను పాణిముల కాశించితిరేని మీరు
తొలగిపొందు.

దేవకు—నాయనా ! కంసకుమార ! రక్షించుము ! రక్షించుము.

గీ. తమ్ముని కుమారుడవు కావు శ దైవమీవె
నాకు, నీపదములబడి శ నాడ జమ్ము
కన్నబిడ్డను జూపనే శ కరణి మనుకు
గానమును నన్ను జంపుము శ ఖడ్గమునను.

కంసు—దేవక ! నిష్కారణము జచ్చెదవు సుమి ! తొలంగుము.

క. పితృహంతయనుచు దలపను
సతివధమఘమంచు నెంచ శ స్వాంతంబుననో
మతిహీన ! నాదు ఖడ్గపు
హతిచే జావంగనేల శ యవలకుబామ్మా !

వసుదే—మరది ! అందరము నీచేతిలోని వారమే. నీవిప్పుడు కాకున్న
మరొక్కప్పుడైన మమ్ముల జంపగలవు. కొంచెము కాంతి
వహించి నాపలుకల విధము.

గీ. కల్లయో ! సత్యమో మింట ర గల్లినట్టి
యొక్క ధ్వనిచేత జెల్లెలి ర నువిదమిన్న
జంపి స్త్రీహత్య గొనుట నీ ర శౌర్యమునకు
ఘనకళంకము సుమ్మి యో ర కంసపుత్ర !

కంసు—ఓరీ ! వసుదేవ ! నీభర్తృపన్నముల నాచెత. వర్ణింపకుము.
ఆవిధంబుగ నశరీరవాణి నాచెతలు చిల్లులువడ నాహృదయ
కవాటంబు భేదిల్ల నాచెల్లెలి యష్టమ గర్భము నన్ను సంహ
రించునని బలుక భార్యమోహంబున నీవును పుత్రికా ప్రేమ
చే నీదేవకుడును స్త్రీహత్య సేయుట మహాపాతకమని చెప్పి
నంతనే విడచి యీదేవకి నీసోదరమారకురాలిని నాకృపాణం
బున కెఱజేసి విశ్రాంతి జెందక మృత్యుదేవతను చేచేతల
బెంచుకొందు ననుకొంటినా ! ఇదే చూడుడు. దేవకి చచ్చిన
దని తలంపుడు (నరుకబోవును.)

వసుదే—(అడ్డుపోయి) ఔగ్రసేన! తాళుము నీకిదేమి పెరిగి. ఆ యశరీరి
పల్కుల నిక్కములని తలంచి చేయరాని హత్యచుజేయ సిద్ధప
డుచున్నావు. నిక్కముగ నీకీమె గర్భము మృత్యువేద్యం నీమెను
చంపి తగులబెట్టినను నీకు మారణకారణమైన యేశతుబీజ
మో మఱియొక రూపమును దాల్చి నిన్ను జంపగలడు. ఎట్టి
బల్లిదుడైనను దైవమనకు మృత్యువునకును దాగియుండి తప్పిం
చుకొనువాడు లేడు. మఱియును.

గీ. తొంటి పొరబ్బకర్మంబు ర నంటి తిరిగి.

జీవి కష్టసుఖంబుల ర జెంది చచ్చి.

వేరొక యుపాధిజేసుగు ర మారుచుండు

తృణజలూకము కరణి పృ ర ధ్వంసమున.

కావున శాంతినిహించి విజ్ఞానవృద్ధినివలంకింపుము. చెల్లెలిని రక్షింపుము.

కంసు—ఏమీ! వసుదేవా!

ఉ. మృత్యువు మృత్యువంచు వచి శ యింపగఁ దైవబలంబు కల్గన్
హత్యయొనర్ప లేరని య శ హంకృతితో నెదురేగ జొత్తురే
వృత్యయమేల పల్కెదవు శ వేము వచింపగ నేల నీనతి
సత్యముగా వధింతు నిము శ సంబున, నాకిక నడ్డురాకుమీ.

వసు—ఆ! ఆ! నీకు మంచిమాట చెప్పెద నాకర్ణిపుము.

ఉ. చంపకుమయ్య, దైవకృప శ సంతతికల్గిన వారి నీకు న
ద్రింపుమనయ్య, నామనవి శ వీనుల జేర్పగదయ్య, మూలమున్
ద్రొప్పిన ఘోరపాప మరు శ దెంచుగదయ్య, దయారసంబు బూ
రింపగదయ్య, మాయెడ స్మ శ రింపగదయ్య స్వబంధుభావమున్.

దేవకి—అన్నా! నీకగతచల మెందులకోయి. ఇదే నావాగ్దానము నాల
కిపుము.

ఉ. చెల్లెలిపై దయారసము శ చిల్కగదన్న, పగ్గసూతలైన నా
పిల్లల సీపదాబ్జముల శ బెట్టుమనన్న, ధరిత్రీసీవె నా
తల్లియు దండ్రివన్న, హిమ శ ధామ దివాకరసాక్షి కాగ నే
కల్లలు బల్కవన్న, మృష శ కాదిది నమ్ముమునమ్ము మగ్గిజా.

ఇందువలన నీ కిహపరంబులు రెండునుగలవు కావున నన్ను గాపాడుము.

కంసు—ఏమీ! ఆలాగున బుట్టిన పిల్లలనెల్ల నామ సమర్పింతురుకదా.

దేవకి—అన్నయ్యా! తప్పక సమర్పించెదను.

దేవకుడు—నాయనా! నిశ్చయముగ నీపరమేశ్వరునియొద్ద పిల్లలనీ పెట్టు
చంపినను ముందు నాగర్భమునకు జిచ్చు నెట్టిక కరుణించినందు
లకు సంతోషించుచున్నాను.

కంసు—ఓ దేవకీవసుదేవులార! ఇప్పటికి దప్పెగదా యని తలంపకును
నా నిశ్చితాభిప్రాయమును వినుడు. వసుదేవ!

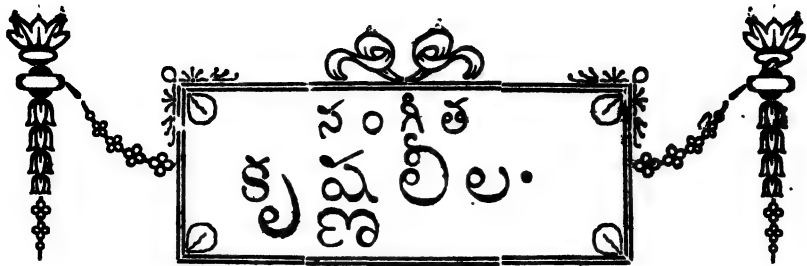
చ. తిరుణశుద్ధికాగను సు శ ధీమతివై జనియించినట్టి య
 ర్భకుల నొసంగువారమని శ భాస్కరుసాక్షిగ బల్కిలేని మీ
 రికచెరసాల స్వేచ్ఛ విహ శ రించుచు సర్వసుఖాల బొంది డిం
 భకులు జనించినంతట నె శ వారిని చాకు సుసంగుచుండుడి.

అంతియేకాని మిమ్ములను మీపురమునకు బోనిచ్చవాడను కాను
 మీదాపతులు మాచెరసాలలోనే. కాపురముండవలయును రండు.

దేవకి—(తనలో) దైవగతి యిట్లుండ మావారెడప్పించువారెవ్వరు.

(అందిరు నిష్క్రమింతురు.)

ద్వితీయాంకము.

రంగము:—మధురాపురసిద్ధి.

[నారదుడు ప్రవేశించును.]

నారదుడు—అక్కటా! ఇది దేవరహస్యము కంసునితో జెప్పదునా !
మానుదునా ! అజ్ఞర్థులొకి పెసరపప్పు తగులగనే కడుపుబ్బ
నట్లు రహస్యమును వెల్లడించి తంత్రము పన్నువరకు నాకడుపు
భేరివలె డమడమ మోగుచుండును. ఇంతకును మధురా
పురము ప్రవేశించి కంసుని కీయంశమును దెలియకఁబడక నే
నీబాధ పడనేల ? కావున నీ దేవరహస్యమును కంసున కెఱి
గించెదనుగాక. అల్లదే కంసునియాస్థానము. పోయెదనుగాక.

(నిష్క్రమించును.)

ఇది శద్ధవిష్కంభము.

రంగము:—కంసుని సభాభవనము.

[కంసుడు శంఖుడు ప్రవేశింతురు.]

కంసుడు—తమ్ముడా ! శంఖుడ ! దేవకీమనుజేవులు సత్యమును దప్పని
వారేనుమి ! ఏమందువేని.

చ. కొడుకుల నార్వరన్ విడువ శ్రీ గూడదటంచు దలంపకుండు నా
యెడగలభక్తిచే నెసగె శ్రీ నెంతయు జంపుచుటంచు నేనె ప్రే
ముడి తలపోయుచున్ విడచి శ్రీ పుచ్చితి నావసుదేవుయోగ్యతన్
బుడమి పవిత్రమయ్యెగద ! శ్రీ భూగిగుణోత్తరదాట దమ్ముడా.

శంఖు—అన్నయ్యా మీ చెల్లెలి యష్టమగర్భము కదా! నీకు మరణ హేతువని యశరీరి చెప్పినది! కావున వీరిని విడచినను నీకెట్టి యాపదయు బాదలదు. ఏదనబాలునిగూడ విడువవలసినదే యెనిమిదవమారుదయించిన శిశువును జూపినబాలుననితోచెడిని.

సేనకు—(ప్రవేశించి) స్వామి! కంసమహారాజ! ద్వారముచేత నొక నిరాచారి మీదర్శనమునకై వేచియున్నవాడు.

కంసు—ఓరీ! తక్షణ మా మహాత్ముని ప్రవేశపెట్టుము.

సేనకు—చిత్తము. (నిష్క్రమించుచు.)

నారదుడు—(ప్రవేశించి) ఉగ్రసేనకుమార నీ క శుభంబగు గాక.

కంసు—ఓహో! నారదమునింద్ర! నా యభిమదనముతో నీ రత్న పీఠము నలంకరింపుడు.

నారదు—మంచిది.

కంసు—బ్రహ్మమానసపుత్ర!

శా. ఏయేలోకములన్ జరించుచును మీ శరణేదేశములచూచి వా
లాయుంచిచ్చటి కేగుదెంచితిరి పృథ్వీదంబుగా భక్తి నే
జేయంబూను సపర్యజేకొని ఋషి శ్రీశ్రేష్ఠా! కృపంజూడవే
శ్రేయంజాకద! మాదృశావళికి మీ శసిద్ధాగమాదిక్రియల్.

నారదు—మధురా రాజ్యవల్లభ! కంసమహిపాల!

కం. మావంటి మునులకెప్పుడు

మీవంటి నృపాళిసేమ శ్రీమేకద! కోర్కుల్

భూవర! హితము వదింపం

గావచ్చితి నింతకన్న శ్రీగలదే మాకుక.

కంసు—ఓహో! మహాత్మా! కృతార్థుడ నైతినిగదా అటులైన.

ఉ. చెల్లెలి నుక్కనాడు పతి శ్రీ సీమకుశల్యము వేళంగంప ! ని

న్నల్లన దేవకీభగిని శ్రీ యష్టమగర్భము చూపుచుచునా

యల్లము యల్లనంగఁ గగ శ్రీ నోక్తివిసంబడె నాటనుడి నే

ల్లడ మందుచుంటిని వె శ్రీ లల్ హరియించెడుయోజ జెప్పుమా.

నార—ఓయీ ! ఆ యశరీరవాణి పల్కులు సత్యములు. నే నుక

దేవరహస్యమును జెప్పెద వినుము నీవు నీనహదరులు రాక్ష

సాంశచేత జనించినవారనియు మిమ్ముల సుహృదించుటకై నారా

యణుడు దేవకీదేవి గర్భమున నుదయించుననియు నందాది

యాదవవంశజు లందరు దేవాంశభ్రులనియు వినియున్నాను.

హితుడవగుటచే నీకీహారణ జెప్పువరకును దోచకుండుటచే

నీ కెఱింగింపవచ్చితిని కావున దీనికేది యుచాయమో నీవే

యోజించికొనుము.

కంసు—ఓహో మానీంద్రా ! ఏమీ అది నిశ్చయమేనా ! నాకొంతై

శౌరి దేవకీగర్భము నుదయించుమాట సత్యమేనా ! మందిది

అగుగాక కాని.

గీ. పనులమేపికొనుచు శ్రీ మిసిమిగడలమ్ము

కొనుచుదిరుగు వెర్రి శ్రీ గొల్లల్లెలు

దివ్యలైరి యెఱుగ శ్రీ చెల్గుగదయ్యయో

దేవహానివర్య ! శ్రీ ధీవిశాల.

నార—నేను ముఖ్యమైన అంశమును జెప్పితి. కంతకుమించి నీవడుగ

రాదు, నేను చెప్పరాదు.

కంసు—అక్కటా ! వెర్రిపని చేసినదికదా ! స్వామీ !

చ. తెలియక ప్రేమనంది యల శ్రీ దేవకీపుత్రుల నాయ్వరన్ వధా

ర్థుల దునుమాడకుండుట వి శ్రీ రోధుల బెంచుటగాక. శ్రేయమే

చలమునవారి నీక్షణమ శ్రీ చంపవలెన్, మది శాంతిగావలెన్

ములుచ విధానశాస్త్రపుల శ్రీ ముద్దుగబెందితి మోసపోయితిన్.

నారద—సందియమేల! ఇకనైన నాత్మరక్షణమునకై ప్రియత్నింప
వలె. నే నింతకుమించి సంయమింపుదుగ్గ నగుటచే జెప్పుట
మంచిదికాదు. నేనిక బోయెదను.

కంసు—మహాత్మా! అనుగ్రహముచి నాశ్రేయము గోరుచుండుటకు
బోర్థించుచున్నాను.

నార—మంచిది. (నిష్క్రమింపును.)

శంఖు—అన్నయ్యా! ఇకనైన నాలసింపక శాస్త్రవసంతతి నురుమాడి
ప్రశాంతచిత్తుడవు కమ్ము.

కంసు—తమ్ముడా! ఇంకను ఆలసింతునా.

గీ. కంసుడనియెను పశ్చిమభాగ సురుషు, నేను.

మొదలు నందాదియాదవ శ ముఖ్యులైన

సవతరిత దేవతలనెల్ల శ నడలగాల్పు

దొలుత దేవకిసుతులను శ విలుకుమార్పు.

తమ్ముడారమ్ము.

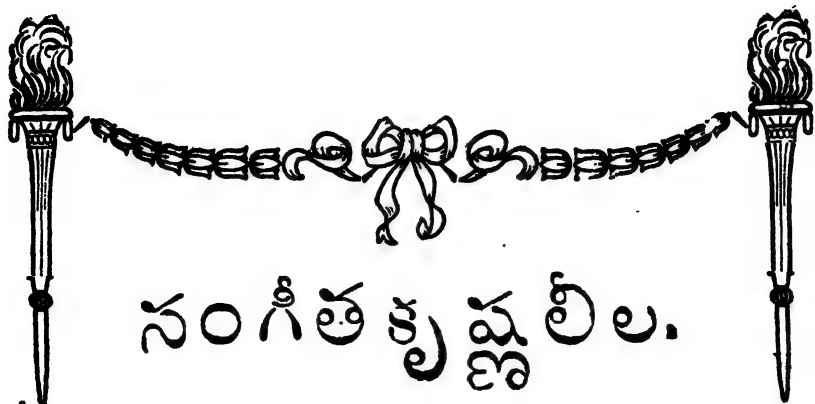
(ఇద్దరు నిష్క్రమించెదరు.)

2 రంగము:—గగనవీధి.

[యోగమాయయను స్త్రీ ప్రవేశించును.]

యోగ—ఆహాహా! భవరోగము పరాత్పరునకైన దప్పదుకదా! భగ
వంతుండైన నారాయణుడు దుష్టులైన కంసాదుల సహించు
టకై దేవకీదేవి గర్భాబున నుదయించునట. నన్ను దేవకీదేవి
గర్భాబున శేషాఖ్యచే బెఱుగుచున్న తన యంశమైన పిండము
ను రోహిణీదేవి గర్భాబున బెట్టుమనియు నన్ను యశోద
కడుపున జన్మింపుమనియు నా కానతిచ్చెను. కావున యోగ
మాయనైన నేను నారాయణుడు చెప్పినట్లు చేసెదనుగాక.

(నిష్క్రమించును.)

తృ తీ యాంక ము.

రంగము:—చెరసాల.

[దేవకీవసుదేవులును దీక్షుకేశతుడు రక్తాక్షియు బ్రవేశించెదరు.]

దీర్ఘనే—అక్కటా! దాస్యము కడు దుర్భరమైనదికదా! అబద్ధుల
విడచి రాత్రీయనక పవలనక సేవ చేయవలయును. ఈదేవకీ
యెప్పుడు ప్రసవించునో అప్పుడు తనకు చెల్లుమని మాకంస
మహారాజుగా రాజ్య యిచ్చినారు. అందునే నీమెను కనిపెట్టు
కొని యున్నవాడను. అదేమి మాయయోకాని దేవకీదేవి సప్త
మగర్భపీడము కడుపులోనే హరించిపోయినది. ఇప్పుడు కంస
భంజనకారణమైన యెనిమిదవకాన్పు సిద్ధమైనది. ఇప్పుడే
నేను బహు భద్రముగ బరీక్షించుచుండవలెనట. నా దీక్షుక
శత్రునామము నాకాంక్షముంచినది. నాకు దృష్టివైభవ మెక్కు
వకలదని నన్నీ యుద్యోగమునకు నియమించినాడు. మాకంసుడు
పెరిపెధవకాకపోతే నిజముగ మృత్యువునకు డాగువాడున్న
వాడా! ఇంతకు వాని ప్రారబ్ధమెట్లున్న నేమి? నాకుని ద్దురవచ్చు
చున్నది. తరువాత యెట్లు జరిగినను కనిపెట్టి చెప్పనది రక్తాక్షి
కలదుకదా! కావున నేను జూయిగనిద్రవోయెదను. (నిద్రించును)

రక్షాక్షి—నాప్రాభము కాకపోతే పూకుమారి యీ వక్షాకాల
ములో హాయిగా మగనిని శాగించుకొని మెత్తని దూదిపరుపు
మీద సుఖనిద్రపోవక నాకీదాస్యవృత్తి వేరల రావలయును.
శేయుంబవళులు గుడ్డుతీసికొని యీదేనికి యెప్పుడు ప్రశమి
చునోయని కనిపెట్టుకొని యుండవలసినచ్చెరు కదా! దైవమా!
ఎప్పుడో దేవకి వేలుకనిపెడంత పిల్లవానిని గని తన్ను జంపు
నని మాకంస మాహిపాలుడు మాప్రాణముల దీయుచున్నాడు.
వీడెన్ని కట్టుదిట్టములు చేసినను నిజముగ దన్ను జూపెనువాడే
పుట్టెయెడల దాను తప్పించుకొనగలవా? వాఁడ్రాక్షభము వానిది.
నాకు నిద్ర వచ్చుచున్నది. హాయిగ నిద్రపోయెదనుగాక.
(నిద్రించును.)

దేవకి—ఈ రక్షకభటులు కృమముగ నిద్రావస్థలో మునిగినారు.
అక్కటా స్వేచ్ఛగవిహరింప కెట్టియిక్కట్టుల నలయుచుంటిమి!
గీ. భటుల వీక్షించుతరి కంస శ భయముతోచు
దృష్టిచుగలింప మదినిసూ శ తుస్టితోచు
నొక్కతృటిలో విచారము శ నొక్కగడియ
నిర్విచారము మదిలోన శ నెగడెనకట.

అన్నన్నా! యెంతటి దురదృష్టవతిని దైవమా!!

ఉ. బిడ్డలనాహ్వాన గలుష శ భీతిదలంపక బంధులెందరో
యడ్డమువచ్చి వద్దనిన శ నాగక కంసుమకూరబుద్ధి మై
జడ్డనజంపె దైవవిధి శ సప్తమగర్భము లాహరించె నీ
యెడ్డన దాటుటెట్లో! మది శ కూరటగల్గుటయెట్లో. దైవమా.

అన్నన్నా! ఈగాఢాంధకార కారాగారమున నీఘోరరాక్షస పరి
చారముమధ్య నేను ప్రసవించుటెట్లు. నాగర్భశుక్తి ముక్తాఫలంబును
గనులార గాంచుటెట్లు.

వసుదే—దేవీ! దేవకీ! విచారింతుము. మనకు సర్వేశ్వర్యుడే రక్షకుండు మన యాశాద లావలకుదోసి రక్షింపగలడు. నేను పలికినట్లు తొలుతపుట్టిన యార్జున బాలుర మెప్పురితనికదా. కంసుడును నాసత్యమునకు మెచ్చి యాబాలుర విడచినాడు కాని తరువాత నారదుండు వచ్చి యేదో బోధింప వాడుతిరిగి మన బిడ్డల సహించినాడు. మనమేమో దేవాంశజులము! అగుగాక. అట్లేయైన మనకీపా ట్లచిరకాలముననే తప్పను. కావున దుఃఖమున కెడమీయకుము. ధైర్య మవలంబించుము.

దేవకీ—నాథా! ధైర్య మెట్టులవడును.

చ. నిజముగ. దేవతాంశల జరగించితిమేని దురాత్ముడైన యగ్రజుడిటు బుద్ధిలోననిడి శ కష్టముబెట్టున! యక్కటక్కటా అజుడిటు వ్రాసెనంచు మది శయించున గుండకయుండు మొక్కో! నాధుజనుల నేర్చు పాతకము శ దుర్నిపకయుండునె దుష్టుకంసునిన్.

కావున మనము దేవతాంశజుల మనుటయు కంసుడు రక్కసుడనుటయు గల్గయే. ఇంతకును మన విల్లధోగితి ననుభవింపవలసివచ్చినది కదా! వసుదే—సాధ్వీ! దేవకీ! గౌరవముగలవారికే యధోగతులు ప్రాప్తిలును. లఘుప్రాయు లున్నతానన మలంకరింతురు. ఏమందువేని.

గీ. విలువకలిగిన ఘనరత్న శ వితతి నెల్ల

గిందుభాగమునను చాల్చు శ కేవలమును

నల్పమగు తృణమును శిర శ మందుచాల్చు

నభినాయకుడది కాన శ వా! సుఖీలా.

కావున పస్త్రుతము కష్టము ననుభవించినను తుదకు మనమే సుఖ మనుభవింపగలము.

దేవకి—జీవి తేశ్వర !

గీ. ఎప్పుడో నుఖముగనుని శ యె చుటెట్లు
 వాస్తవము గవ్వశతికడు శ భారమాయె
 నేమి సేయుద విద్రాగతి శ హీచులకును
 శిరములనువంచి సత్తులను శ సేయవలసె.

వసుదే—అబలా ! నీవందులకై విచారింపకుము. పరులకు నమ్మిలమై
 యుండుట మనకలంకారము సుమి, యేమందువా ?

గీ. పుష్పఫలచయ భరితమా శ భూజమునకె
 నమ్రభావముగాని య శ నామకముల
 మోక్షిడుచెట్లకు వినయపు శ మద్దు కలచె
 కాన నమ్రతమన కలం శ కారముసుమి.

కావున మనకీష్టవశ అధికసుఖమువకు గారణమగును. అచిరకాలముననే
 మనకీ కారాగారభాధ తొలగును.

[బ్రహ్మ యీనుగ్రు పగ్రవేశించెదరు.]

బ్రహ్మ—శతమఖా ! చూచితివికదా ! ఈమహాదేవిని దేవకిని.

గీ. అగ్నిగర్భయైన శ నల శమీ వృక్షాబు
 కరణిఁ జూనుకుక్షి శ కంధిపోల్కి
 గుప్త విష్ణుతేజ శ కోమలి దేవకి
 గాంచినావె ! సురల శ కలిమిపంట.

ఇందు—మహానుభావ ! పద్మసంభవ

గీ. దీపకళికలోన శ దీపింప వెలుగొందు
 కాచపాత్ర కరణి శ గన్నుగవకు
 దోచు నీమెకంజ శ లోచనుగనుటకు
 నబ్బురంబె దేవ శ తార్తి తొలగ,

బ్రహ్మ—హే దేవకీర్భస్ర నారాయణ! పురాణపురుష!

సీ. పంచభూతంబులై నీ వ్యని మూలమునబుట్టు

నెవడు భూతములలో నీ నిమిడియుండు

సత్య స్వరూపమై నీ నిత్యమై శాంతమై

నిర్గుణంబై యేది నీ నెగడు చుండు

నయ్యది నమదర్శ నేచ్ఛార్థినిమించు

దేనికి నెందును నీ హానిలేదు

భవ లతాబంధమే నీ ప్రజ్ఞాన రూపుని

స్మరణచే దునియలై నీ సమయుచుండు

గీ. నట్టిజగముల కాధార నీ మైసవిష్ణు

తత్వమును సంస్కరింతు ని నీ తాంతర్కతి

నమరు లెల్లరు నీదర్శ న నాభి రతిని

గోరుచున్నారు పాడమవే నీ సారసాక్షి.

ఇంచు—స్వామి! ఆదినారాయణ?

ఉ. ఎన్నుపజన్మమఃఖ మొక నీ యీతయు నేరనినీపు దుష్టుల

త్యున్నతిమించ దద్భరము నీ నోర్వకభూసతి నిన్నుఁజేడ నా

పన్నులగాచు బుద్ధిఁగల నీ వాడపుకావున నుద్ధరింప నీ

యన్నులమిన్న దేవకి హృదయంతుమన జేరితే హరి

కొన్ననబుట్టి దప్తును నీ ఖండనజేసి ధరియింపవే.

బ్రహ్మ—గీ. జగములను నెల్లఁగఁగ్నిలో నీ సరగనిల్పు

కొన్న కరమేశ్వరుండపు నీ నిన్నుమోయ

నబల దేవకి యేపాటి నీ దయ్య! శ్రీశ్రీ!

వెడలిరావయ్య దుష్టుల నీ పాడ వశంప.

శచీకళతి! పరమేశ్వరుని గననున్న యీయహాసాధ్వర సందర్శించి

భావిశుభంబును జెప్పవలదా?

ఇదగ్గి—స్వామీ! అదియు ముఖ్యకర్తవ్యమేకదా!

బ్రహ్మ—అమ్మా! దేవకీదేవి!

గీ. శీరమేశుడు నీగర్భ సీమనుండి

వెడలనున్నాడు తల్లి! నీ స వెతలుతప్ప

భేదమును బొందబోకుడి స మోదమొదపు

కంసముఖులను బరిహార్చు స గలుగుసుఖము.

అమ్మా! నేనుబ్రహ్మను. ఈతండు మహేంద్రుడు. నీగర్భస్థుడైన లక్ష్మీ కాంతుని పార్థింప వచ్చినారము.

దేవకీ—అమరులార! మీకీదాసురాలు సహస్రవందనముల నేయు చున్నది.

వసుదే—పూజ్యులైన పితామహేంద్రులకు నభివాదనము నేయు చున్నవాడ.

బ్రహ్మ—ఓపుణ్య దండతులార! మీకు శుభంబు కలుగుగాక. నారాయణుడు మీకు బుత్తుడై యుద్భవించి కంసాదులచుగ్రించి భూభారమడంచును. మీరిక చింకిల్లకును. బహుభద్రముగ నుండును మీకు గళ్యాణాంబులు సిద్ధించును. మేమిక పోయెదము. వసుదే—హ హాహాసాదము.

దేవకీ—నిర్జరులార! మీదర్శనంబున మాదుఃఖములు సమసినవి కరుణాయుంచుడు.

[బ్రహ్మ యిందుగ్గు నిష్క్రమించెదరు]

వసుదే—దేవీ! ఇక ధైర్యమవలంబించుము. మనకు దైవసహాయము కలిగినది.

దేవకీ—నాథా! నాకేమో ప్రసవచిహ్నము లగుపడుచున్నది.

వసుదే—సాధ్వీ! మెల్లన నీవాస్థలాంతరమునకు నడచిపోమ్మ. ఈరక్తాక్షినిలేపి నీచెతకు బంపుచునా!

దేవ—వలకు. కనినబిడ్డను కనులారజూడకుండ గంసునకు సమర్పించును.
(లోపలకు బోవును.)

వసుదే—అక్కటా! నాహృదయము తటతట గొట్టుకొనుచున్నదికదా!
చ. భవనమువంతునన్ బ్రసవ శ బాధనుబొందుచు భార్యయేడ్వ నా
రవము గృహస్థుర్లము జూ శ రన్ మదితల్లక మందకుండునే
దవిలి విమర్శసేయ వసు శ ధాస్థలి నెందరిగాంచినన్ బున
ర్భవమగుగాదె స్త్రీలకు ధృ శ వంబుగ బుతులగాంచు షట్టనన్.
ఇంతకును సర్వేశ్వరుడేగతి. ఓ యిల వేల్పులారా!

గీ. కష్టమింతయులేక సు శ ఖప్రసవము
నొంది నాభార్యశిశులాభ శ మొందునట్లు
సేయరే వేల్పులార పృ శ సిద్ధులార
భావికార్యానుగతులార శ శోభిపులార!

[తెరలో]

హేజరమేశ్వర! నారాయణ! శరణు! శరణు!

(విష్ణువు, దేవకి పిల్లనానితోడను పృవేశించెదరు.)

దేవకి—గీ. హేరమానాథ విశ్వేశ శ సారసాక్ష

జగములను సృష్టిసేయ బో శ షణముసేయ
లయమొనర్పగలట్టి కా శ లస్వరూప
మునిజనావసశీల! వం శ దనములివిగొ.

వసుదేవు—హే! ఆదినారాయణ! పురాణపురుష!

చ. అవని స్వయంప్రకాశమయి శ ఆగమబోధితమై సదాభిచే

స్తవములగాంచుచున్ శతవి శ ధంబులకెల్లంచు జంతుకోటి నా

తృవిధమునన్ జరించుచు స్వ శ మాయనులోకమునందుపన్ని మో

హ వివశులట్లు చేసెడు మ శ హత్తుగు విష్ణుపుత్రు మెన్నెదన్.

దేవకి—హే లక్ష్మీకళిత్రీ! పురాణపురుష!

ఉ. గాలిని నీరుగోలుచు న శ ఖండతపోరతులైన మారు లే
వేళనునై నజాడగ ల శ భింభగలేని త్వదీయదర్శన
శ్రీలభించె నేవ్రతము శ జేసితిన్ తొలి బామునందు నా
పాలిటి రక్షకుండపు కృ శ పామయ ! స్నన్ముట్టన్ దఱించితిన్.
వసుదే—మహాత్మా ! కమలామనోహర !

క. జగములకు మూలమగుచును
జగమగుచును జగములోని శ శాసకుడగుచున్
జగతికి వెలియై వెలిగెను
జగతీశ్వర ! నిన్నుగాంచి శ సఫలుడనైతిక.

దేవకి—విశ్వమయ ! శ్రీపతి !

గీ. కమలలోచన ! నీవు నా శ గర్భమునను
జన్మ గాంచెదవనుచును శ జలజభవును
సెప్పె మాకష్టభరములు శ నెల్లైనచును
గాన గంసునిబాధ వో శ కార్పుమయ్య.

విష్ణు—అవ్వా ! నీవు విచారింపకుము. తొల్లి భృశ్వీయను మహాపతి
వ్రతపు. ఈవసుదేవుండును సుతపుండను పౌజాపతి. మీరు
వురును పదివేల దివ్యవర్షంబులు నన్నుగూర్చి ఘోరతపంబు
సేయ నేనుప్రత్యక్షమై వరంబువేడుమనిన నామాయకులోనై
దుర్గమంబైన యశవర్గసుఖమునుగోఱక సంతతిలేని విచారము
నంజేసి నావంటి కొడుకునడిగితిరి. నేనటు లేవరంబిచ్చి అపుడు
వృశ్విగర్భుండను వాడనైపుట్టితిని. మలిబామున నదితికశ్యపు
లైన మీకు వామనుడనై జనించితి నిపుడీజన్మమున నర్భకుడ
నైపుట్టితి నింకమీయందు నెన్నటికిజన్మలేదు. ఇప్పుడొక విశే
షంబు జెప్పెదను. వినుడు. వసుదేవా ! నీవీబాలుని గొంపోయి
వ్రోవలైలో నందుని భార్యయైన యశోదప్రక్కలో బయడబెట్టి

యామెకడనున్న బాలికనుదెచ్చి దేవకిహాకృష్ణ నుంచుము. ఈ విధానమంతయు నవిచ్చిన్నముగ నామహిమవలననే జరుగును. శేషమతన ఫణములతో నీబాలుని కంగరక్ష సేయుచు నీవెంటనేవచ్చును. కావున మీరికవిచారింపకుడు, మీకు భద్రంబులు చేకూరును. నేనికపోయెదను. (నీహృదిమించును.)

వసుదే—అహా! దేవీ! భగవంతుని సందర్శనము మనకు నిజముగ నైనదా లేక స్వప్నమా!

దేవకి—అమహాపురుష సందర్శనము స్వప్నత్యుక్తముగనే యైనది. ఈబాలుని కనులారచూచి యానందించుడు (కిందనున్న బిడ్డ సత్తికొని)

గీ. కమలములబోలు తళుకారు శ కనులవాడ
యింద్రనీలపు గాంతుల శ నీనువాడ
భ్రమరములబోలు ముంగురుల శ పరగువాడ
మద్దులొలికించు చున్న నె శ మ్మొగమువాడ.

(బిడ్డచు ముద్దు పెట్టుకొనును)

వసుదే—ప్రియురాల! బాలలీలలజూచుటకిది సమయము కాదుకదా! జగన్నాథుడు చెప్పినట్లే బాలుని గొంపోయి యశోదప్రక్కనుంచి యాబాలికను తేవలదా!

దేవకి—ప్రాణేశ్వర! కడుపారగాంచినబిడ్డ నొక్కగడియయైన ముద్దులాడక యెట్లీయగలరు.

గీ. పుట్టెనోలేదో తమిదీర శ ముద్దులాడ
శెట్టు లీబిడ్డకొరులకై శ యిచ్చుదాన
ప్రాణము నెసంగుటకు సిద్ధ శ పడుదుగాని
విడచి యెట్లీరు పొత్తిళ్ళ శ బిడ్డవకటా!

వసు—ఓసీ! అజ్ఞానురాల! అసింఛిన కంసభయమని యెఱుగనా!

దేవకి—నాథా! ఇదిగో నాగర్భశుక్తిముక్తాఫలంబు. తీసికొనిపొండు
(బిడ్డకు కన్నులకద్దికొని) వత్సా! నాకడుపుపంట!!

గీ. నిన్ను బెంచుచు నీచుచు నీ నిపురహర్ష.

భాగ్యమీదేవకికి లేచు నీ పదులయింట

నాచు భార్య యశోద కా నీ నందమిసుచు

బ్రతుకుమోవిడ్డ నేచు ని నీ రాభిగృహగుట.

(బిడ్డపిచ్చివేయుచు. మూర్ఛపడిపోవుచు.)

వసుదే—(బాలునెత్తికొని) ఆహా నేనాత నిరాభిగృహను.

సీ. ఈపుత్రుడేకదా మ నీ దీయవంశాభికి

భార్యణశ్చూమృడై నీ పరగువాచు

•ఈ వివీలాకారు నీ డేకదా! దుష్టుకా

కంసాదులనుజంప నీ గాలయముచు

యీకళావదనాబ్జు నీ డేకదా! దేవకి

వసుదేవులకుస్వీయ నీ ప్రాణధనము

యీనినువేకదా! మ నీ హీభారముచుపంగ

విష్ణుతత్వంబున నీ వెలసినాచు

గీ. అట్టిగారాబునాపట్టి నీ కంగరత్తు

యైనసేసెనునట్టి భా నీ గర్భంబులేక

పగులపాల్చేయుచుంటిని నీ కరుణదోహి

నన్నుబోలిన నిరాభిగృహ నీ దున్నవాడె.

ఓహో! నేను పుత్రవ్యామోహమునందేసి జగతీశ్వరునాజ్ఞ నేమరుచు
న్నాను. కావున వ్రేపడ్లకిపుడే పోయెదనుగాక. (చూచి) ఆహా! ఆశ్చ
ర్యముకదా! సర్వేశ్వరుకృపవలన గవాటబీగము లూడినవి (వెనుకకు

చూచి) ఓహో! శేషుడు తన ఘోషములవిప్పి బాలున కెట్లాగరమ్మ
సేయుచున్నవాడో! నేనిక త్వరితముగ బోయెదనుగాక. (నిష్క్రమించును)
దేవకి—(లేచి) అక్కటా! కమలామనోహర! నీప్రగర్భమున బుట్టుట
స్వప్నమువంటిదయ్యెనుకదా!

ఉ. పుట్టిననాడ వొక్కక్షణ శ్రమన్ గరయుగ్మమునందునుండ కి
కట్టననే యశోద యొడి శ్రకట్టన జేరగబోతివయ్యె యో
కట్టి! యికేమనందగును శ్రస్వప్నపువార్తలు నిన్నుగాంచుటల్
యెట్టిచోరంబునందు సతి శ్రయేర్పడజేసెను! నిన్ను బెంపగా.
ఏమిసేయుదు. నేనింతవఱకే నోచికొంటిని.

గీ. అల్పచోరములుజేసి మ శ్రహత్తరంపు
ఫలము బొందగవలెనన్న శ్రగలుగుకట్లు
యెప్పుడెప్పుడె పొత్తిశ్శ్ర శ్రనొప్పునిసుపు
బాపితిను! యిప్పుడీశ్ర శ్రప్రాప్తయ్యె.

సకే నాప్రాణేశ్వరుండు నాబాలు నచ్చటచుచి యాయశోదచెత
నున్న బాలికను తెచ్చునుకదా! ఆపసికూనతో బాద్మపుచ్చికొనెదను
గాక. అక్కటా! ఏమి నావో! నాయుష్టచు గర్భము కంసుని హరించు
ననికదా యశరీరి పలికినది. ఆరుప్తు డీబాలికను మాత్రము చంపక
విడచునా!

వసుదే—(బాలికతో బ్రవేశించి) ప్రాణేశ్వరీ! ఈయదుష్టిలను నీయొ
డిలో నుంచినాని మననల్లరయ్య కుమారుగ జూచికొనుము
(పిల్లనిచ్చుచు)

దేవకి—నాథా! మహాప్రసాదము.

[తెఱపడును]

2 వ రంగము. సభాభవనము.

[కంసుకు శంఖము పోవేసిచెరు]

కంసుకు—సహోదరు! దేవకి యష్టమగర్భము నాకు మునికారణమని చెప్పినది మొదలు నామనస్సునకు స్వస్థతలేదుకదా!

ఉ. నారదుడల్లుచెప్పినది నంబుమొదల ననుదేవముఖ్యుల
భీరకుమారులెల్ల బృధి న విస్థలి నెట్టికియిల్ పొనర్తురో
శౌరిస్వకీయ మాయయను న జాలముపన్ని మతేమిసేయునో
దారుణవృత్తినంచు మది నెల్లడమందెను సుమ్మితమ్ముడా.

శంఖము—అన్నయ్యా! ఆనసుదేవామలేకాదు. అమరేంద్రాదులైన నీసిగపూత్రును ద్రౌపదజూరు. కాని దేవకి యష్టమగర్భమునుటచే శౌరి యామెకు బుత్తుడై పుట్టినమోయని సొకోచము కలుగుచున్నది.

కంసు—తమ్ముడా! దేవకిబిడ్డడైనను ఆశౌరి నాచే జిక్కినాడని తలంచెదను. ఏముమవా!

సీ. మత్స్యరూపమున నో న మకుద్భూచిగట్టుల
గోడమై కవకాక్షు న గూల్చినటుల
మోహి యైబలి న ముఖదానవశ్రేణి
వంచించి సిరుల హ న రించినటుల
నరసింహుడై హిర న ణ్యకశిపున్బలియించి
వామనాకృతిబలి న బట్టినటుల
భార్గవుడై రాజ న వర్గమేర్చినయట్లు
శ్రీరాముడైదశ న శీర్షజంపి

గీ. నటుల నన్నేమిసేయునో న యనుచునాత్మ
దలకెదనుగాని దేవకి న తనయుడైన

బల్మిచేనైన జేకొని ర వధమొనర్చి
స్వస్థచిత్తునాచు బ్ర ర శాంతిగండు.

శంఖు—అన్నయ్యా! దేనికి మన బండెలోనిదే కదాయని యాలోచించుచున్నావు. ఈ నష్టమగగ్భస్థ పిండము నీచేతికి జిక్కినప్పుడు కదా నీరద్దానిని నధించి నుఖపడుట.

కంసు—అగునురా తమ్ముడా! కాని నాహృదయకోశము కంపించుచున్నది. యెందుజూచిన నామనోదృష్టికి శ్రీహరియే కనిపించుచున్నవాడు నాకన్నులకు విష్ణురూపమువినా అన్యమేకనుపడుట లేదు. అమగో శ్రీహరి! అల్లదే కేశవపు! ఓరీ మాయానాటక సూత్రధారి! ఎడబోయెదవురా! నాచేత జచ్చితివిలే (లేచి)
(శిర్డము నెత్తికొని పరుగెత్తుచు)

సీ. చిత్రనర్జనునొప్పు ర చేబుబుధరియించి

నానె! శ్రీహరినిన్ను ర నరికివైతు

శంఖు—(కంసు చేరుకట్టుకొని) అన్నయ్యా! ఇదేమివెట్టి పలురంగులుగల మణిస్తోభమునజూచి హరియని భ్రమబడుచున్నావు సుమి!

కంసు—ఏమీ! ఇది మణిస్తోభమా! (అరికించి)

కామరా! తమ్ముడా ర కాజాతుకంఠర

వంబిదేవిడుము శి ర రంబుద్రొంతు.

(ముందునకుబోవ నుంకించును)

శంఖు—అయ్యో! అన్నయ్యా! నీకు బిచ్చియెత్తినదా! ఏమి అయ్యవి మధ్యాహ్నకాలముచు చెల్లు మాగధుల కంఠధ్వనులుకాని మాధవుని పలుకులుకావు. ఏలభ్రాంతి జెందెదవు?

కంసు— వారెందు వేమిరా ర వారిజాతుడుఖడ్గ

ధారియై యుదెనన్ను ర ధారసితెడు

శంఖు—అన్నా ! వాడుమన ప్రతిహారికాని శౌరికాడు స్వస్థచిత్తుడవు
కమ్ము.

కంసు—(దిశ లవలోకించి)

హరికంఠమునబుష్ప శ హరగంధముకదా

యాయపూర్వపుదావి శ యైచిచూడ

శంఖు—అయ్యా ! ఈయపూర్వ పరిమళము మహిళాజనములు కచ
భారములకు వేసికొను ధూపవాసనలుకాని దివ్యకుసుమ
సుగంధములుకావు. నీమనస్సు పూర్తిగ జెడిపోయి హరినే తలం
చుటచే నిట్లుభ్రమపడుచున్నావు కావున స్వస్థచిత్తుడవుకమ్ము
(కంసుని భుజమున జేయివైచును)

కంసు—గీ. కటకటా కేశపునికరా శ ఘాతమిదిగొ

(ఘాతమునభినయించు)

శంఖు—అన్నా ! నేనే నీభయమును వాపుటకు నీభుజమున జేయివైచి
తిని. కేశపుడునులేడు గీశపుడునులేడు.

కంసు — వాడుహరికాడె యన్యతంబు శ లాడెదేల

(యెరుటజూపును)

శంఖు—అక్కటా! నీచిత్తవైకల్యమేకానియిందెవ్వరును లేరుచూడుమా!

కంసు— సాకుగన్పడి నీకు గ శ న్పడజదేమి

శంఖు—అన్నా ! నీమనంబెల్ల హరిమయమగుటచే నట్లగుపడుచుండె
గాని మనముతప్ప యిందెవ్వరునులేరు. ఇదంతయు నీమతి
భ్రమణమే.

కంసు— వనజనేతుగ్గడె కన్నుమూ శ సిననుత్రోచు.

శంఖు—ఇక నేమి! నిస్సందేహముగ నీమతిచాంచల్యమే నిన్నిట్లుచేసినది.

దీర్ఘ నేతుగ్గుడు—[ప్రవేశించి] దేవా! కంసమహారాజ ! దేవకి ప్రస
వించినదని తెలుపవచ్చినాను.

కంసు—ఏమీ! ప్రసవించెనా! స్త్రీయా! పురుషుడా!

దీర్ఘ—(తనలో) అక్కటా! అంతమాలోపు వివక్షత తెలిసికొనక
వచ్చితినే (ప్రకాశము) స్వామీ పిల్లయార్పు వినుటతోడనే
పరువిడివచ్చితిని. ఆయంశము గనుగొనిరాలేదు.

కంసు—ఓరీ! ఆబిడ్డతో దేవకి నిటకు దోడ్కొనిరమ్మ పొమ్ము.

దీర్ఘ—చిత్తము (నిష్క్రమించి దేవకివసుదేవులతో బ్రవేశించును)

కంసు—(ఖడ్గధారయై)

గీ. ఓసిదేవకి! సీగర్భ శ వాసుడైన

బాలకునిగంటివే నాదుర పాణములను

దీయనున్నట్టి నిసువుని? దెచ్చియిమ్ము

వానిబలిమార్చి నా పగ శ వాపికొందు.

(బాలికను లాగబోవును)

దేవకి—కం. అన్నా! మగపిల్లడుకా

డన్నా! యిదియాశుపిల్ల శ యాలింపవెనా

విన్నపము, కోడలౌనుగ

దన్నా! నినుజంపదలచు శ నరికాదన్నా!

కంసు—ఓసీ! దేవకి.

ఉ. ఆమదియై నీకడుపు శ నందునఃష్టమగర్భవాసమై

పోడిమిలేక పుట్టిన క శ పోతకిశోరమునైన జంపను

న్నాడనుసుమ్ము నాదుమర శ ణంబున కాస్పదమైనదాని నే

ఏమిదునే! తొలుగి పసి శ పిల్ల నెసంగుము వేగదేవకి.

దేవకి—అన్నా! అన్నా! ఒక్కమాటవినుము.

మ. శిశుహంతలో కడుబాతకంబుబుధ శ శ్రేష్ఠలో మొరలో పెట్టరే

దిశలన్నిండిన కీర్తికాముడవునీ శ లేజంబుచల్లారదే!

యశమా ! నీకుబ్రతిష్ఠయా ! సుగుణమా శ ఆర్తావసస్వంబ ! బా
లిశవృత్తిస్విడనామ మన్న !! దయ బా శ లింపంగదే ! భీమణీ.
కంసు—ఏమీ ! ఆలాగైన నిదిగో జెప్పెదనునినుము.

చ. కలుషము జుట్టుకొన్నను, జ శ గంబులు నన్నునిరాకరించినన్,
దులునయటంచు బాధులు హి శ తుల్విడనాడినగాని, తల్లిదం
దులు కులనాపకుండని కర తోరముగావచ్చియించి వీడినన్
దొలగక నీదుపిల్లతల శ ద్రింపకమానను ఖడ్గధాంచే.

వసుదే—బావ ! యీహసికూన నీకపకారము సేయునదికాదు. నీవిత
యారడికోర్వ బాడికాదు. కాపున రక్షించివువుము.

దేవకి—అన్నయ్యా ! మఱియొకమాటవినుము.

ఆ. వె. కొడుకునీకుశత్రు శ ప్రడనివితివికదా !

ఆపపిల్లపుట్టి శ నంబవలన

మిటికల్కులిట్లు శ మిథ్యయైపోవగ

దానిదున్ననీకు శ దగునెయన్న.

కంసు—ఓసీ దేవకి !

ఉ. వేయివదించినన్జొరపు శ వీమల నాకికజెప్పనేల ! నా
శ్రేయముగోరితేని ప్రితి శ చెప్పుకపిల్లనెసాగు లేకనా
యాయువు దీయనెంచిన స శ మర్పణ సేయనటాచుజెప్పుమీ
యాయెడ నీదుపుత్రివధి శ యీపక మానను భూమిసాక్షిగా.
(పిల్లనునరుకజోవును)

దేవకి—హా ! అన్నా ! రక్షింపుము (యొకిలోదాచికొని)

ఉ. చంపకుమన్న, యీశిశువు శ శత్రువుగా గణింపకన్న, పా
ర్థివుచునుంటి నార్దురవ శ ధింపవె ! బిడ్డలజేమచేత శాం
తింపగదన్న, దారుణగ శ తిన్ దలపెట్టకుమన్న, మమ్ముబా
లింపగదన్న, పుణ్యము ఫ శ లించుగదన్న, నమస్కరించెదన్.

కంసు—దేవకీ! మూర్ఖురాల! సోదరివయ్యను యీశస్సుగాయనిమిత్తమై

నావంటిభార్యను ఘృత్యువు పాలుసేయ దలంచితివిగా!

చ. విషవుము బాలికన్ విడువ శ వేని నినున్ బాలియితు నిప్పుడే

జడమత్తి నైయసుల్ గొనగ శ జాలినబాలిక జాపకుందునే

పడతి! తొలంగు మావలకు శ బ్రాణమునీవును బాయనేలనా

(పిల్లనులాగికొనగా దేవకీ పాదములబడును)

యడుగులనుండి లేచిచదు శ మా అనపత్యనటంచు నెంచుమా.

దేవకీ—(పాదములవిడువక) అన్నా! యీపసికూనజంపుట బాడి

కాదు. రక్షించుము నీకిదికోడలు.

కంసు—ఛీ! భార్యహంతకీ! ఆవలకు దొలగుము (తొక్కివైచును)

దేవకీ—హా! (చేతులుసాచి) నాచిన్నిబిడ్డా! నాగర్భరత్నకళిక!

నామద్దులతల్లీ నన్నువిడచిపోతివా! యీకులపాంసకు నీశి

శుహింసకు నీక సునిచే బడితివా! అయ్యో!! మరల నాకంట

బడునువా! హా నాకన్నుల బడుదువా! హా! హా!

కంసు—(బాలిక పాదములగొని యెగరవైచి నరుకహోవ యెగిరి

పోవును.)

(ఆక సమునుంజి)

చ. కరుణయొకింతలేక కసు శ గాయల దేవకీదేవిబిడ్డ లా

ర్వ్వరను వధించినావు, నను శ భూమివిదిర్చితి నీవుత్రుంకు, నా

సరసనుబుట్టి యొక్క పురు శ ష పవరుండు బెరుంగుచుండె నీ

గరువమడంచి చంపును జ శ గంబులు హర్షముబొంద గంసుడా.

అదరు—(అశ్చరమతో మింటవైపుజూతురు)

కంసు—అహా! ఇదేమియాశ్చర్యము! అక్కట! వ్యర్థమనోరథుడనైతిని

కదా! ఇక నేమిదిక్కు దైవమా! సరే! యిక గర్వముపనికిరాదు.

బా! వసుదేవ! అమ్మా దేవకీ!!

గీ. బాలభూతమెన్నొత్తి శ బాపులగు
జేరితిని నన్ను మన్నన శ జేరునలయు
గగన భాషాములచేత శ గలకడెది
యిట్లు చేసితివరు డను శ నేలుమన్య.

దేవకి—ఓరీ శిశుహంతకా ! నీకీసుబద్ధి యిపుడుకదా పుట్టిరది !

గీ. వలదు వలదన్నమానక శ కలుషమతివి
నాకడుపునకు జిచ్చికి శ నాపునీపు
యింతనే సమయునే పాప శ మెల్ల ఖలుడ
నిన్ను సమయించు ద్వరలోన శ సశ్చయంబు.

కంసు—సోదరీ ! అన్నిటికనినేను సమ్మతించియేయుండు నన్నిట్లు పరు
షోక్తులాడనేల. బావ ! వసుదేవ !

గీ॥ మూఢమతినయి మీవాక్య శ ములరు వివక
నీదుబిడ్డల జింపితి శ నెనరులేక
యొకరి మరణంబునకును నిం శ కొకరు కార
ణంబులుట వెండ్రిమాట జ్ఞా శ నాబువచ్చె.

వసు—కంసా ! నీకిప్పుడీ ప్రశాంతవాక్యములతో బనియేల

గీ. బిడ్డలనుజింపి యిప్పుడీ శ ప్రియములేల
పల్కుచున్నావు నిన్నన శ పని యదేల
మాపురాకృత మిట్లుండె శ మధురనాథ
దైవగర్జయ మిట్లుండె శ దాట దరమె.

కంసు—శాంతవచనంబుల జెప్పినను మీరున న్నుపాలంభించుచునే
యన్నారు. కావున మిమ్మికనైన విడచువాడనుగాను. ఓరీ సేవక !
వీరిద్దరంగొంపోయి కారాగారమున బాధింపుము.

సేవ—చిత్తము (దేవకి వసుదేవుల బలవంతముగ లాగికొనిపోవుచు)

కంసు—తమ్ముడా ! శంఖుడ ! జరిగినకథయంతయు గన్నులార భూష
చుంటివికదా !

ఉ. బాలికయే యటంచుమది శ భావనజేసి వధించుబుద్ధిచే
 రాలను గొట్ట నంతనె బి శ రాన వియత్పథ ముటి శక్తియై
 క్రాలుచు నన్నజుఁగ నొ శ కండుకలండని చెప్పిపోయె, నే
 లీలను వానిగాంచి విడ శ భితుచు, యోచన దోచజేయున్.

శంఖు—అన్నయ్యా ! ఈ చరిత్రమంతయు నాకు గడు నాశ్చర్యముగ
 నున్నది. ఆ నారదుని వాక్యముల ననుసరించి సర్వమును దైవ
 నిర్ణయమేయని తెలియుచున్నది. ఈవిషయమై మన ప్రయ
 త్నములన్నియు వ్యర్థములే కావచ్చును.

కంసు—తమ్ముడా ! ఆ యశరీరివాక్యములలో గొన్ని యసత్యములు
 కానవచ్చుచున్నవి. ఏమందువా !

గీ. ఎరిమిదవచూచునను హరి శ యించుననుచు
 దొలుత వచియించెనిపుడది శ తొలగిపోయె
 యన్యడింకొక డన్నవా శ డనుచుబలికె
 నిను నిజమేదియని వది శ యింపగలము.

శంఖు—నాకిది యంతయు మాయానాటకమువలె నగపడుచున్నది.

కంసు—ఇందులకు నాకొక్క యుపాయము తోచుచున్నది.

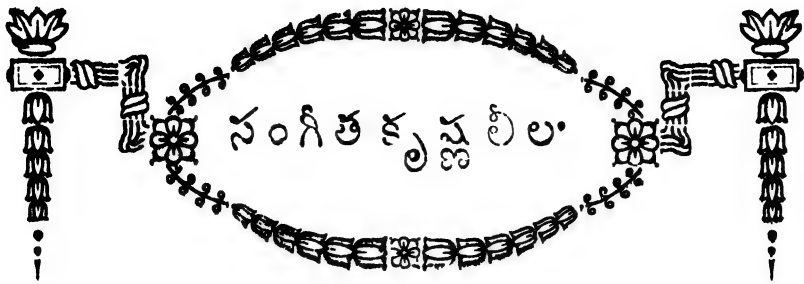
గీ. యాదవులు సుగలంచు క శ దా ! వచించె
 నారదు, డిష్పడిశక్తి శ నన్నజుఁప
 బాలకుడు పుట్టియుండె న శ స్థలికె గాన
 జనుడు యాదవపిల్లల శ జంపివేయ.

శంఖు—సరే అటులే చేసెదము.

కంసు—అతియెక్కువ ధర్మగుతుల బ్రాహ్మణుల యాగంబుల నామ్నా
 యముల సత్యశౌచముల, నాసంహారమునకు గారణుడని నార
 దుడు చెప్పినట్లు శ్రీహరి వసించుగావున వాటి ననుసరించి
 పరిక్షలువారల రూపుమాపుడు. పోవుదమురమ్ము.

శంఖు—చిత్తము. (అందరు నిష్క్రమింతురు.)

చతుర్థాంకము.

1 రంగము:—ప్రేక్షలైసిధి.

[పూతన సుందరాంగియై ప్రవేశించును.]

పూతన—బొర్రా కాలమహిమ ! యెక్కడనో ప్రేలికని పెడంత పిల్ల
వాడు పుట్టియున్నాడట. వాడేమో తన్ను జంపునని చట్టుకట్ట
నున్న కల్లెలలోని పిల్లలనందరిని జంపుమని మాకొక మహారాజు
నాకాజ్ఞ నిచ్చినాడు. దొడ్డిలో గొడ్డుకు కొంపలో బిల్లులను
లేని నేను పిల్లలజంపుటకు అడ్డములేకు కాని అయిన నెట్లు చం
పుదునాయని యోచించి బాలింతరాలివేషమును ధరించి పా
లిండ్లకు విషము బూసికొని యానినువ్రలకు బాలిచ్చి చంపదల
చితిని. నన్ను గాంచినవారెల్ల బాలింతరాలని తలంపకమానరు.
మాయవేషములలో మొదటికట్టయుగొన్న నావేషము నెవ్వరు
నమ్మకుదురు. సందేహములేదు. (తెరలో) నీవు చచ్చుటకు
సందేహములేదు. (అరచిపడి) ఇదేమి చెప్పుచూ ! యీపలికిన
వాడెవ్వడై యుండును. బొర్రా ! యెక్కడవురా నీవు. నాకీ
యాశీర్వచన మిచ్చినది ! ఛీ కూర ! నాయెదుట బడితివేని
నిన్నే చంపెదను. ఉహుఁ యీమేనులేని వేధవలమాటలతో
నాకేల ? అదిగో పిల్లల యేడ్పులు వినవచ్చుచున్నవి. నే నచ్చ
టకు బోయెదనుగాక.

(నిష్క్రమించును.)

2 రంగము:—మందిరము.

[యశోద రోహిణి కృష్ణునితోట్టిపో బ్ర)వేశించెదరు.]

యశోద—అక్కా రోహిణి ! ఎన్నడును యేమపు నెఱుంగని కృష్ణుడు
నేడిది యేమె యకారణముగ నేప్పుచున్నాడుకదా ! యెంత
జోలపాడినను మానకున్నాడమ్మా.

రోహి—దుండగీడునకు దృష్టివోవము తగిలినదేమోనే.

యశోద—ఏమో కావచ్చును. చిన్నికృష్ణ ! కృష్ణ !

గీ. మాటమాట కులుక శ మానుమురాబిడ్డ !

యెన్నడేప్పియెఱుగ శ విటులనీవు

లేనిదూఖకెట్లు శ లీ లీలజూపెను

బూచియదిగొ నిద్ర శ బొమ్ముకుర్ర !

రోహిణి—యశోదా ! ఇదేమి వి.తయే.

గీ. క్షౌర్యమనుచు శ గేకలు వేయుచు

నొరుల బిలచుకట్టు శ ల కిమియేడ్చె

గనులలోన నశు శ కణమొక్కడునుదోప

దేమి నూయయొక్కొ శ యెరుకబడదు.

యశో—ఔనమ్మా ! అందుచేతనే యొక్క జోలపాట బాడెదవేమో
యని సిన్ను బిలచితిని.

రోహి—యశోదా ! ఆ వచ్చ సుదరాంగి యెవ్వతెయో యెంత
చక్కగ నున్నదే !

పూతన—(ప్ర)వేశించి) అమ్మలార ! ఆ విధులుగ బసిపాకడేప్పుచుండ
బాలిచ్చియో జోలబాడియో లాలింపక యేల యిట్లుపేక్ష
నేయునురమ్మా ? ఇదివరకు బిల్లలగన్నవారు కారా ! (చేరును.)

యశోద—ఓ దివ్యమంగళాంగి ! నీ వెవ్వతెవు ?

పూత—ఓహో బాగున్నది. ఆబాలు వావిధముగ బాలకై యేడ్చుచుండ నన్ను బరామర్శ సేయుచుంటిరా ! చాలుబాలు. (కృష్ణు నెత్తుకొనచేయు.)

యశోద—గీ. ఆగుమాగుము నాబిడ్డ శ నంటవలదు
యెత్తుకొనకమ్మ నీపుపా శ లీయకమ్మ
ఒల్లడుకదమ్మ నీపాల శ నుడుగుమమ్మ
సాహసము జేసికొనకమ్మ శ చుటిబిడ్డ.

పూత—అయ్యోతల్లీ! యిదేమి చోద్యమమ్మ !
గీ. చుటిబిడ్డగలుగు శ సలినమ్మ మీచిన్ని
బాలుజూడ జేపు శ వచ్చెబాలు
పోరుపెట్టగాన శ మీరు గోరకయూడ
బాలనొసగదలవ శ వీలులేదె.

చాలుచాలు! యెక్కడ నేచ్చితిరమ్మా యీపోకిప్పు. నేనేమి తాగి బోతుననుకొంటిరా ? దయమాలినదాన ననుకొంటిరా ?

మోహి—సుకతీ ! అటులైన బాలిమ్ము.

పూతన—(ఎత్తుకొన నూరకుండును. పాలిచ్చును.) బిడ్డా ! వదలుము వదలుము. ఇదియేమి చోద్యమమ్మా ! నామేనిలోని పాలేకాక రక్తముగూడ హరించినాను. హా చెడుగుబిడ్డా ! వదలుము. వదలుము. హా ! చచ్చితి ! హాహా ! అరరే ! అల్లల (వికృతాకార ముతో గూలును.)

యశోద—అయ్యో! అయ్యో !! యిదేమి వింతమ్మా.

మోహి—అహా చెల్లెల! యిదేదో రాకాసి.

యశోద—హానాథా ! హా యాదవలార ! యిక్కడ నుత్పాతము జరిగినది. రాకాసివచ్చినది. రండు. రండు (నందుడు గోపకులు పోవే శించెదరు.)

నందు—గోపకులారా!

గీ. అతిభయంకరరూప యీ శ్రీ యసురయెవతొ
 పోలొనంగగవచ్చి యీ శ్రీ లీలగూలె
 ఆశీతావనచణుడు శ్రీ శ్రీ హరిమనయెడ
 గరుణచేదీని బాలియించి శ్రీ కాచె నిసువు.

(బాలునిదీసియెత్తికొని) గోపబాలకులారా యీరాకాసిని గొడ్డళ్ళచే
 దునియలుచేసి యావలకీర్షివేయుడు.

గోపా—చిత్తము (ఆట్లుసేతురు)

నందు—నెలంతలారా! నేను కంసునకు సుకముజెల్లింపబోయి వచ్చు
 సమయంబున వసుదేవుని జూడబోయితిని. ఈయర్భకుండు
 తనబాలుడనియు గారణాంతరమున నీపత్ని ప్రక్కలోనుంచబడె
 ననియు వీనికి గంసభయము కలదనియు నిదియులు వేపల్లె
 లో నుత్పాతంబులు కలుగుననియు బహుభద్రముగ నుండు
 మనియు నాజ్ఞోజెప్పెను. అందులకు దార్కాణముగ నీరాకాసి
 కనుని పంపునవచ్చి బాలునిచంపడలచి దైవకృపచే నిదియే
 మడసెను. కావున మనమీబాలునకు దృష్టిదోషహరిహరములను
 సేయదమురండు.

యశో—చిత్తము.

(అందరు నిష్క్రమించెదరు.)

శ్రీ రంగము—సభాభవనము

[కంసుడు శంఖుడు ప్రవేశించెదరు]

కంసు—తమ్ముడా!

మ. ననుజంపంగల బాలకుండొకడు జ శ్రీ నృంజెత్తి యున్నాడటం
 చును వాక్కుచ్చిననాటగోలె మదిలో శ్రీ సుతైనధైర్యమ్ము లే
 దనుమానంబును పెద్దభూతమున క శ్రీ త్యంతంబులొనైతి భో
 జనమా! యిండును నిద్రొట్టకు మన శ్రీ స్సౌఖ్యంబునుం బోయేగా.

శంఖుడు—అన్నయా ! తనకుశత్రువుడొక్క డున్నాడని వినినవానికి
సౌఖ్యములుగూడ గట్టములై పరిణమించుట సహజమేకాని
ధైర్యమవలంబించి శత్రుసంహారమునకై ప్రయత్నించవలెను.

కంసు—తమ్ముడా ! యిప్పుడు ప్రయత్నించినదానికింత సఫలమైనదికదా!

గీ. జగములనుబట్టి మింగగా శ జాలినట్టి
పూతనాభిఖ్య రాకాసి శ పోయి శిశువు
నకు విసపుబాలాసంగ న శ ర్భకుడుపట్టి
పాలుద్రాగుచుదాని పా శ కాలదీపి.

శంఖు—ఈకారణమున నింగికెగిరిపోయిన శక్తిచెప్పిన బాలుడితండే
యని తలంచెదను.

కంసు—ఓయి!

గీ. ఆ యశోదకుమారుని శ హతమొనర్ప
దిరిగి శకటాసురుని బంప శ నరిగియుండె
నింజకునురాకయుండె వా శ డెట్టిగతిని
బొందెనో తెలియగారాదు శ డెదమడలె.

శంఖు—పూతన యాడుదియగుటచే జచ్చెనుకాని శకటదైత్యుడు విజయమునే పొందిరాగలడు.

(తెరలో) హా కంసమహారాజ ! యింకను శకటాసురునకు జయమును
చున్నావా !

కంసు—ఎవడురా అచెప్పినది ?

బహుళోదరుడు—(ప్రవేశించి) స్వామి ! నేనుబహుళోదరుడను.

కంసు—ఏమి ? శకటాసురునకుగూడ నపజయమే తటస్థమైనదా.

బహు—అపజయము అపవర్గస్థముగూడ తటస్థమైనది (యేడ్చును)

కంసు—ఏడ్చెదవేమిరా ! చచ్చివాడాయేమి ?

బహు—చావకుండ స్వర్గమెట్లువచ్చును దేవా! ఆనందుని బాలాడు
నిక్కముగ మూరెడున్నవాడు. మాబావ శకటాశ్రమిచే దూల
ముమీదనుండ నెగిరి యొక్కతన్నదన్నినాడు. వానికిగొంతదూ
రమున నెలుకనైయున్న నేనదిగాంచి ప్రైకపు జించకొని బైలు
పడి ప్రాణాలు దక్కించుకొంటిని.

కంసు—ఓరీ! ఆపాదప్రహరమునందిన పిమ్మట మీబావగతి యే
మయ్యెను.

బహు—తరువాత హా యని యార్పు వినిపించినది. పిమ్మట బర్హతము
గూలినట్లు చప్పుడు వినవచ్చినది. గోపకులందరు గొడ్డొడ్డిను
దీసికొనిపోవుట జూచి వానిక శేబరమును తునియులుచేసి
యీవలకీడ్డుమని వారల మాటల నాలించి చచ్చెనుకదాయని
యీవారలకొక మీకు జెప్పుటకై వచ్చితిని.

కంసు—హామిత్రుడా! శకటాసుర! నాకొరకు నీవు ప్రాణముల విడచి
తివా! అహా యోతగతిపట్టెనోయీ !!

బహు—బాబూ! నీకేమికాని ముందు నాతాడు తెగినది.

కంసు—అదేమిరా!

బహు—ఇంకేమున్నదిరాజా! నాచెల్లెలు ధూమ్రాక్షికి వైధవ్యమువచ్చి
నాకొంపమీద బడును. దానిని మేపలేక నాతాడు తెగును.

కంసు—ఓరీ నీవావలకుబొమ్ము. నేను పోషించెదనులే.

బహు—(తనలో) నాబావ చచ్చినాడన్న విచారము నాకిప్పుడులేదు
(నిష్క్రమించును)

కంసు—లేమ్మడా శిఖుడా!

చో నెలలవయస్సువాడు రజ ౧ నీచరయోధునిజువ మింటి కై

కలన బలాంకుడై యెగిరె ౧ గాంచిరె వింటిరె మున్నునిట్టి దో

శ్వలులను వింతయయ్యె నను న బట్టివధింపగ బుట్టివట్టి యు.

జ్వలదీల శాలియాతన న వచ్చును సౌశయమేలతమ్ముడా?

శంఖు—ఇంకను సందియమేమి! వాడేమనశత్రువు లేకున్న మూరెడు

పిల్లవాడేమి? దూలమున తెగిరి శకటాసురు గూర్చుటేమి!!

కంసు—అన్నన్నా! వానినెట్లు చంపి-తునోయి!!

గీ. ఇద్దరినిబంపి చంపించి న తింతపరకు

నందరినిబంపి చంపితు న నీవిధమున

నక్కటా! తోచదేమియు న నైననింక

నొకతృణావర్తు బుత్తుబా న లకుని జనుము.

శంఖు—అన్నయ్యా! ఒక తృణావర్తునే యరనేల? శత్రుని శ్లేషముగు

పరకు బకాసుర వత్సాసుర ధేరుకాసుర అఘాసురాది గాఢున

వీరులబంపి యెట్లొవానిని దుద ముట్టించవలయును.

కంసు—అవునదినిబంపే. సేవకా! నీవుపోయి తృణావర్తుని దోడితెమ్ము.

సేవకు—చిత్తము (నిష్క్రమించి తృణావర్తునితో వచ్చుచు.)

తృణా—స్వామి! నమస్కారము.

కంసు—ఓయి! నీకు భద్రముకలుగుగాక! నాకొక్క యుపకారము

సేయవలయు నంద నందనుడు నాచే ప్రేరేపింపబడిన పూత

నను శకటాసురుని గీటడంగించె. నీవుపోయి వానినేవిధముననైన

జంపిరావలయును

తృణా—(తనలో) అక్కటా! యిక నాచాప్రగూడ మూడినట్లే. ఏమి

సేయుదును. సమ్మతింపకున్న నీతడే ననుజువుచు (ప్రకాశము)

స్వామి! నాకుమిక్కిలి రోగముగానున్నది. తరుచు శూలబాధ

చే నుగిలిపోవుచున్నాను. నాకు నడుచుటకే శక్తిలేదు (శూల

బాధ నభిసంఘించుచు) అయ్యో! శూలనుప్పేవచ్చినది. హాహా!

దచ్చిపోవుచున్నాను స్వామి! శదువులో శూలము బుచ్చు

కొని పొడిచినట్లు శూలించుచున్నది. దేవామరియొకరి సంభ్రము
అబ్బ !! అయ్యో ! (పడిపోవును)

కంసు—ఓరీ మాయానటన సేయుచుంటివిగా !

గీ. స్వామి కార్యార్థమై యెంత శ సంతటంబు
కలదె ! పోకున్ననిన్న నా శ ఖడ్గమునకు
వైన నెఱజేతునుమ్మి మాయానటనము
సేయనమ్ముదునే పొమ్ము శ శిశువు జంప.

తృణ—దేవా ! ఆగ్రహింపకుడు పోయెదను (తనలో) ఇంతకును
నాభార్య మంగళసూత్రపు దాగిట్టి యెట్లున్నదో అట్లుజరుగును.
కంసు—ఓరీ తృణావర్త !!

గీ. నీవు సుడిగాలి వైనందు శ సుప్రబట్టి
యెత్తికొనిపొమ్ము మింటితై శ యెట్లులేని
వానిగడ తేర్ప వలెనీ పృ శ భూవమహిమ
జూచెదనుపొమ్ము వేగ ది శ శుద్ధిమతిని.

తృణ—ఇప్పుటికి నా బాధ కొంచె ముపశమిల్లినది. తప్పుక మీరు
చెప్పినట్లే చేసెదను.

కంసు—నుంచిది వేగబొమ్ము. వానినివధించి సాకనులబడుము.

తృణ—నిత్రు (తనలో) నేను బ్రతికియుండినగాదా !

(అందరు నిష్క్రమించెదరు.)

4 రంగము డోలికాభవనము.

[రోహిణి యశోదలు కృష్ణుని జోలపాడుచు బ్రవేశించెదరు.]
యశోద— పాట-కమాచిరాగము, రూపకము.

1. జోజొరవికులచంద్ర రామా । జోజొ దశరథపుత్రకా ।

జోజొ శ్రీరఘురామచంద్రా । జోజొ సిద్ధిపుమా ॥ జోజొ

2. గాధీపుత్రుని యజ్ఞరక్షణ | శైశవగుచు ద్రోహణ |
బాధజేసెను తాటకిని ను | బాహుముఖులను బాపవే || జోజో||
3. అంఘ్రిరజమున రాఁద్రైన య | హ్య శాపము బాపవే |
శివునిచాపము నిరచి జానకి | శ్రీమెలయ బెడ్లాడవే || జోజో||
4. పరశురాముని గర్వమడచియు | భరతుఁకు గురునాజ్ఞచే |
అఖిలరాజ్యం బొసగి వనముల | కరుగ వేఘాపుత్రితో || జోజో||
5. పంచవటిగల పర్ణశాలను | మించుబోణిని సీతను |
పంచకుండగు రావణుఁడు హరి | యిది లంకకుబోవడే || జోజో||

కృష్ణుడు—(తొట్టెనుండి లేచి చేతులుసాచి) పాట. బేహాగు-ఏకతాళం.

1. ధనువును దెమ్మా లక్ష్మణ | దనుజుని గూల్తు లక్ష్మణ ! ||

జనకజ గొంపోయెనంట | చంపివైచెనక || దనుజుని||

యశోద } ఓహో ! యిదేమిచిత్రమమ్మా ! యీకృష్ణుని రాద్రము
రోహిణి } జూడలేకున్నాము (పారిపోవుచును.)

కృష్ణ—పాట.

2. అఖిలరాక్షసుల లంకను | హతముజేసెదన్ |

నిఖిలసురలు వొగడ సీత | నెమరిగాంచెదన్ || సీత|| నా||

నారదుడు—(ప్రవేశించి) మహాత్మా ! శాంతింపుము. ఇది ప్రేతా
యుగము కాదు. నీవు శ్రీరాముడవుకావు. లక్ష్మణుడిందులేడు.
సీత నిపుడు రావణుడెత్తుకొని పోవలేదు. ఇది ద్వాపరయు
గము. కంసాది దుష్టసంహారమునకై దేవకీవసుదేవులకు గృష్ణ
నామంబుతో జనించి నందుని భార్య యశోదచే బెంపబడు
చుంటివి. ఆనాటి రామచంద్రుని యశోద నీజోలపాటగా బాడు
కుండ నీకురామావతారావస్థ స్మృతికి వచ్చి ఆగ్రహించినాడవు.
కావున బ్రీశాంతిని వహింపుము.

కృష్ణ—ఓహో ! యిది ద్వాపరయుగమా, (మరల నిద్రించును.)

నారద—(నిష్క్రమించుచు) చిత్తము.

[రోహిణీ యశోదలు ప్రవేశించెదరు.]

యశోద—అక్కారోహిణీ! ఇదేమి చిత్రమమ్మా! ఆవిధంబుగ జేతులు
సాచి రాద్రమును జూపిన కృష్ణుడు యెవ్వడో జడదారి వచ్చి
యేమేమో చెప్ప నంతలో శాంతివహించి పండుకొనెను. ఆ
మునియు నప్పుడే మాయమైపోయెను. ఇది కడు చిత్రముగ
నున్నదమ్మా! కృష్ణుని లేపుమనా.

రోహి—కృష్ణుని చిత్రమును దర్శించుటకు మనము చాలము. కృష్ణుని
లేపుము!

యశోద—కృష్ణా! కృష్ణా! (భయము నభినయించును.)

కృష్ణ—(లేచి యెత్తుకొనుమని చేతు లిచ్చును.)

యశో—(ఎత్తికొని) నాయనా! ఇప్పుడేమని పలవరించితివి.

కృష్ణ—నాకు దెలియదు.

రోహి—పలుకరింపక తీసికొనిరమ్మా. పాలు త్రాగింతము.

(అందరు నిష్క్రమింతురు.)

5 రంగము—ప్రవేశంబు వీధి.

[యశోద రోహిణులు ప్రవేశించెదరు.]

యశోద—(ఆతురతతో ప్రవేశించి) హా చిన్నికృష్ణా! (చేతు లాకస
మున బెట్టి) హా నాముద్దులమ్మా! హా బిడ్డా! (మూర్ఛబడును)

రేవతి—హా ప్రాణనాథ! హా గోపకులార! మన కృష్ణుని సుడిగాలి
యెత్తుకొనిపోయినది. వేగవచ్చి రక్షించుడు. రక్షించుడు. (ఆక
సమున జూపు నిలిపి) ఆహా! యేమి యాశ్చర్యము! ఇట్లెలా!
యశోద! బెమ్మ బెమ్మ. మన కృష్ణుడు బ్రతికనాడు.

యశో—ఏదీ! ఏదీ! నిజముగ బ్రతికివచ్చెనా?

రోహి—అదిగో ఆకసమున జూచుమా? ఒక్క భీకరాకారుని రాక్షసుని కంఠమును బిగియబట్టుకొని క్రిందికి లాగుకొనివచ్చుచున్నాడు.

యశో—అక్కటా! క్రిందబడిన బ్రాణముల బామునేమోకదా. (తృణావర్తుని కంఠముబట్టుకొని వేలాడుచు గృష్ణు డాకసమునుండి భూమిని బడును)

రోహి—యశోదా! దానవ్రుడు చచ్చినాడు. బాలకుని వెలికి దీయుదము (బాలునిదీసి యెత్తుకొనును.)

యశో—నామద్దులకృష్ణా! రాక్షసుని బాంబడితివా! నీకపాయము రాలేదుకద!

కృష్ణ—వాడే చచ్చినాడు

రోహి—చెల్లెలా! దృష్టికోషము దీయుదమురమ్ము. ఈదనుజుని మనగోపకు లావలకీర్చి వేయుచురు.

యశో—బిడ్డా! శ్రీకృష్ణ!

గీ. ఆపదలమీఠ నాపద శ లలముకొనగ

గాఢికొనుచున్న వాడవే! శ కన్నతండ్రి

అల్పులముమేము నినుబ్రోచు శ నట్టిశక్తి

మాకు సుతయు గలదె! కు శ మారతిలక.

అక్కా రమ్మ! దృష్టిపరిహారము నేయుదము.

(అందరు నిష్క్రమించెదరు.)

సంగీత కృష్ణలీల.

పంచమాంకము.

కృష్ణ—(ప్రవేశించి బాతి నెగురవేయుచు)

గీ. బాతియూటలాడ శ బరుగున రారయ్య

పిల్లలార! గొల్ల శ విడ్డలార!

శెలుపు నోటులేని శ భేలనమదియేల

క్రొత్తయాట నేర్చి శ కొండ్రుగాక.

[బలరాముడు గోవిందుడు ప్రవేశించెదరు.]

బలరా—శమ్ముడా! బ తియాటలో దేని నాడుదమ్మరా?

గోవిందు—కుండబాతి యాడుదము.

కృష్ణ—అన్నయ్యా! గోవింద! బాతియూటయని పిలచినగాని మీరు

రారని అట్లుపిలిచితిని కాని కొత్తయాట నొకటియాడుదము.

ఏదందురా!

గీ. పశుపతిని నేను మీరెల్ల శ షసులుకండు

ధరణీపై చేతులనుమోపి శ తలలవంచి

మేయు చున్నట్లునటియించి శ మెలగవలయు

బాలనము సేతుమిమ్ము నీ శ గోలతోడ.

గోవి—అట్లులైన పరియే మే మిదేపనులమగుచున్నాము. (అట్లు చేయుదురు.)

కృష్ణ—గోపకులార ! నేనెదె కాచెదను. (కొట్టును.)

గోవి—కృష్ణా చచ్చితిమిరా !! ఈదెబ్బలు పడలేక మేమియ్యట
నాడము.

కృష్ణ—హితులార: ఎందుకు గొట్టితిని? తెలుయువా !

గోవిందు—తెలియదు

కృష్ణ—చెప్పెద వినుడు

గీ. పశువులట్టులవర్తింప శ వలచె వంశ

గడ్డికైయాసపడరాదు శ కలలనైన

ననుచు మిమ్ములగొట్టితి శ ననుజులార

మంచిగొనముల తోడ జ శ రించవలయు.

బల—తమ్ముడా ! దాని యర్థమేమో వివరించి చెప్పుమా

కృష్ణ—అన్నయ్యా ! యిదిధర్మము యిదిఅధర్మము అని తెలిసికొని
ధర్మమునే అనుసరించి ప్రవర్తింపవలెను. మరియు ననుచితముం
లైన కార్యములకు సిద్ధపడరాదు. అట్లుపశువువలె బ్రవర్తి
చిన వానికి బాధలుకలుగునని కోలతో దండించితిని.

గోవిందు—చక్కనిసీతినే నేర్చికొంటిమిరా కృష్ణా ! ఒకసారి బాలియా
డికొని వేగయిండ్లకు బోవుదమురమ్ము.

కృష్ణ—సరే ! బాతులెగురవైచి యెవరిబాతి దూరమెగురునో చూచి
వాడు జయముపొంది నట్లెంచుదము.

బల—అట్లులైన నెగురవేయుడు.

అందరు—(బాతుల నెగురవేయుచు)

కృష్ణ—అరే ! అన్నా నాబాతి ముక్కుదుని దొడ్డిగో బడినది నేను
పోయి తెచ్చికొందును మీచ్చటనే యుండును.

(నిష్క్రమింతురు)

2 రంగము—గోపిక గృహద్వారము

కృష్ణుడు—(ప్ర)వేశించి తలుపు తట్టును) ఎవరీయిటిలో నున్నది! తలుపు తలుపు.

సారసిక—(ఇంటిలోనుండి) తలుపు పలికినదా!

కృష్ణుడు—తలుపు పలుకును నీకులుకులు పలుకును.

సారసి—(యింటిలోనుండి) ఏమీ! కులుకులు పలుకవలెనుగా?

కృష్ణుడు—పలుకకేమి సేయును? తలుపు దీయుము.

సారసి—(పలుకదు)

కృష్ణుడు—ఏమి పలుకవు! తలుపు తీసెదవా! లేదా! సారసికా!

సారసి—మొదటనే అట్లు పేగుపెట్టి పిలువరాదా! ఎవ్వడవు నీవు?

కృష్ణుడు—నేను శ్రీకృష్ణుడను.

సారసి—ఏమి యెందులకు?

కృష్ణుడు—కొంచెము పసియున్నది.

సారసి—కొంచెమన నెంత?

కృష్ణుడు—తలుపు దెరచిన నెంతో చెప్పెదను.

సారసి—(తలుపు తెరసి ప్ర)వేశించి) ఎంతపని?

కృష్ణుడు—(పద్మకోశహస్తమును బట్టి) ఇంతపని.

సారసి—సీ! కొంటెవాడా! ఇంతపని యనగా నెంత?

కృష్ణుడు—ఇంతయనగా నింతే.

సారసి—(కృష్ణుని బుగ్గలునులిమి) ఏమీ! ఆలాగునా! నీవని యేదో విన్నపముగ జెప్పమా.

కృష్ణుడు—నరిసరి ఏమిపనియు నుండునది కొంటివా! అనేక పనులున్నవి. నేను లేనిపనులేమికలవు. ముందు మీదొడ్డిలోనికి జోఫలయు. నందు నా ఆటబంతి కడిపోయినది.

సారసి—నీవులోపలి దొడ్లోనికి బోరాదు.

కృష్ణ—ఏమి యోచువలన ?

సారసి—నాచెల్లెలు కల్ల వార్ధా నీళ్లు పోసికొనుచున్నది.

కృష్ణ—ఊగువలన నాకభ్యంతరమేమి? కాసారమున నెందరు నీళ్లుపోసి
కొనుటలేదు ? వారల జూచుచుండుటలేదా ?

సార—ఇది యట్లుకాదు.

కృష్ణ—ఏమి యోచువలన ? కాక మరెట్లు ?

సార—నీకావిషయ మెందులకు ?

కృష్ణ—నీవు పోవద్దనుటచేత.

సార—ఆయంశము నీవోచెప్పురాదు.

కృష్ణ—నరే తెలిసినదిలే.

సార—ఏమి తెలిసినది ?

కృష్ణ—వివశ్రుతయైయున్నదని.

సార—ఔనటే.

కృష్ణ—సారసికా ! పంచభూతములును గగనమందున గ్రహమండల
ములు జూచుచుండ నీచెల్లెలు వస్త్రవిసర్జనయై నీళ్లుపోసికొన
నేను పిల్లవాడను చూచిన తప్పువచ్చినదా.

సార—ఔను. తప్పే నీబుద్ధిచపలము.

కృష్ణ—మీమనంబులు చపలములుకావో ?

సార—కావు. పోవలదు.

కృష్ణ—అటులైన నేనాపాంతకు బోవక నాబాతి నేను తెచ్చికొనెదను.
పోనిమ్ము మా ఆట ల్లాగిపోయినవి.

సార—అటులైన నాపాంతకుబోవక నీబాతి తెచ్చికొనుము.

కృష్ణ—(తనలో) నేనులేనిచోటేది వేరేపోవలయునా! (ప్ర)కాశముగ
సారసికా ! అట్లేచేసెదను (లోపలకుబోవును)

సార—ఈకృష్ణుడు బాలుడైనను అందముగలవాడు. అతివిజ్ఞాని. లేకున్న నితేదూరమువరకు యోజించి మాట్లాడునా! తూపసోయ ముననే అనేక రాక్షసుః సంహరించినాడు. వీనిచ్యుతలు విష్ణు లీల లనవచ్చును.

కృష్ణ—(లోకలనుండివచ్చి) ఓహో సారసికా! ఎంతమోసమును జేసితివే. నాబుతి సంగ్రహించి దాచికొని నన్నుదొడ్డిలోని కని పెదవుగా! నాబుతియిచ్చి కదలుము. లేకున్న నిన్ను గదలనీ యను (చేయికట్టుకొనును)

సార—కదలనీయక యేమిచేసెదవు.

కృష్ణ—ఏమిసేయవలెనో అదియే చేసెదను.

సార—ఏమీ! అజేచేసెదవుగా! (బుగ్గలునులిమి) నీవుచూడ గొంచె ము. పోకిళ్లుచూడ బెద్దవి.

కృష్ణ—(తిరిగి దానిబుగ్గలునులిమి) ఆ! చేయక యూరుకొందునా!

సారసి—ఓరీ పోకిరీ! నాబుగ్గలునులిమెదవుగా! నీవుముంచివాడవు. కావు. ఆవలకుబామ్మ (బుగ్గలుపట్టితోయును)

కృష్ణ—(దానిచేయికట్టుకొని) నాబుతినిచ్చవలకు నిన్ను విడువను నేనుపోవను.

సార—నీబుతియెక్కడ? నాచెంతలేదు.

కృష్ణ—ఓహో! కృష్ణుడు నీమాయలో బడువాడుకాడు. నీవుఓంశి నెక్కడ దాచితివో నేనరుంగకపోలేదు. వేగనాబుతినిమ్మ.

సార—నేనెక్కడ దాచితిని? నీవేమి యెఱుగుదువు.

కృష్ణ—అదిగో వైటలో! నీవిచ్చెదవా? నేను తీసికొనవలెనా?

సార—ఏమీ! నావైటలో జెయిపెట్టెదవుగా (బుగ్గలునుటుమును)

కృష్ణ—అదిగో మాటిమాటికి బుగ్గలునుటుమునున్నావు. నీయకట్టి పోటనే నేను వడ్డితో దీర్చవలసియున్నది.

సార—ఏమిఁ డీ మొసంగెదవు.

కృష్ణ—ఁ డీ మొకమధు బెట్టుకొందును. నాబాతినిమ్ము.

సార—ఁబోరా! యెంతరసికుడవు. నన్నుమధుబెట్టుకొందువుగా పలుగా
(రెండుబంగ్గలునులుముచు)

కృష్ణ—ఇదిగో నాబాతి (దానిపైటవే)లాసుబంధిని దీసికొని ముద్దు
బెట్టుకొనును)

సార—(తనలో) ఇదేమి ఆశ్చర్యము! వీరబాతి నాపైటలోని కెట్లువ
చ్చినది! యిదియంతయు విష్ణుమాయగనున్నదే.

కృష్ణ—నన్ను విషప్రము. నేనుపోవలయును.

(తెరలో) అక్కా! నావల్వ నెవ్వడో తస్కరించుకొని పోయినాడు.
కృష్ణుడిట్లురాలేకుకద !

సారసి—ఓదీదొంగకృష్ణా! మాచెల్లెలి చీర నెత్తికొనిపోవుచుంటివిగా
(చుకనున్నచీరనులాగును)

కృష్ణ—నాబాతి నీవు దాచుటచే నీచీరచే బాతికుట్టుకొనదలచి నెచ్చితి.
బాతినిచ్చితివి కావున దీసికొనుము. నేను పోయెదను.
(నిష్క్రమించును)

సార—నీనిచర్యలకు నామనఁబు కరుగుచున్నది కానిమ్ము. తరువాత
నాలోచించెదను. (నిష్క్రమించును)

3. రంగము గోపికాగృహము పెరుగుకుండల యుట్టియు నుండును.

కృష్ణ—(ప్రవేశించి)

గీ. గోపసతులయిండ్ల న గొల్లలుగావెన్న
పాలుపెటుగుదాగి న పరమతుష్టి
దనిసివీరినెల్ల న దరియింపజేసెద
భక్తిపరులబోవ న వలదెకరుణ

(ఉట్టిమీదకు జేయసాచి యందకున్న బీటలెత్తు పెట్టి కిందమాటుపొడిచి పెరుగుదాగుచుండును) అదిగో నెవ్వరో వచ్చుచున్నవారు. పచ్చగాక (తాగుచుండును)

పల్లవాధర—(ప్రవేశించి) ఓ దొంగకృష్ణా! దొరికితివిలే.

కృ—నుహామహులైన దొరకనివాడను. నేను నీకుజక్కుచునా!

అయిన నే నేమిచేసెతిని?

పల్లవా—అటులైన.

గీ. ఏమి గాకృష్ణవచ్చితి నేలనుటకు

కృ—లేగవెట్టి వచ్చితి నీలచెలియ

పల్ల—ఉట్టిపై డలపనేమి యెదవెనీకు

కృ—పెరుగు చుండుననియెంచి నెతకుచుంటి.

పల్ల—ఏమిరా! దొంగవాడా! నీలేగ మా పెరుగుకుండలో న్తుండునని వెతికుచుంటివిగా! సరే మాలత్తతో నీవు మాపాలు పెరుగుల దాగి పోవుచున్నావని చెప్పి నిన్ను త్రొక్కుచేసెదనులే.

కృ—ఏమీ! నీకాగిలియను వైదులోనా నన్ను బాధించునది?

పల్ల—హా ఏమనుచున్నావు? దొంగవనులేగాక పోకిరీమూటల గూడ నాడుచున్నావుగా!!

కృ—పల్లవాధర (దానిమూతికింత పెరుగురాశి) నీవు కుండలోని పెరుగుల దాని నామీద నేరముమోపుచున్నావుగా? మంచిది నీలత్తతో జెప్పెదనుండుము.

చంద్రవదన—(ప్రవేశించి) పల్లవాధర! నీమూతికి పెరుగుగెండులకు వచ్చినది. యీకృష్ణ డెండులకిట్లు వచ్చెనే?

కృ—చంద్రవదన! మీయింటిలో పాలుపెరుగులు మీకోడలే త్రాగుచుండ నేను దినిపోవుచున్నానని నిత్యము నన్ను రవ్వసేయుచున్నారు. ఇదిగో మీ పెరుగు దొంగను బట్టియిచ్చితిని,

పల్ల—నారాయణ నారాయణ ! లేదమ్మా యీకృష్ణుడువచ్చి పాలు పెట్టుకు దాచుకుండ నేను చూచి యిదేమిరాయని యనుచుండ నామూతికి గొంతరాశి నేనే దొంగనని చెప్పుచున్నాడు. నేనబద్ధమాడిన నాకవ్వముతోడే.

చంద్ర—సరే మీయిరువురిలో దొంగతనవో నిర్ణయించి శిక్షించెదము రండు. (అందరు నిష్క్రమించెదరు)

4 రంగము:—మందీరము.

[కృష్ణ యశోదలు పోవేయించును]

యశోద—నాయనా ! శ్రీకృష్ణ !

చం. ఒకక్షణమైనగాల్చి లిపి న యుండవు మందీరమును, నాడు కండ్లకు బాడనూపి యంతనె చ న ట్టాలునబోయెద వెన్నిచోట్లకో అకట ! శ్రీహంబువుల్ ముఖసు న ధాకరబింబమునందు నెప్పె మా క్తికముల చెల్వుమించుచును న కృష్ణ ! యిదేమి పోవర్తనంబురా వత్సా ! మనయింటచున్న బలరామునితో నాడుకొనరాదా ! యెప్పుడును పొరుగు పిల్లలతోడనే ఆడుకొనవలెనా ?

కృ—అమ్మా ! అటులే ఆడుకొందునుగాని వాడు నామీద నీతో గొండెములు చెప్పెదనని బెడరించుచుండును. అందుచేత వానిని వికచి యితర బాలురతో నాడబోయెదను.

బలరా—(పోవేయించి) అమ్మా ! తమ్ముడేమిచేసెనో చూచితివా !

కృ—(చెప్పువలదని చేతితో సజ్జ సేయును)

యశో—రామా ! ఏమిచేసినాడు.

బలరా—మన్నుదిన్న వాడు.

కృ—అమ్మా ! అదిగో చూచితివా ! నేను చెప్పినట్లు గొండెములు చెప్పుచున్నాడు.

యశో—బలరామా! కృష్ణునిపై గొండములు చెప్పుచున్నావా?

బలా—అమ్మా కొండములుకావు నిజమే.

యశో—ఏమిరా కృష్ణ!

కృ—తల్లీ వీడు రెండునాలుగులువాడే.

బలా—అమ్మా వేయియేల? వెన్నునినోరు పరీక్షింపుము.

కృ—లేదులేదు నే తినలేదు.

యశో—చిన్నికృష్ణా! నీనోరొక్కసారి దెరువుమా.

కృ—(చూపనని తలయూచును)

యశో—నాయనా! కృష్ణయ్య!

ఉ. ఎన్నడు నీచకార్యముల శ కేగవు చట్టైలతోడ నుట్లలో
నున్న యపూపముల్వశలు శ నుండ్రములన్నిని మోద ముప్ప మీ
యన్ననుగూడి యూచుకొన శ కక్కట గర్భదరిదుగ్గీరిగా
మన్నుదినంగ నేల సుకు శ మార యిదెక్కడియల్పబుద్ధిరా.

కృ—లేదు మన్నుదినలేదు.

యశో—నీనోరుదెఱచి చూపుమా.

కృ—పట్టెను వెన్నముద్దబెట్టినచో నోరుదెఱతును.

యశో—చుంచునోరుదెఱువుము. తరువాత వెన్న బెట్టెదను.

కృ—నోరుచేతితో మూసికొని చేయిసాచును.

యశో—బిడ్డా నామాటవినుము నోరు తెరచిచూపుము.

కృ—

ఉ. అమ్మరొ వెరివాడనుకొ శ ఆకలిగొంటిసె యుట్లమీద భ
క్ష్యమ్ములులేవె తింటకు న శ హా పసివాడనె బుద్ధిలేదె నే
మమ్మును వీడినీచువలె శ మన్నునుదింటకు వీనికొండములే
నమ్మకుమమ్మ నీవటుల శ నమ్మకయుండిన నోరుచూచుమా.
(నోరుచూపును.)

యశో—(చూచి ఆశ్చర్యముతో) ఆహ! అత్యాశ్చర్యమే !

చం. మనసుచలించెనో కలయె ? మాధవమాయయె లేక నేను ని
ద్రోనుబడి నిస్పృహనడగిలి ? భ్రాంతినిజెందినో యశోద యన్
వనితనుకానో యికొమరు ? వక్రముసంపన్న మూఁడులోకముల్
గొనకొనినేను నాపసులు ? గూడ గనబడె నెట్టిచిత్రమో

ఆహాహా! యీనాయస్థికుని కుక్షికుహరమేడ సమస్తబ్రంహ్మాండమ్ములు
నానానదీగోత్రకానన జంతుసంతానంబులతో గనబడుటయేడ! నాపురా
కృత పుణ్యవిశేషంబులుజేసి విశ్వమయు డాదినారాయణుడు నాకు
బుత్తుడై జరించినవాడు. ఈకచుమిగు విశ్వమెల్ల ఏరియురగోళమున
నాకన్నులకు గట్టిపట్లగపడినదే! స్వామి! (చేతులుజోడించి) లక్ష్మీకళత్ర!
నారాయణ!

ఉ. ఎట్టితపంబుజేసి జని ? యిచ్చిఁగొకాని రమేశనిన్ను నా
పట్టిగ నొచి ప్రేమమున ? బాలన సేయుటగలై దేవ నీ
గుట్టునెఱుంగ మానులకు ? గూడ దురాసదహాగదయ్య నా
యట్టివి వేక హీన కన ? నొనె భవద్భవ విశ్వరూపమున్

కృష్ణు—(తనలో) ఇకమాతల్లికి నేను విష్ణుదేవుడను భ్రాంతిని మర
లించి పుత్రవ్యామోహమును గలిగించెదనుగాక.

యశోద—వత్సా! శ్రీకృష్ణా! (యెత్తికొని) నీకు వెన్నమద్ద నిచ్చె
దను భక్షించెదవా ?

[తెరలో]

మాయుండ్రలోని వెన్ననాలయు నీదొంగకొడుకే భక్షించినాడు.

యశో—ఎవ్వతెవే నాకొడుకువై గొండెములు చెప్పుదానపు?

చంద్రవదన—(ప్రవేశించి) అమ్మా యశోద! కొండెములు కావు
వినము.

ఉ. అమ్మయ్యోద ! నీకుకొడు శ కల్లరి నేమనిచెప్పుదాన మా
యిమ్ములలోని పాత్రెగుగు శ నెంతయు దొంగిలిపోయి మిక్కిభాం
డమ్ముల నన్యకేహముల శ దాచగ వారికి మాకునున్ మహా
గ్రమ్ముగ గయ్య ల జరిగె శ గంటివె యిట్టివిచిత్ర కృత్యములే
అమ్మా తల్లీ ! నీకొడుకొనరించు నల్లరిపనులిట్టివి అట్టివి అని వచింప
జాలము.

యశో—చంద్రీవరనా ! ఆపని మాకృష్ణుడే చేసెనని యెట్లు తలంభితిరి.
చంద్రీ—సరిసరి ! అనేక సాచులు మాచట్టెలలోని వెన్నదినుచుండ
మాకోడలి నల్లరిసేయుచుండ బట్టుకొని నీకు జూపవలెనని
పెట్టెలోబెట్టి తాళము వైచితిమి ఆతాళములులే యుండు. నీ
పిల్ల డూరి బాలురతో గేరుచు వీధులో గనుబడువాడు. పోయి
పెట్టె జూడ నది పట్టిదై యుండును.

గోపికలు—(ప్రవేశించెవరు) నిజమే నీకొడుకల్లరి వాడే !

యశోద—సరసరి యీమాట మిక్కిలి బాగున్నది.

గీ. చాలుమేలము సేతుపే. శ చంద్రీవదన !

తాళములటుండ నేరీతి శ దరలివచ్చె
వినిన నమ్ముదురే యెట్టి శ వెయ్యలైన
రవ్వసేతురె ! నాబిడ్డ శ రమణులార.

చంద్రీ—అట్లగుము తల్లీ ! నీకొడుకు దుడుకుపనులింకను గలవు.
చెప్పెదవినుము.

గీ. మాటమాటని పిల్చి యీ శ మగువపెదవి
గొరికిరారమ్ము పుట్టితు శ కొడుకుననుచు
మేలమొనరించుచును మొల శ నూలు బట్టి
లాగజొచ్చెను పిల్లల శ లక్షణములె.

యశో—ఏమిరాకృష్ణ ! యీమాటలు నిశ్చయములేనా !

కృష్ణ—అమ్మా ! యీగొల్ల భామల మాటలనమ్మకుము.

గీ. ఆటలందున దమపిల్ల శ్ర లందరికిని

మించినానని నన్ను సా శ్ర ధించజూచు

చున్నవారమ్మ యెప్పుడీ శ్ర యూరినారు

వారికొండెములను నమ్మ శ్ర వలదు తల్లీ.

యశో—బిడ్డా ! ఎందులకు నమ్ముదునోయి.

చంద్ర—యశోద ! మీరుచూచు బావారుకారు. నమ్ముము నామాట.

నే నసత్యము జెప్పటలేదు.

గీ. నీ కుమారునిచేత జీ శ్ర కాకుపడని

గొల్లపిల్ల యొకతెయు మా శ్ర గూడెమునను

లేడుసుమి తల్లీ ! నీబిడ్డ శ్ర శీలలన్ని

పోకిరీ పనులెసుమ్మి శ్ర పాలతిమిన్న.

యశోద—ఆహా ! యేమి ! ఆశ్చర్యముగనున్నదే ! బౌరాకృష్ణ ! నీమీద

నే నేరముమోపుచున్నారే ! ఏమిచెప్పెదవు ?

కృష్ణ—గీ. ఏగ లేదమ్మ యెవ్వరి శ్ర యిండ్లకేను

సేయలేదమ్మ యల్లరి శ్ర చెబులబట్టి

కానిమాటల జెప్పగ శ్ర గడిగిరమ్మ

నమ్మబోకమ్మ వీరివా శ్ర కృష్ణులీకను.

చంద్ర—యశోద ! నీతుంటికికొడుకు చేసినయల్లరి నొప్పుకొనునా !

వీనిచేష్టలన్నియు బూసగుచ్చినట్లు చెప్పెదవినుము.

సీ. ఒకతె చెక్కిలిగిల్లు శ్ర నొకతె ముద్దాడునిం

కొక్కబాలకునిపై శ్ర నెక్కియాడు

సొకతెపైబడి పిల్ల శ్ర లుదయింతు రనిపల్కు

సొకదానిచేలాబు శ్ర నూడబెరుకు

నొకచోట సఖులతో శ నుడి యాటలనాడు

నొకచాయ బసులలో శ నెదిరితిరుగు

నొకచోట బయల ని శ దోకు సొక్కి-మరచిన

పడతి వల్వదెరల్చి శ పరిహసించు.

గీ. నిందునగును నిదియది శ చందసునుచు

నేమి చెప్పదామమ్మ వి శ శ్వేతుకరణి

నెల్ల వేళల పనులందు శ నెల్లచోట్ల

నీకుమారుడె కన్నట్టు శ నిశ్చయంబు.

మాయంట గృష్ణుడు వెన్నతని మాపిల్లనల్లరి చేసినాడని నేను
వీధికివచ్చి చెప్పకొనగా మాయంటనుగూడ నాతడే అట్లేచేసినాడని
పలువురు నాతోడిజెప్పకొనసాగిరి. యెప్పుడని నేను ప్రశ్నింప నిప్పుడే
యని బదులుచెప్పినారు. తుదకుబరిశీలింప నందరియిండ్ల నొక్క ముహూ
ర్తముననే అల్లరిచేసినట్లు కనబడినది. కృష్ణుఁడొక్కఁడో వేయిమందియో
తెలియకున్నది. యిదియేమి దైనమాయయో కానరాదు యిందసత్యము
లేదు.

యశో—అక్కట! కడుజితముగనున్న దే! ఏమిరా కృష్ణ!

ఉ. అల్లరి పిల్లవాడవని శ యందురు కోమలులేక కంఠమై

చెల్లున! యిట్టి సేతలను శ సేయుట రవ్వకుమూల మాకదా

పిల్లడవీవు చూపులకు శ జెద్దపు కార్యగుణంబులుదు, హా

చెల్ల! యకార్యముల్ జరుపఁ శ్రేయమే! మానుము దుండగంబులన్.

కృష్ణ—త్తలీ! పరిమాటలలోని యసంగతముల గనిపెట్టలేదా!

గీ. ఏనొకండనె యిందరి శ యిండ్లలోన

నొక్కతృటికాలమున వెన్న శ మెక్కి-చెలుల

బిభృషించితి నన, నమ్మ శ వచ్చునెక్కొ

విశ్వమయుడన! నే రథా శ విధముసేయ.

చంద్ర—బౌనానందులకు సందియమా ! నీవుతప్పక విశ్వరూపుడవే.
యేండుజూచిన నీచందమే ! యేల కాకుండువు.

గీ. పెరుగుకుండల కడనీవు శ పెరటిలోన

జవ్వనులు స్నానమాడెడు శ స్థానములను

నీవు, నడివీధి పిల్లల శ నీవు, గోష్ఠ

శాలలను నీవుకలవు వి శ శ్వమయుపోల్కి.

అమ్మా ! యశోద ! నేనన్నట్లు నీకొడుకు విశ్వమయుడో లేక బాద్రీజాలి
కుడో కావచ్చును. మేము దండించుటకు మాకువారకడ. మేమకారణ
ముగ నీరాచరిత్రను రవ్వసేయు వారముకాము. యీతనిని మాయుండ్రకు
రాకుండ నెట్లుపండించెవో ! అట్లు ముదలింపకుంటి వేని మేమియూ
రువిడచి లేచి పోవలసినదే.

యశోద—అమ్మలార ! మీరందరు మీమాయుండ్ర కేగుడు. నేనిపుడే
వీనిని దండించెదను.

చంద్ర—మంచిది.

యశోద—కృష్ణా ! నీవల్లరిచేసిన మాటనిజమని నేను గట్టిగనమ్మినా
ను. నిన్నిప్పుడు దండించెద రా రమ్మ.

కృష్ణ—అమ్మా ! యీకల్లరి గొల్లపిల్లల మాటచేతనేనా నన్నదండిం
చుట ! నిజము జెప్పెదవినుము. యీగోపిక నన్నుజేసినయల్లరి.

గీ చిన్నికృష్ణ ! నన్ను శ జేరిరమ్మని బుగ్గ

. గిల్ల కొగిటలకు శ మెల్లదాల్చి

ముద్దుగొనుచు గనుల శ మూసుకు గసిచేత

మోవి గొరికికృష్ణ ! శ పోరయనియె.

చంద్ర—చాలుజాలు ! సిగ్గుసిగ్గు ! అమ్మానీకుర్రోడెంతకైన దగినవాడ
మ్మా. మాపుణ్యముబాగున్నది. ఎట్లుపన్నినవాడు ఆపైమాట

గూడ నాడగలడు. మేమింకనుండరాదు. నీవుమాత్రము వీనికి
దగినట్లు బుద్ధిచెప్పుము.

(గోపికలు నిష్క్రమించెదరు.)

యశోద—కృష్ణ !

ఉ. ఎన్నడు బూవుబోండ్లదరి శ కేగకుమా ! పారుగిండ్లనున్న పా
ల్యెన్నలు మృచ్చిలింపక వి శ వేకముతో మెలగంగ నేర్తువే
చిన్నికుమార ! కొట్టుటకు శ జేతులు రావుకదన్న బుద్ధిమై
తిన్నగనుండుమన్న గుణ శ ధీరుడవై కడుగీర్తిగాంచుమా.

కృష్ణ—అమ్మా ! ఆయంశము నాతోవేరే చెప్పవలయునా ! నేను

నిరంతరము లోకసమృతముగ బ్రవర్తించుచునే యున్నాను.

యశో—వత్సా ! కృష్ణ ! గోపికలెల్లరిచేయట లోకసమృతమైనదేనా !

అట్లుచేయవచ్చునా !

కృష్ణ—అమ్మా ! అది అల్లరిసేయుటకాదు. అనుగ్రహించుట. నానిమనో
రథముల ఫలింపజేయుట.

యశో—ఋసీ చెడుగా ! నిన్నిక దండింపకమానను. నాచెంతకురమ్ము.

కృష్ణ—నేనురాను (దూరమునకుబోవును.)

యశో—కృష్ణా ! నాహితప్రనాలింపుము.

గీ. చిన్నతనములోన శ శిశ్నింపకున్నను

పిల్లలల్లరులను శ బెద్దలగుచు

జేడుచు బుద్ధివచ్చి శ పుడవిపై జరియించు

నపుడు దుఃఖపడుచు శ రాత్యలందు.

కావున నిన్నుదండింపకమానను (పట్టుకొనబోవును.)

కృష్ణ—(పారిపోవును.)

యశో—కృష్ణా ! నన్నలయించుచున్నావు. నాకుగోపము వచ్చుచున్న
దినుమి !

కృష్ణ—ట్లయిన గోపముమానరాదా !

యశో—అనుచున్నది మానిన నేను గోపమును మానెదను.

కృష్ణ—నేనెల్లరిని నేయనే లేకుకదా !

యశో—ఆదిగో అసత్యచూచుచున్నావు,

కృష్ణ—లేదు. సత్యమునే వచించుచున్నాను,

యశో—ఓరీకుండగీత ! కృష్ణుడు జూచుచు దొంగ యని పసిద్దియది

యన్యతములాడెద వేమిరా !

కృష్ణ—అసత్యము కాదమ్మా నిజమేనమ్మా.

యశోద—నాచెంతకు రమ్మా.

కృష్ణ—కొట్టనని యందువేని వచ్చెదను.

యశో—ను గొట్టరు రా రమ్ము.

కృష్ణ—అట్లులైన సరియే (తల్లిని జేరును.)

యశోద—(కృష్ణుని పట్టుకొని) కృష్ణా ! దొంగిలివిలే. యిప్పు డెందు
బోగలవు.

కృష్ణ—ఏమి కొట్టెదవా ?

యశోద—కొట్టనని యభయం బిచ్చితినికదా !

కృష్ణ—మరేమి చేసెదవు.

యశోద—పొరుగిండ్లకు బోయి యల్లరి. నేనుకుండ గట్టివై చెదను.

(తాళిడు వెతకును.)

కృష్ణ—(తనలో) ఆహా ! మాతల్లి యెంతవైరిదో.

మ. భవబంధంబులు గాలపాశములు శుంశ భల్లోహ సూత్రంబులున్

భువినన్బంధితు జేయగాగలవె ! యే శ పుణ్యాత్మహో ! ఆత్మభ

క్తివిశేషంబున గట్టుగాక నను శ శ క్తిన్లేని నాతల్లినుం

త వివేకంబునులేక గట్టుటకు సి శ ధంబయ్యెనే డద్దిరా.

అగుగాక నన్నీమె యెట్లు బంధితునిగాజేయునో చూచెదనుగాక.

యశోద—(తాళ్ళు తెచ్చి కట్టగా కొంతతక్కువ యగును.) ఔరా !
యిదేమి ఆశ్చర్యము. యింటుగల తాళ్ళన్నియు దెచ్చితినే!
యేమియు సార్థకము లేకపోయెనుగాదా !

ఉ. రజ్జువులెల్లగూర్చి యొక ర తాటిగ లంకెలువేసి తిప్పినన్
బాజుకుజుట్టిరాదకట ! ర పుత్రమహాత్మ్య మదెట్టిదోకదా !
అజ్జలజాతుడో శివుడో ర ఆ పరమేశ్వరియై ఆ మహేంద్రుడో
ఇజ్జగమేల బుట్టినని ర యెంచెద మా నవుడింత యొప్పునే.

ఏమిసేయుదు వీనినెట్లు గట్టించు.

కృష్ణ—(తలలో) మాతల్లి నన్ను గట్టజాలక మిక్కిలి శ్రమనందు
చున్నది కావున దమదలంచి కట్టబడెదనుగాక. (ప్రకాశముగ)
అమ్మా ! యీసారి తాగితి తిప్పిచూచుమా నిముషములో
గట్టగలుగుదువు.

యశో—ఔరా ! నిన్ను గట్టనెంచు నాకే యుపాయము జెప్పుచుం
టివా ? (తెరిగి కట్టను సరిపోవును.) మంచిది చిన్నికృష్ణా ! నీ
బాజుకుజుట్టిన తాటి నీ రోటికి గట్టివైచెదను. ఇక నక్కడికి
బోయెదవో చూచెదనుగాక. పడియుండుము (అట్లుచేసి వెడలి
పోవును.)

కృష్ణ—ఆహా ! మాతల్లికి నన్నుజూచిన సంతలో భగవద్భాగ్యింతయు
సంతలో పుత్రభాగ్యింతయు నిదియంతయు నా మహాత్మ్యమేకదా!
యూరొ లీశ్చుకొనిపోయి యీ మద్దిచెట్ల సందున నిడికించి
చెట్లను గూల్చెదనుగాక. (అట్లు చేయగా మద్దిచెట్లు భ్రష్టతో
గూలును నలకూబరమణిగోవులు పగవేళించెదరు.)

నలకూబ—(అంజలితో) జయతుశ్రీ యదాకుల పయోధిచంద్ర ! అభి
వందనము లంగీకరింపుడు.

గీ. సకల కళ్యాణగుణుడ ! కృత వ్యభగవంత !
బాలుడవె నీవు జగముల క మూలమీవు
నీ విలాసంబె యగుగదా క నిఖలజంతు
సంచయం బెల్ల విశ్వేశ క సారసాక్ష.

మణిగీ—దేవా ! జగద్రాక్షక ! మాంపాహి.

గీ. సురలు పార్థివగా నీ య క శోడగర్భ
మందు జన్మించితివి రాక్ష క సాళిదుర్నిప
మనుజమాత్మడవే ! మద్ది క మ్రాకులైన
మా మహత్తర శాపంబు క మాప్సినావు.

నలకూ—దేవాదిదేవా ! శ్రీకృష్ణపరిమాత్మ!

గీ. నిన్ను నజ్ఞానులగునారు క చిన్నికృష్ణు
డంచు నుతియింతుకాని మ క హత్తునీవె
నీ విలాసంబులెల్ల ము క నిప్రవరుల
కోర్కె దీర్చుటగాదె ! నో క కుల క.శాంక.

స్వామీ ! నీ చరణకమలధూళి లవంబుచేత నారదుని శాపమువలన
మద్దిమాకులమై పడియున్న మేము విముక్తిగొంచి స్వ స్వరూపము
లను దాల్చినాము. నేను నలకూబరుడను యాతడు మణిగీవుడు
కు బేర సఖులము. మీ యనుపమానపద భక్తిసామాజ్య మొసంగెద
రేని తరించెదము.

కృష్ణ—ఓ కు బేర సఖులార ! మంచిది అట్లే నాభక్తి నొసంగితిని.
మీరిక మీ నెలవులకు భౌండు.

నల—మహాప్రసాదము. (నమ్మిమించెదరు.)

యశోద—(అతురతతో బ్రవేశించి) హా నా చిన్నికృష్ణ !

గీ. అక్కటా ! కట్టితిని రోటి శ కంటదీసి
మద్దు తెటుగూలె నీమీద శ ముద్దులయ్య
బ్రతికియుంటివా ! లేదా నా శ భాగ్యమెటుల
నున్నదో తెల్పరే మీకు శ బున్నెముండు.

(వెతకిచూచి కృష్ణునెత్తికొని) హా నా చిన్నికృష్ణ ! నా ప్రాణధనమ !
నాయనా ! బ్రతికియుంటివా ! నీ కెక్కడను దెబ్బ తగులలేదు కద !

కృష్ణు—అమ్మా నాకేమియు నెబ్బ తగులలేదు వగవకుము.

సందుడు—(ప్రవేశించి) నాయన ! నే నెంత యదృష్ట వంతుడనురా !

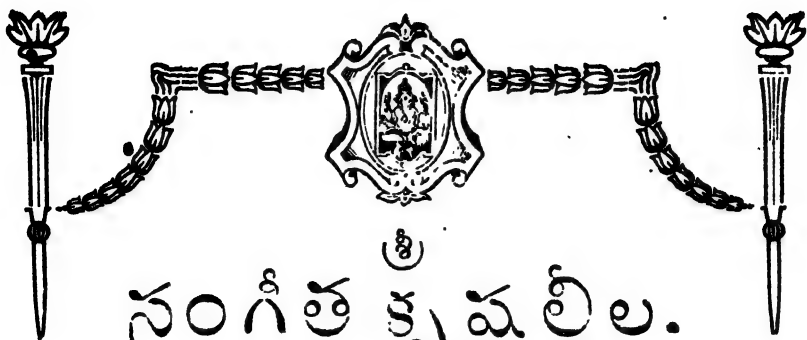
గీ. భోరుమని ధాత్రిగూలిన శ భూరుహముల
సందునను చెక్కుచెదరక శ సాఖ్యగతిని
జీవములతోడ నుంటివే ! శ చిన్నికృష్ణ !
రహిని నాపుణ్య మేముందు శ రా కుమారా.

యశోద—బిడ్డా ! అలసియుంటివా. (చేలముచే విసరుచు)

గీ. నన్ను గన్నతండ్రి ! నా శ చిన్నికృష్ణయ్య
నల్లనయ్య ! నామ శ నశఫలంబ
కఠినమతిని నిన్ను శ గట్టితిరా బిడ్డ
పాపి నాదుబుద్ధి శ పాడుగాను.

సందు—దేవీ ! భగవంతుడు మన బిడ్డను మన కొసంగినాడు. వీరికి
దృష్టి పరిహారములు సేయదము రమ్ము.

(అందరు నిష్క్రమింతురు.)

ష ష్టాంక ము.

రంగము:—బృందావనము.

[బలరామకృష్ణులు గోవిందానుదులు పోవేసించెదరు.]

బల—తమ్ముడా! శ్రీకృష్ణా! ఈ బృందావనము మిథుల నినాస
యోగ్యమైనది సుమి?

ఉ. భూరి తృణోత్కరంబులును శ పాల్పగుసాంద్ర నికుంజసీమలున్
సార జలప్రవాహములు శ స్వాకు ఫలప్రద కాననంబులున్
గోరికలిచ్చి పోవు సుర శ గోవువిధంబున నీ వనంబు సా
పారుచు మన్నివాసమున శ కర్ణగుగా విసిల్లె దర్ముడా.

కృష్ణ—అన్నయ్యా! నీ వన్నట్టి వనము కడుసౌఖ్యదాయక మైనదియే.
చ. అల యమునా నదీజలము శ నాదలి తుంపురులన్ గ్రహించి యా
మలయసమీరు డాటల శ్రీ శ మాబుచు వోవగజేసి సౌఖ్యమున్
గలుగగజేయు గోవులు సు శ ఖంబుగ మేయ దృణోత్కరంబుచే
నలరె గొఱత సుతకల శ దా! మఱి యిందు వసించువారికిన్.

అనందా! నీవు పోయి గోవులను దూర మేగకుండ నీ సమీపముననే
నిలిపి రమ్ము.

అనఁ—చిత్తము. (నిష్క్రమించి మరల వచ్చును.)

కృష్ణు—గోపాలకులార !

నీ. వేణువు లూదరే శ్రీ వీనుల విందుగా
నటనంబు సేయరే శ్రీ చటుల గతిని
ఏక కంఠముతోడ శ్రీ శేకలు వేయరే
అడరి దాగుదుమూత శ్రీ లాడరారె
చెడుగుడు లాడరే శ్రీ పడికూత లిడుచును
దొంగాట లాడరే శ్రీ తోరముగను
గొంగుళుల్ గప్పెడ, శ్రీ గోవులై నమవరే
చెగున నెగురరే శ్రీ చిన్నలార !

గీ. ఎదు మోడులు చిగురింప శ్రీ దండిగాను
గీతములు బాడరాదె సం శ్రీ ప్రీతితోడ
నన్ని యాటలలోన నా శ్రీ యకుడ సేను
మీరు సహకారు లై యుండ శ్రీ రారె ! వేగ.

గోవిం—కృష్ణా ! నీ వేయాట చెప్పిన నాయాటనే యాడుదము.

కృష్ణ—మంచిది. కొంచెముసేపు తాళును. నే నొక చిత్రమైన యాట
నాడెదను. (మాయా గోవత్సమును బట్టుకొని)

క. చెలులార ! దీని వేగను
తిలకింపరె ! యాటలందు శ్రీ దెలివి కలదియూ
జెలగాట మాడవలె సూ
పలరారగ దీనితోడ శ్రీ నతిముద మొప్పున్.

(ఆ దూడను యెత్తి భూమినిగొట్టి రాక్షసుడై వచ్చును.)

అందరు—(ఆశ్చర్య మభినయింతురు.)

బలరా—తమ్ముడా ! నేను నిక్కముగ గోవత్సమును జంప్చుచున్నాడే

మిరా యని పాపభీతికి జడిసితి. బౌరా ! మాయా రాక్షసు
జాతమోసము జేసెను.

కృష్ణ—అన్నయ్యా ! వీడు వత్సాపురుషు సుమి.

గోవిందు—జై మా గోపాలకృష్ణమూర్తికి జై జై జై. (రాక్షసు
నీచుచు.)

కృష్ణ—మిత్రులార ! మీ కింకను గొన్ని విచిత్రముల జూపించెదను.
మఱికొంత మారము నడుపుడు.

అందరు—(అట్లు నడతురు. లేక రాగము కూరవచ్చును.)

బలరా— పాట. ఆనందభైరవిరాగము—ఏకతాళము.

1. తమ్ముడ ! యీ వనములకేరి ! తరువుల నెక్కుద మికరారా
యిమ్ముగ బూచిన పూలతికలగొని ! యెంతయు నుయ్యెలలూ
గుడమా ! సంగస మొప్పుగ బాడుదమా !

కృష్ణ—

2. అన్నా పొన్నలగున్నలివే ! చెక్కుగ నెక్కుచు జెలగుదమే !
పన్నుగ బాడుచు యఘననైకతపు ! దిన్నెల మొగ్గల వేయదమే !
గగ్గన్నన నుప్పటు లాడుదమే॥

బలరా—

3. ఆ రక్కసునటు బరిమాచ్చి ! అలసినాపు తమ్ముడ వినుమా !
సారముగల యానీరముగోలి పి ! కారులజేసి సుఖంపడుమా !
చేరి గోపకులు సేవించు ॥

[బకాసురుడు కొంగయై పర్యవేశించును.]

కృష్ణ—

4. చెంగటజూచిరె యున్నతమా ! కొంగను భీతిని గొల్పునదే !
భోగముజేసెనునని యెంచెద ని ! స్సంగమునిండుని సరణినదే !
శాంత తపంబూసరిండునదే !

గోవింద—అబ్బబ్బా! ఎంతకొంగయో! ఊలే మింగులాగుననున్నదే.

ఆహా జపము సేయునట్లున్నది.

కృష్ణ—గోవిందా! యిది మహామునుల మించినది సుమ. (బకమును సమీపింపగా కృష్ణుని మింగివేయును.)

బలరా—హా తమ్ముడ! కృష్ణ! యింకేమిగతిరా.

గోవింద—బలరామ! ఎందుల కింత యధైర్యపడియెదవు. పూర్వజ్ఞానమున ననేక రాక్షసులు జూపిన కృష్ణుడు కొంగను బరిమార్చబాలడా రావన దుఃఖంపకుము.

బల—గోవిందా!

గీ. చురుచుండగ నీ బకా శ సురుని నోట

జిక్కువడె దమ్ముడిక నేగు శ సేయువాడ

బెక్కుదనుజుల జూపిన శ నుక్కులునకు

నిట్టితె కలెనన దుఃఖ శ మేల రాదు.

కృష్ణ—(బకుని గర్భము జించి వెడలివచ్చును.)

బలరా—హా తమ్ముడా! కృష్ణ! మరల నాకంటబడితివోయి. నిక్కముగ నీ బకము నిన్ను మింగెననియే యెంచితిని సుమీ.

కృష్ణ—అన్నా దానిని జంపుటకొరకు దానినోట బడినాను. ఇదియే కాదు యింకను చిత్రములున్నవని చెప్పినాను. ముందునకు నడువుడు.

అందరు—(అట్లు నడతురు.)

అఘాసురుడు—(ప్రవేశించి) ఔరా! నాదనందచుడట శ్రీకృష్ణుడట! బాలప్రియమువాడట! మా కంసమహారాజుచే బంపబడిన శకటాసుర తృణావర్త వత్సాసుర బకాసుర ధేనుకాసురాదుల బరిమార్చినాడట. ఆహా! ఎంతవీర! ఈ అఘాసురుని మోల నీ కృష్ణుడు యమునిపన్నిధి కరుగకుండునా? (ముందు

జూచి) అచట గొందరు గోపాలకు లాకేవ నడచుచున్నారు. ఆనల్లనివాడె కాబోలు గృష్ణుడు. నేనొక గొండచిలువనై గోపాలకులతో గూడ నీ కృష్ణుని మింగివేసి మాకంస మహారాజు నకు బీతి జేసెదను గాక. (నిష్క్రమించును.)

(గోపాలకులందరు నిష్క్రమించెదరు.)

కృష్ణ—అక్కటా! ఎంతవృథాదము జరిగెను. మా గోపగణంబు లీ మహాసర్పము నోటబడినవే సరే! అగుగాక నే నీ సర్పమును జీల్చి నీరల రక్షించెదను గాక. (నిష్క్రమించును.)

2 రంగము—వనాంతరము.

బ్రహ్మ—[ప్రవేశించి] దేవకీదేవి గర్భమున నారాయణుడు దయించి కంసుని వధించునని విని యానాడు గర్భస్థుని బాంధ్రించితిని. కాని యప్పుడు ఆమె యష్టమగర్భమున బాలిక యొకర్లు జనించెననియు దానినే కంసుడు వధింప నెంచ నాబాల గగనమున కెగిరి మహాశక్తియై నిన్ను జంప నాసరసనుబుట్టిన బాలుడొక్కడున్నాడని చెప్పినదట. అందుచేత బాలకుల నెల్ల జంపుడని పూతన కాజ్ఞనీయ నందయశోదలకు బుట్టిన కృష్ణుని జంప బోయి పూతనయే మరణించె. నక్కారణంబున గంస ప్రేరణమున తృణావర్తాది రాక్షసులు కృష్ణుని జంపవచ్చి తామే మడసినారట. ఆకారణమునం జేసి కృష్ణుడే నారాయణుడని తలంచెద నయినను గోగోపాలక వర్గమును నేనొక గొండగుహలో దాచియుంచి యీ కృష్ణుని మహిమమేదో కనుగొందును గాక. ఆహా! పరమేష్ఠినైన నాకు గూడ విష్ణుమాయ తెలియకున్నది కదా! కావున నట్లుచేసి త్రికృష్ణతత్వము నరసెదను గాక.

(నిష్క్రమించును.)

కృష్ణుడు—(ప్రవేశించి) ఆహా ! ఏమిది ! నా పశువులు గోపాలకులు
 గూడ గానరాకున్నవారే ! (అలాచించి) ఒహూ తెలిసినది.
 గీ. నను బరీక్షసేయ శ నలినసంభవు డంత
 వాడు ; గోపకులను శ పశుగణంబు
 దస్కరించి డాచె శ దద్రూపముల నెల్ల
 నేనదాల్చి బ్రహ్మ శ నే హసించు.

గోవునై పాలిచ్చెదను. వత్సనై పాలు త్రాగెదను. గోపకుడనై కాయు
 దును. ఆయా గోపసతులకు బిడ్డలనై వారి భార్యలకు భర్తలనై
 యెల్లరునేనయై ప్రవర్తించెద గాక. అపుడు బ్రహ్మ సిగ్గుపడి నన్ను
 శరణుజొచ్చును. (నిష్క్రమించును.)

శి రంగము.

[కాళింగుని పడగలపై కృష్ణుడును ప్రక్కన నాగకాంతలు
 ప్రవేశించెదరు.]

కృష్ణుడు—ఈకాళీయపన్నగ విషపూరితమైన జలముల ద్వారా నాగోగో
 పసంఘంబులు మూర్ఛిల్లినారు. కావున నీ కాళీయుని మదమ
 డంచెదను. ఓరీ విషసర్పరాజా !

లయగ్రాహి.

పన్నగ కులాధరు ను శ భోన్నతి జలంబులను
 గోన్నన ద్వదీయ శ విష సన్నిభముసేయక
 జన్న ; యల గోపకుల శ మున్నరిక మొప్ప స్మృతి.
 సున్నగ మెనర్చితివి శ మన్నితుడవగుడే
 నన్నెరుగగా ఫణము శ లన్నలగ ద్రోక్కెద మ
 దోన్నతినడంచెదను శ తిన్నగ వసింక
 జెన్నటి ; తలల్ జరుక శ దన్నెదయమాంతికము
 నిన్నువడిజేర్చెద వి శ పన్నులను గాతుర.

కాళీయుడు—(మడుపులోనుండి) హా దేవ దేవ! నారాయణ! శ్రీకృష్ణ
భగవంత! శరణు శరణు మాంపాహి, మాంపాహి.

నాగకాంతలు—దేహ! గోపాలకృష్ణ! యీచరాచరజంతు సంతానం
ఔల్ల నీమాయూవిలాసముకదా! నీచే సృష్టిపంబసిన బిడ్డలము
క్రూరులము మహాపాపులము రక్షించి మాకు బలిభిక్ష పెట్టుము.
తండీ! జగన్నాథ!

కృష్ణ—ఓ నాగకాంతలార! మీకు బలిభిక్ష నెసంగితిని. కాళీయుడా
నీవిచ్చోటు విడచి సబౌధకముగ సముద్రమధ్యమున బ్రవే
శించుము. నా పద చిహ్నములు నీ ఫణముల నుంచుటంజేసి
నీకు శత్రువైన గరుడుండు నీచెంతకు రాకుండును. అనుగ్ర
హింపబడితిరి పొండు.

కాళి—మహాప్రసాదము.

(తెరపడును.)

4 రంగము—వనాంతరము.

[బలరాముడు యశోద చేయిఁట్టుకొని ప్రవేశించును.]

యశోద—హా నాముద్దుల తండీ! శ్రీకృష్ణ!

శా. నీలాంబోధరదేహ! యేమిగతి తం రక్షి! యెట్టులున్నాడనో
గాలిందీనది కేల పోయితివిరా! ర కాళీయ కూరోరగా
భీలోద్వేల విషాన్ని కీలకునై ర భీతిల్లినో సాక్షి పా
ణాల్ కోల్పడినానా యే మయితిగో ర నామ ద్దుకృష్ణ! హరీ!

[తెరలో]

ఉ. కొండలమండకమ్మ! (కృష్ణుడు వచ్చి లెల్లని కాగలించి)

యల కూరఫణి విషవహ్నికీలక

మందగలేదు కాళీయు దు ర రుతము బాదహర్తి హరించి మా

మందలు సంచరించు వన శ మార్గము వీడి సబాంధకంబుగా
బొండుగ వాధి మధ్యగల శ భూమివసింపుచుటాచు బుపితా.

బలరా—తమ్ముడా! అట్టిదేశదోహిని జంపకయేలవిడచితివి.

కృష్ణ—శరణుటచే.

యశోద—బిడ్డా! యేదియెటులైనను నీవుబ్రతికితివి నాకదియేపదివేలు.
(తెరలో) హా శ్రీకృష్ణ! మహానుభావ! గోగోపగోపికా గణంబుభయంక
రమైనదావాగ్ని మధ్యమునబడి తల్లడిల్లుచున్నారు. నీవువేగవచ్చి దా
వాగ్నినిజల్లాచి వీరల నీభక్తుల సారక్షింపుము. (తెరలో దావాగ్నిబ్రజ్జ
లును)

కృష్ణ—అమ్మా నీవును బలరాముడును యిందేయుండుడు. నేనుపోయు
యామంచుచున్న దావాగ్నినార్చి మనవారలను బహుగణాబును
రక్షించెదను. అదిగోచూచితివా ! మంటలెల్లెగయుఁచున్నవో!
గోపకులార నేనిదేవచ్చెద భయములేదు.

యశోద—అయ్యో కొడుకా! ఆపెనుమంటల నెట్లార్చెదవోయి!

చూ. బలరామండుమంటలు న శ భంబునకంటుచునుండ జేరినక
దగులువడంగజేయవె ను శ తాజలమెచ్చట దెచ్చియార్పగా
దగుచువు తా దృశ్యాగ్నుల నె శ దందలపోసిన భీతిపుట్టె దే
వగణమునైత మాసిఫల శ వాపగలేరు పోవ బోకుమా.

కృష్ణ—అమ్మా! నేనెట్లైననార్చి వారలరక్షింపవలెను. నీవునాకడ్డు
చెప్పకుము. (నిష్క్రమించును.)

యశో—అక్కటా బలరామ! యిక్కేదిదిక్కయి.

బలరా—అమ్మా జడియకుము. మనకృష్ణుడాదావాగ్నిని మింగివేసి
వారలరక్షించి యీదెసకేవచ్చుచున్నాడు.

[తెరలో] శై గోపాలకృష్ణదేవువకు శై శై.

యశోద—హమ్మయ్య! యిప్పటికి నాప్రాణములు బాదిన జేరినవిరా!
 బలీభద్రా! మనమే అగోపగోపికాపరివృత్తుడై సన్నతులనందు
 కృష్ణునిచే తకు బోవుదమురమ్ము. (ఇద్దరు నిష్క్రమించెదరు.)

ర రంగము—ప్రేమదావనము.

[బలరామకృష్ణులు ప్రవేశించెదరు.]

కృష్ణ—అన్నయ్య! బలరామ!

ఉ. చూచి తె! యీశరదృతువు న శోభ విసల వితానమందునన్

దోతెను మాక్తి కంబులన న దోరపుమిటను తారకల్ మహా

రోచులతో వెలిగెనును న రోదసినిండెనుపండువెన్నెలల్

లోచనపర్వదై కుముదలోలుడు న చంద్రునిమిటకొప్పెడిన్.

బలరా—తమ్ముడా! ఈశారదచంద్రిమండల మెవ్వరికి సంతోషము.
 గొల్పకుండును.

కృష్ణ—అన్నయ్య! యీచంద్రుడు మాత్రమెల్లరకును సమ్మోదమునే

కలిగించుననుకొంటివా! పాంధవసపన్నిసేమణులకు సంతాపకా

రికాడా?

బల—తమ్ముడా! అదివేరుమాట. జ్వరపీడితునకమృతము చేదైనట్లే విర

హులకు శమనుడు కావచ్చును.

కృష్ణ—పోనిమ్మది యట్లుండనిమ్ము. మనమిప్పుడు మురళీగానముచే

గొంతసేపుకాలక్షేపము సేయుదమా!

బల—అటులే కానిమ్ము.

కృష్ణ—(మురళిని వాయించును.)

(తెరలో) హాగోపిమనోహరా!

బల—(తెరలో) మాతమ్ముడు. మురళీగానమారంభి చగనేగోపికలు

మోహవేషపరవశులై వచ్చుచున్నారు. నేనిటనుండరాదు

(ప్రకాశము) తమ్ముడా! పొలు బాసురుని వధించినశ్రీమ నన్నిం
కనూ వాయలేదు. కావున నేనుపోయి కొంచెము సేపు పండుకొ
నెదను.

కృష్ణ—మంచిది అటులే సేయును.

బల—(వక్రమించును.)

కృష్ణ—మాయన్న నన్ను విడచిపోయినాడు. నాములీగానమాలకించి
గోపికలు విరహార్తలై వచ్చుచున్నారు. నేను వారిమనోభిప్రాయములనరసి కొంత సేపు వారికనులబడకుండ మురళివాయిం
చుచు నాడించెదను. (మురళివాయించును.)

(కల్లవాధరి సారసిక ప్రవేశించెదరు.)

పల్లవా—హా గోపీమనోహరా! గోపాలకృష్ణ!

మ. తరువుల్లటలగా బన్నగములు శ్రద్ధద్భ్రాంతివల్లీక గ
వ్వరముస్వీడి ఫణింబులెత్తుమను నా శ్రద్ధదంబుగా నాడగా
దర్శనీ మేఖలలూడ గంచుకపు బా శ్రద్ధమ్ముల్వడిస్వీడ మీ
హరసాబాపుగ వేణుపూదు యదుకృష్ణ! యెందున్నాడనో.

సారసి—ఓసీ పల్లవాధర! యీప్రాంతమున జెల్లుమిక్కిలిచిగుళ్ళచే
నుప్పటచే నిండేయున్నాడనితలంచెదను.

పల్ల—సారసిక! నీయూహననియోజితే కాని పచ్చకర్పూరము బ్రహ్మాం
డభండమున నెల్లెడల వెదజల్లినట్లున్న యీశరత్కాలశర్వరీ
సంపూర్ణచంద్రిక యొప్పియుండ మనకా మహానుభావుడు కను
పడకుండుటకేమి హేతువే?

సార—హేతువునకేమియుండును. కృష్ణుడా యింద్రసింహకాంతి రంజిల్లు
వాడు. ప్రేమదావనమా తక్షాలపల్లభాయుష్టము. అతనియను
గ్రహమేరావలయును గాని నిజముగ నభేదదుటనుండినను మనకు
గనుల బడువాడుకాదు.

కృష్ణ — (తనలో) నేను వీర కదృశ్యుడనై తిరిగి మురళీగానమును జేసెదనుగాక. (మురళి వాయిచును.)

పల్లవా—అడుగో అడుగో కృష్ణుడు.

సారసి—ఏడీ? యెక్కడ! నెక్కడ?

పల్లవా—ఓసీ నీ చెవులలో జెట్లు మొలచెనా? మురళీగానము వినబడలేదా?

సార—సరి సరి. ధూమమువలన నగ్ని యున్నదని తెలిసికొనినట్లే గానమువలన గృష్ణుడు హిమన్నాడని యనుకొనుటయే కాని నిజముగ గన్నుల కల్పిచీర నీ వాతనిని జూడలేకు కద!

పల్లవా—లేదు చూడలేకు.

సార—అయినకు మనమీద దయ రాలేనట్లే మన మదృష్టహీనులము.
• అయినకు బాంధ్వింశదము.

పల్లవా—సారసికా! ఆ వేణు వెంటి పుణ్యమును జేసినదే!

ఉ. వేణువదెట్టి పుణ్యఫలం విస్తృతి గాంచెనుకాని గోపికా
జాణలకింత లేక యదు శ చుమగ్ని కృష్ణునిమోవి తేనియల్
రాణజెలంగ నానుచు ని శ రంతరమున్ దఃఖించుచుండెనో
యేణివిలోచన! మన మి శ కెట్టుల బ్రాణములన్ భరింతుమే?

సార—ఔ నామాట నిజమే. ఆ మురళి చేసిన పుణ్యము మనకు లభించునా?

కృష్ణుడు—నే నీ గోపికల కందఱు గనిపించుచు నదృశ్యుడనై విరహ వేదనల పాలు చేసెదనుగాక.

పల్లవా—(రహస్యముగా) సారసికా (వేలితో జూపుచు)

మ. అడుగో కృష్ణుడు మాళిబర్హముసము శ దృచ్చకృ చాపంబుగా
నడచన్ బిల్లనగోవి గ్రొమ్మెరుగుగా శ నా నీలమేఘస్థితిన్

గడు దానొక్కడు వేణు యప్పిరవముల్ శ్రీ గర్జారవంబట్లు నా
యెడ వమికొంచే గృహరసంబు నటురా శ్రీ వె! ప్రార్థనలో సేయుగా.
సార—ఓ నాను. మెల్లగ నడుపుము పాపపునేమో.

పల్లవా—సారసికా! నీవు చెప్పిన మాట నిక్కమే. మన మిచ్చటనుండి
యే చెవరకుండ మనచూశ్చితీవలచే నా గోపాలకృష్ణుని
బాధించి తరువాత వెల్లనబోయి భావలతలచే గట్టి పడవే
యుదము.

సార—అదిగో అప్పుడే కృష్ణుడు తత్థాన మైనాడు.

పల్లవా—అక్కటా! అద్భుతములము కదా! (క్రింద జరిగింబడి)
ఓసీ సారసికా!

మ. సకులున్ బిడ్డలు భతః కున్ గలుగు సం శ్రీ సారంబు నిస్సారమా
నుకదా! సర్వజగంబు లేలదగు మా శ్రీ న్యూ డీశు డాకృష్ణ నా
యకుడు చెచ్చి తదీయపాద కమల శ్రీ ధ్యానంబుచే వచ్చి యా
యకలంకాత్ముని సేన సేయుటకు నా శ్రీ హా! నోచకున్నాముగా.

సార—పల్లవాధరి! ఆమహానభావుడు కృష్ణభగవంతుడు పార్థనల
వలనగాని మనకు వశుడుకాడని నేను తొలుతనే చెప్పియుంటిని
కదా! భక్తిపురస్కరమైన పార్థన సేయక మన మారాటపడిన
మనకాతడు దశనంబిచ్చునా! (అత్రముతో) అడుగో అడుగో
కృష్ణుడుమరల నావరక నాకుగనబడినాడు (నడచును.)

పల్లవా—ఏదీఏదీ! యెక్కడ? (తొందరతో నడచును.)

సారసి—అక్కటా! మరల మాయమైనాడమ్మ.

పల్లవా—సరే యిక నీవుచెప్పినటుల నీసికతాతలంబున కృష్ణుని నారా
ధితము. అట్లుకాని మనకాతడు చిక్కడు నీవుపూవులను గోసి
కొనిరమ్ము నేనీలోపుగా నైకతీకృష్ణుని నిర్మించెదను.

సార—అట్లేచేసెదను. (పూవులనుదెచ్చును.)

పల్ల—(ఇసుకతో గృష్ణుని నిర్భించును.)

సారసి—(పూవులు దెచ్చి) పల్లవాధరీ! పూవులను దెచ్చితిని.

పల్లవా—రమ్ము పూజితము. ఇదే కృష్ణ పృథివి.

ఇద్దరు—(పూజించి ధ్యానించెదరు.)

పల్లవా—ఓ మహానుభావ ! శ్రీకృష్ణ ! మాకు నీదివ్యముగళ సంద

గృహ బిమ్ము.

ఉ. సందకుమార ! నీదు చర శ ణంబులె మాకిక దిక్కటాదు మా

సందకులన్ సఖిజనుల శ నాథునెల్ల పరిత్యజించి యా

సందముతోడ వచ్చితి ము శ సంత కృపారస వృష్టికొల్కి నీ

చందము జూపి బోధింపగదె ! శ సారసలోచన నీదు భక్తులక.

సార—అక్కటా ! పల్లవాధరీ! యీవిరహబాధ నేను సహింపలేకుం

టిని కదే.

పల్లవా—ఓసీ ! నీకుట వేయిమమగులు విరహతాప వానుభవించు

నాతోడనా నీవు చెప్పుకొనునది.

ఉ. కంచుకబ ధమా బిగినె, శ గురుపాటుజనించె మేన, గీ

లించినగాని, నీవిసడ శ లక, జరుచెమ్మట లుద్భవిల్లె, జే

లాంచలమెల్ల నానె, నక శ టా ! పుటపాకపు బైకితీవ నా

మించెను మేచు వేడిమికి శ మిక్కిలి తాపము బుట్టె నైతునే.

సార—అబ్బబ్బా! పల్లవాధరీ ! యీ శరచ్చంద్రిక నామేనిమీద సప్తులు

చల్లిసల్లు చేయుచున్నది. ఆ శ్రీకృష్ణుడు సందర్శనంబిచ్చి రక్షిం

చునన్న, నామహాత్మునకు గృహరా లేదు. కావున నీ యమునా

తరంగిణిలో నులుకుము. లేకున్న నాతాపమారునని తోచదు.

పల్ల—మంచియాలోచన జెప్పితివే.

కృ—(తనలో) వీరిక జలకీడ లాడబోయెదరు. నేను వీరివలువల

సంగ్రహించి పరిభవించెదనుగాక !

సార—అట్లయినరమ్ము పోవుదము. (అందరునిష్క్రమించెదరు.)

6. రంగము. [గోపికలతో యమునానదియు జీరలసంగి]హించిన
కృష్ణనితో. పొన్న చెట్టున్ను.]

1. గోపిక—(అతురతతో) చెలులార! మనచీరల నెవ్వడో తన్నురించె
నుకదా! యికేమిగతి.
2. గోపిక—ఓహో మోసముచేసినాడే! యింకెవ్వడట్టి పనిసేయు
వాడు! కృష్ణుడే!
3. గోపిక—అడుగో! శ్రీకృష్ణుడు చీరల నెత్తికొనిపోయి పొన్న చెట్టుపై
నెక్కి కూర్చున్నవాడు.
1. గోపిక—హా! గోపాలకృష్ణ! ఇదేటిపని పయోదధిమెలంగుటా! గో
త్రమున ధాతీనద్ధరించుటా! పురుషసింహుండవై జనులను
రక్షించుటా! మావలువల మాకిమ్ము. మాభానసహరణము
నీకు దగదాసుమా!
2. గోపిక—ఓకృష్ణ! పిన్నవాడవైయును బెద్దవాడవై బలినడంచుట
యని తలంచితివా! రాజులసంహరించుట యనుకొంటివా!
గురువాక్యమును బాలించుటయని యొచితివా! ప్రబుద్ధుడనని
పించుకొంటా మానస్త్రులు దన్నురించి మామానముల
మానసములను హరించితివి. మావలువల మాకిమ్ము. ఇది నీకు
మంచిపనికాదు.

కృష్ణ—ఓగోపికలార!

ఉ. సిగ్గునొంటి పల్వరు హార సింహగ జీరలవిప్పివైచి మై
ఁగ్గులు వెల్వరించుచును? సాహసై జలకేళిదేలగా
నగ్గొకయింత లేదా! మది నే పురుషున్ వరియించినారో! యీ
యగ్గలమైన మారవిర న హరికిగ్గిగగ నేల చెప్పడి.

1. గోపిక—ఓకృష్ణ! అన్నిటికి నీవే కారణము. రక్షించి మావలువలిమ్ము.
కృ—జలము వెలువడివచ్చిన మీచీరలిచ్చెదను.

[తెరపడును.]

7 రంగము:—సైలాంతరము వనము.

[బలరానుక్మస్తులు హాసేశించెదరు.]

బలరా—శమ్ముడా! శ్రీకృష్ణ! యీ వనంబున అంగిరస సత్రయాగ మొనరించు బ్రాహ్మణులను నీవు బ్రహ్మనామ లంటివి. వారు నిక్కముగ బ్రహ్మవిదులే యై సీ వన్నమును దెమ్మని పంపిన గోపకులతో యజ్ఞ భంగ మగునటుల గొల్లకృష్ణునకు మీ మన్నము పెట్టెదమా యని నిరాకరించునా?

కృష్ణ—అన్నయ్యా! వా రజ్ఞానవశంబునం జేసి మన తత్వముల నెఱుంగక అట్లు పల్కి యుండుచుగాక. వారి భార్యలు మన వాతక విని మన కిప్పుడు షడ్సోహపేత భోజనమును గొని తెత్తురు. ఇంచుక సేపు చూడుమా!

[మునిపత్నులు హాసేశించెదరు.]

మునిపత్నులు—స్వామీ! కళ్యాణగుణాలంకార! శ్రీకృష్ణ భగవా నుడా! మాభరత లొనరించిన నిరాకరణమునకు మన్నించి మమ్ముల మీ చరణదాసీదనులుగా జేసికొనుము. నీ మహా తత్వము మూఢమతులకు దెలియదు. సచరాచరజగములకు నీవే మూలకారణుడవు. ఆదిమధ్యాత శూన్యుడవు. అవ్యయు డవు. సంసారాజ్ఞాన మహదంధి కారమున బడి పొరలుచున్న మాకు దివ్యతేజోరాశిని జూపి మమ్ముద్ధరించుము.

కృ—ఓ మునిపత్నులార!

చ. పతులు నిరాకరించినను శ హాజ్ఞిత నా ఘనతత్వభావ సు స్థితి భగవ త్స్వరూపమని శ శేముషిచే దిలకించినారు; నా యతులితపాద నీరజ స శ మాహితభక్తి నెసంగినాడ! మీ కృతువులుసాగు, భద్రములు శ కల్గును, నన్ను భజింతు రెప్పుడున్.

మునిపత్నులు—మహాత్మా ! మహావ్రసాదము. మేము తెచ్చిన భక్ష్య భోజ్యముల స్వీకరించి మమ్మా గృతార్థుల జేయును. (అక్కడ వ్రసాద ముంతురు.)

కృ—మంచిది. మీ రిక పొందు.

మునిపత్నులు—చిత్తము (నిష్క్రమించెదరు.)

కృ—అన్నయ్యా ! మనమీ కదార్థముల నారగించుదము రమ్ము నందుడు—(ప్రవేశించి) విడ్డలార ! ఇంద్రియాగంబు సేయ సమకట్టి సమస్తవస్తు నామగిని సంపాదించి యుంచితిని. మీరు వచ్చెదరేని యా సవనంబున కుపకరిమించెదను.

కృ—జనకా ! ఇంద్రియాగ మెందఁకు? దాని యుపయోగ మేమి ? నందు—కృష్ణా ! కర్జన్యనకు నిందుండు ప్రభువగుటచే నింద్రియాగ మను జేసిన నిందుడు సంతసించును. అతని హావమునం జేసి మేఘబృందంబులు వర్షించును. అందుచే సకల సస్యము లును ఫలించి ధాత్రీయంతయు దృఢభూయిష్ట మగును. అద్దా సంత జేసి పశువులును మనమును సుఖముగ బ్రతుకుదుము.

కృ—వెరితండ్రి ! నానా జీవకోటులును గర్మమున బుట్టును. కర్మ ముననే యభివృద్ధి నందును. కర్మవలననే జచ్చును. కావున కర్మ పాశమును చె్రించుటకై కర్మఫలను గొలువరాదు. ఆ కర్మతంత్రమును దప్పింప బ్రహ్మాదులవశమైన కాదు. కావున నింద్రియాగంబు మానుడు. మన మిప్పుడు పర్వతంబులకు గోవులకు బ్రాహ్మణులకు యజ్ఞము గావించెము. ఒకవేళ యిందుకకు గోపము వచ్చునని భయపడెదరేమో ? అట్లు భీతిల్లవలసిన పనిలేదు. రండు. మన మా మహీధరమును గుఱించి యజ్ఞము సేయుదము. అందువలన మన యభీష్టములు నెరవేరగలవు.

నంద—(తనలో) నా కుమారుల మాట తెనురాడు తలంపు నాకు లేదు. సకలభార మీశ్వరాధీన మని అట్లే చేసెదముగాక. (ప్రకాశము) వత్సలార ! రండు పోవుదము.

(అందరును నిష్క్రమించెదరు.)

8 రంగము:—వనము.

ఇంద్రుడు—(ప్రవేశించి) ఔరా ! బలరామకృష్ణుల సాయము జూచి కొని యీనందాదు లెంత కొవ్వినారు.

మ. బళిచే ! యాబలరామకృష్ణ దురభిరే ప్రాయమ్మునం జేసి గొల్లలు నందాదులు నన్ను జన్మముల ద రిల్పన్మానికొవ్వెక్కి కొండలకున్ యజ్ఞము సేయుచుండెను నిరా రిటకంబుగా గాన విహ్వలులై వారలు మచ్చుచూయశిలలన్ రివక్షింతునే నీయెడన్.

ఆ కృష్ణుండు పెక్కు రక్కసుల వధించినానని గర్వముతో గన్నుగానక యింద్రుడనైన నా మీదనే కత్తి గట్టెచుగా ! సరే యీ రాశ్వవానచే ఏ రందర మదంబడంగుగాక. (ఆకసముచుక జూచి) ఓ పుష్కలావతా మేఘంబులార ! నా యజ్ఞాదువర్తులై మీ రందరు భూ భాగంబు లల్లడిల్లునట్లు రాశ్వవానను గుఱియుడు. నే నిదే వచ్చుచున్నాడను.

(నిష్క్రమించును.)

[తెరిలో]

హా గోపాలకృష్ణ ! యీ పెనురాశ్వవానచే గోవులమందలను మేమును మడియుచున్నాము. వేగ వచ్చి రక్షించుము రక్షించుము.

కృ—(ప్రవేశించి) ఔరా ! ఏమీ యాశ్చర్యము ! ఈ రాశ్వవానకు గారణ మేదియుండును. (ఆలోచించి) ఆ సరే! తెలిసినది. ఇది యింద్రునిగర్వప్రవృత్తి.

చ. శతమఖ ! యింద్రయాగపు బ్రీ శ శంసను మాన్వి గిరీ:ద్రాపాళిన్
గృతు వానరించినామనుచు శ శ్రాగ్యముతోడుత రాశ్వవాన నీ
గతి గుఱిపించినావె ! పలు శ గా ! నిను నీ గరువంబడంతు దు
స్థితిబడియైన గోపకుల శ శేఖరు తత్వ మెరుంగకుండువే.
నే నిప్పుడేపోయి గోవర్ధనగిరి నెత్తి దానిక్రింద మా గోగోపగణంబుల
నిలిపి రక్షించెదనుగాక. (ఝమ్మించుచును.)

9 రంగము:—గోవర్ధననగంబు కొనగోట నిలిపి కృష్ణుడు నిలచును.
కృ—ఓహో! గోపాలగణంబులార ! జనకా ! బంధువులార ! తల్లీ !
గోపీజనార !

చ. కుఱిసెను రాశ్వవానకు జ శ గుప్తునుజెందక యేవిధాననో
శిరమున కడ్డు వెట్టుకొని శ చెచ్చెర నా కొనగోట నిల్చగా
బరగిన కొండక్రింద నిలు శ వందగు మీకు భయంబులేదు, దు
ర్భరమని యెంచబోక యిటు శ రాదగు బంధువులార ! మందఱో.
ఓహో! వా చేత నాహూతులైయును ఒక్కరును నాదరికి రాకున్న
వారే ! సరే తెలిసినది. యీ కొండను నే నిలుపజాలనని శంకించు
చున్నారు కాబోలును. ఓ మిత్రులార ! గోపగణంబులార !

చ. భరమగు కొండయేడ పసి శ బాలకు డంగు? నెత్తుచేడ ! దు
స్తరము కరంబుకూల జన శ సంతతి మాయునటంగు భీతిచే
పెఱువగరాదు సర్వప్రథి శ వీస్థలిపై బడుగాక నాదువే
లొరగదు సుతయేని నిలు శ దుర్విధరంబున క్రింద నాదరిన్.

[గోవులతో గోపాలకులు నందయశోదలు గోపీజను

భయముతో వచ్చి ప్రవేశింతురు.]

నందు—హమ్మయ్యా ! బ్రతికితిమిరా నాయనా !

కృ—పూజ్యులార ! మీ కినుమ తయు భయము లేదు.

10 రంగము:—బృందావనము.

కృ—ఓహో! నే డెంత యానందకరమైన దినము.

మ. అదిరా! యీ శరదిందు చంద్రికల ను శ ద్యత్యైరభోపేత పు

ష్పదళాకల్పిత తల్పమందు మురళీ శ వ్యాకీర్ణసంగీత సం

పద నా హూతలజేసి గోపికలతో శ బల్గాను గీడించు వా

నిదె యానంద రమా కు వోపసుఖ సాన్నిధ్యైక జన్మంబగున్.

కాస్తన నే నిపుడు మురళీగాన మారంభించెదను. (మురళివాయిచును.)

[పల్లవాధరి సారసిక ప్రవేశించెదరు]

పల్లవా—ఓసీ సారసికా! శ్రీకృష్ణుని యాదలి వ్యామోహమునం

జేసి నా యలంకారము పూర్ణ కాకుండగ నే భర్తకు నిర్దుర

బట్టకమునుపే యత్యాతురమున బరువిడి వచ్చుటచే నా కన్నులు

పచ్చనై కానరాకున్నవి. ఆ శ్రీకృష్ణు డెందున్నవాడో నీవు

చూచి నాకు గూఢ జెప్పమా. ఆ మహాత్ముని చరణసేవ

జేసెదను.

సారసి—పల్లవాధరి! నేను నీకంటె మస్మధజ్వరముచే వేయి మఱుగు

లభికముగ బాధ పడుచున్నదాన. నాకు మాత్రము కన్ను

లగపడుచున్నవా!

పల్లవా—అబ్బబ్బ! ఎట్లు నిలచుదాననే!

ఉ. అక్కట! నామ మేనవుల శ కాంకురపంక్తి జనించె నీవిమా

గ్గిక్కున వీడె జెమ్మటలు శ కృష్ణుని కన్నులు పచ్చనయ్యె మై

సాక్షుని వేడిచేతను యశోద శ సుతున్ గనినా యశస్థన

మృక్కిరొ చెప్పమమ్మ విర శ హాగ్నికి నో రునజాల సుంతయున్.

నేను సమవజాలకున్నాను. నీ వీ పూర్వమురు గట్టుకొనుము.

సారసి—సరి సరి! నీ పెండ్లిమాట నటుంచి నా పెండ్లికి నీవు బాకా

పాడుమన్న ట్లున్నది. ఈ మాట నే నెవరితో జెప్పకొందునే!

అంతవంకు నడువలేనిదాన వింతవరకు నీ యర్థరాత్రమున
నిన్నవరు షోడి తెచ్చినారు?

పల్ల—నన్ను మన్మథు డింతవంకును దోడి తెచ్చినాడు.

సార—అతడే నిన్ను గృష్ణనియోధకు గొంపోవును.

పల్ల—ఓసీ అట్లు కాదు.

సార—అట్లూ లేవు. బాబ్బట్లూ లేవు. కాని నీ మగనికి దెలిస్తే చెంప
పెట్లు పొక్తిచును.

పల్ల—నీ మగనికి దెలిసిన నీకుమాత్రము కోల సంబరము సేయక
పువ్వులతో బూజించు ననుకొంటివా! ఏమి.

సార—చూరుపుతకు దొక్కిన తరువాత మహామోహము కొంత
వఱ కుపశమిల్లినదా ?

పల్లవా—ఓసీ యెంత గడుసువానవే. నీవు చెప్పినట్లు కన్నుల పచ్చ
దన మిప్పుడు తగినది.

సార—అట్లయిన శ్రీకృష్ణు డెందున్నాడో యీ పూపుబాదల నడుగు
దము రమ్ము.

పల్లవా—చక్కని యుపాయముచు జెప్పితివే సారసికా !

చ. కిళలకు దావలాబగ్గు మొ శ గంబుగలా డల యింద్రానీల కం
దళ రుచిమించు మేనుగల శ తామర సాక్షుడు మాళిభాగముం
దలరెను బద్ధిపింఛమును శ హస్తమునందున వేణునాదమున్
గలిగిన కృష్ణు నయ్యెడల శ గాంచిరొ! ఎల్లికలార చెప్పలే.

సార—పల్లవాధరి! యీవల్లిక లెల్ల నా శ్రీకృష్ణుని మురళీగాన
సుధారసముచే ననలెత్తినవే! యివి మన కాకృష్ణుని జాద
జెప్పనా.

పల్ల—ఓను నిజమే. ఓ వనజేవరలార! పంచభూతములార !

నీ. ఒకనవ్వునవ్వి గో శ పికల కన్దాగలకు
 విపుల వికాస గ శ ల్పించువాడు
 అరమోడ్పు కనుదోయి శ బరపి నృజాంగనా
 నీవుల సడలించు శ కేర్పువాడు
 మురళిని వాయించి శ ముదితల నెల్లర
 మోహంబురాశిలో శ ముంచువాడు
 ఒకమారు పొడసూపి శ సకలజనులకు బ్ర
 హ్మనంద మొనరించు శ నధికతమును

గీ. వేలుపులకెల్ల వేలుపై శ వెలయువాడు
 వేగిల మనోధనము దస్కు శ ంచువాడు
 ఘననగంబెత్తి గోగోప శ గణముగాచు
 సర్వరక్షకు గృష్ణుని శ జాడగనిశే.

కృష్ణు.—(తనలో) ఇంకొకసారి మురళిమోగించి వీరల వ్యామోహి
 తలగా జేసెననుగాక. (మురళివాయించును.)

సార—అనుగో కృష్ణుడు మరల మురళీగాన మారంభించి కర్ణరసాయ
 నమును జేయుచున్నాడు.

పల్లవా—ఏడీ ఏడీ! యోదున్నవాడు.

సార—కృష్ణుడు కనుపడుటలేదు. తాని మురళీగానము వినవచ్చినది.
 ఆగానమున కానందించుచు గోవులెట్లు చెవులు నిక్కపొడుచు
 కొని తోకలెత్తికట్టి వచ్చుచున్నవో చూడుమా!

(అపుడు గోవులు వచ్చి చేరును.)

పల్లవా—ఆహా సారసికా! యీగోవు లెంతటి పుణ్యమును జేసినవే.
 చ. అనుపమ ప్రేమ బచ్చిక బ శ యల్లను మేపుచు పై నిమిచ్చి యా
 ఘన నిమలాంబు పూరమును శ బాల్కుగ దావగజేసి వేణు ని

స్వసమున మోదముం గొలిపి శ పాలనసేయుచు కృష్ణుడెప్పు గో
గణముచు గాన గోకకుల శ కాంతలు గోవులెయెన మేలగున్.

సార—నేనును వేలువ తలలో నొకదానినై పుట్టిన మ రలినై యా
శ్రీకృష్ణుని యధనామృతమును సర్వదా గ్రోలుచు సుఖంతును
కదా యని పుట్టెఁజాన పెట్టుకొంటిని. ఏమిసేయునును. కోరికలు
హెచ్చు. కొనసాగుట లొచ్చు.

పల్ల—అబ్బబ్బా నీవేమో పరిహాసములాడెదవు కాని నాకేమియు
దోచుటలేదు. ఒక్కసారి యీగోవులనైన వేషకొందము
రావే.

సార—గోవులే : ప్పడు. కృష్ణుడే గోవులు.

పల్ల—ఓసీ వెఱ్ఱిదానా! ఒక్క గోవులే కృష్ణుకను మాటయేమి.
కృష్ణుకులేని ప్రదేశమేమి. నానా చివకోటులలోను నానా స్థలం
బులను కృష్ణుకున్నాడు. ఆమహాత్ముకు లేని చోటలేదు.

సార—ఔను అన్ని యుంటున్నవి. అల్లులనోట శనియన్నట్లు కృష్ణుకు
సర్వత్రా యున్నవాడు. మనకు మాత్రము కనుపడుటలేదు.

పల్ల—ఎట్లు కనుపడునే మన మభాగ్యాజనముచు కన్నులకు బెట్టుకొ
న్నాము.

సార—కారణముండక పోదునుమీ !

పల్ల—(స్మృతినశించి) ఆ అవును కారణమిప్పుడు నాకు స్ఫురిం
చినది. యేమందువా !

ఉ. మొన్నటి రేయి గృష్ణుని బ్ర శ మోద మెలర్పగ. బాహువల్లులన్
గగ్గన్నన బిగ్గరాగిలిడి శ కమ్మనివాతెర తేనెలాని యిం
కెన్నడు నీదుమాయ బడి శ యీగతి పోలను జన్మి ! యంచు గ
ర్యోన్నతి బల్కియుంటి నది శ యూతగ నన్నిటుజేసి నచ్చులీ.

సార—ఓహో! ఆలాగునా! మొన్నటిరేయి యాటివే యొకరాత్రి
శేఖ ?

ఇల్ల—రాత్రి జానున్నర యొకది.

సార—ఆరాత్రి తెల్లవారుజాము నీచెత నుండెనా !

ఇల్ల—ఆ.

సార—అదేమి అసత్యము లాడెదవు. అది యొకగొప్ప యనుకొంటివా!

ఇల్ల—అదేమీ అట్లుబాకెదవు.

సార—ఆరాత్రి యెల్ల నాచెతయుండ నీవట్లుపల్కిన నెట్లునిజమగును.

ఇల్ల—ఓసీ నీవన్నట్లు కమలినయు నిట్లే పలికినది. అట్లును నందరి
యిండ్లలోను అన్నిరూపముల ధరించి శ్రీకృష్ణుం డందరిని
సంతోష పరచుచున్నవాడు.

సార—అదియేమో నాకు చెలియకు. నాయుంటనే యున్నాడని నేను
తలంచుచుంటిని.

ఇల్ల—కామకామ. కేవల భగవంతుండగుటచే విశ్వరూపుడై అట్లు
ప్రవర్తించుచున్నాడు. స్వామీ మహానుభావ! శ్రీకృష్ణ !

శా. కామకోటి యుఖావట్కముచు వీర కన్ దోచి విధ్యాటవీ
భూమిన్ హరిముమాని భీకర తపం ర బున్ జేయు మాసింద్రులే
నీ మాయన్ చెలియంగ జాలరుగదా ! సరేజనేతా ! యికన్
మేమా ! స్త్రీము జ్ఞానహీనము స్వామీ ! నిన్ను దర్శింపగా.

కావున మాయెడ గరుణారసంబు జిక్కి మమ్ముద్ధరించుము. మాగర్వ
భంజన మైనది.

సార—స్వామీ ! జగద్రీతిక ! నీమీదభక్తిచే నీదర్శనముచుగోరి
యలమట బడుచు మాకన్నులలోనే రాత్రి యెల్ల హృస్వము
జేసి కొంటిమి. అప్పుడే అరుణోదయ మగుచున్నది. వేగ మాకు
సందర్శనం బిచ్చి రక్షింపుము.

కృష్ణ—(ప్రత్యక్షమై) నలరార! నే నిందే యుంటినికదా, నన్ను
మీరేల గాంచలేక పోయినారు.

కల్ల—చుహాను భావ శ్రీకృష్ణ! మీ కివేపదివేల వందనములు. మామర
దృష్టము మమ్మిత చేసినది. ఇప్పుటికి గృతార్థులమైతిమి.

[తెరలో]

ఓగోపికలార! మాధవు డెందున్నవాడు.

కృష్ణ—నలరార! అల్లదే అక్కారకు కాబోలు నిటువచ్చుచు
న్నాడు. నేనిందున్నానని తెల్పుడు.

సార—అయ్యా! యీరసాలవృక్షము చెంతనున్నా డిటురమ్ము.

కల్ల—(తనలో) అకటా! మనకీ విఘ్నకారకుడు దాపరించెను కదా!

అక్కారకు—(ప్రవేశించి) (తనలో) ఆహా కృష్ణుని సందర్శనమును
జేయించి కంసుడు నాకు నెంతమేలు చేసినాడు (బ్రీకాశముగ)
మహాత్మా! శ్రీకృష్ణ! అభివందనము సేయుచున్నాడను.

కృష్ణ—అక్కార! నీకు భద్రంబులు కలుగుగాక. యెందుండి వచ్చును
న్నావు. నీకును నీవారలకును సేమమా?

అక్కార—స్వామీ! మీకరుణచే నందరు సుఖముగ నే యున్నవారు

కృష్ణ—అక్కార! పూజ్యులైన దేవకీ వసుదేవులకు సేమమా!
మామామ కంసుడు సుఖయై యున్నవాడా?

అక్కార—మృతంబు! కుమారు నెప్పుడు కాతుమని తపించుచు గారా
గారమున గన్నుల బాణము లుంచుకొని యున్నవారు.
మఱియును,

మీ అనఘా తామెనరిప నొందిన ధను శ్రీ ర్యాగంబు జూడంగ మీ
మ్మును దోడ్తెమ్ముని కంసుడంపె నను మీ శ్రీ బుద్ధివ్యాచారింప నా
మనమెట్లుండునో! నేరకుందువె? మహా శ్రీ త్యా! సర్వలోకైక ర
క్షణతత్పంబగు బ్రహ్మవీరకద! నక శ్రీ గాంక్షించుమా సత్కృపక.

కృ—అకూర! నీహృదయము నాకు నెలియదా ! అయినను మాత్రం
•లును మమ్మాహూతుల జేయునో లేదో యనియే తలంపుచు
న్నాము. అవశ్యము వచ్చెదము సందియములేదు.

పల్ల—మనోహర ! యీరాయ బాణపే రకూరుడా !

కృష్ణ—అవును.

పల్ల—అహా ! ఏమి ఆశ్చర్యము ! శ్రీకృష్ణ !

మ. అకటా మీ కడియైన కంసునకు మీ శ మృష్పించి చంపింప నూ
హకలా డీకుటిలాత్ము డీ శతుడు తా శ నకూరు డెట్లయ్యెనో
యకశంకోజ్వల గోకులా భరణకృ శ ప్తా గోముఖ వ్యాఘ్ర నా
యకుడంచు స్వచిలు పరాదె యితన్ శ వ్యాహరదుర్వృత్తిచేన్.

కృష్ణ—పల్లవాధరీ ! నీనీసత్వభావుని గుణబలమునక అట్లు పలుకుచు
న్నావు. నీవేక నాప్రశంస దలంపకుము.

సార—దేవా ! మీచరణారవిద సేవాభాగ్యమును విడచి మేము
' కృత్పటి కాలమైన నిల్వజాలము కదా!

పల్లవా—యదుకుంజర !

ఉ. మాపటివేళ నెల్ల వన శ మార్గమునందున రోసి రోసి మీ
రూపముగానలేక శశి శ రోచులనూడి కృశించిపోయి యె
ట్లోపరికించినాము విధి శ యోర్వకయిత నె యలరాయమున్
దాపె నికెట్టులోర్తు గుణ శ ధామ ! త్వదీయ వియోగతాపమున్.

కావున నీవు మమ్ముల విషవక యిదేయుండుము. ఆకంసుడు మీకు
మాతలుడే కాని నిన్ను జంపింప ననేక ప్రియత్నముల జేసిన వాడు.
అట్టి శత్రువునింటికి బోరాదు.

కృష్ణ—గోపికలార యింతటితో మాకిరువురకును శత్రుత్వము చల్లార
గలదు. మీరిండ్లకు బొండు. అకూరుడా మాయన్నను దోడు
కొని రథా రూఢులమై మధురకు బోవుదము రమ్మ.

అకూరు—ఓత్తము. (అదరు నిష్క్రమించెదరు)

సప్తమాంకము.

1 రంగము :—యమునానది.

అకూసుడు—(యమునానది నుండిలేచి) ఆహా ! ఇదేమి ఆశ్చర్యము
ఉ. ఆ యరదంబు నందుగల శ్రీ యా బలరాముడు కృష్ణమూర్తియు

న్నీ యము నాజలంబులకుఁ నెప్పుడువచ్చెను (వైకిజాచి) దోచెనీనదిన్
ఆ యదువంశ శేఖరుల శ్రీ హరి రథమందున గూడ నుండెనా

హరి యిటు నందునుంగనుల శ్రీ కల్లన దోచె నిదేమిచిత్రమో.

ఇంకను సుదియమేల ! బలరామ కృష్ణులు దుష్టసంహారమునకై యవత
రించిన భగవదంశ సంభూతులు సందియములేదు. (తెరవైపునకు దోసి
లియొగ్గి) ఓపరమేశ్వర స్వరూపులార ! బలరామకృష్ణులార !

చం. జలము సమీరమున్ శిఖలు శ్రీ సత్పథమున్ బృథివీ స్థలంబులున్
వలనుగ సర్వజీవులు ధృతి వంబుగ సీదగు దివ్యరూప స

త్విశిలగుగాదె హర్తృలైన శ్రీ కర్తృపుష్పాక్షా కర్తవీవయో

జలజదళాక్ష ! మీయుధయ శాశ్వతతత్వ మొకండెకాదోకో.

దేవా ! కారణార్థబునంజేసి బలరామ కృష్ణనామములతో నవతరించిన
అదినారాయణుండవు నాయుండినుగ్రహించి నీయధార్థ తత్త్వసందర్శన
మొసంగినాడవు. పురుషుత్తమ ! నీకివేయనేక వందన శతంబు లొనరిం
చినాను. (జేతులుసాచి కమస్కరించి నిష్క్రమించును.)

2 రంగము :—సభాభవనము.

[కంసుడు శంఖుడు ప్రవేశించెదరు.]

కంసు—తమ్ముడా! నాయొక్కని తుచ్ఛములైన పాణములకొరకై పూతన, శకటాసుర, తృణావర్త, బకాసుర, ధేనుకాసుర, వత్సాసుర, అఘాసుర, వృషభాసుర, ప్రలంబాసుర, కేశివ్యోమాసురాది మహావీరుల పాణముల నా శ్రీకృష్ణహతకాశ్మిలో నా హతి జేసితినిగదా!

శంఖు—అన్నయ్యా! అల్పబలు లెంతమంది చచ్చినవేమి. మనఅక్రూరుడు బలరామకృష్ణుల దోడితెచ్చటకు బోయియున్నవాడుకదా! అతడు కృష్ణుని నిటకునోడితెచ్చును. నీవువానిని వధించి ఈ దీర్ఘకొనగలవు. కావున నదైర్యమునందకుము.

కంసు—ఎట్లదైర్య పడకుమానోయి.

ఉ. కంటకుడైన శాత్రువు డొక కంఠ నిరీక్షణజేయుచుండ నా
కంటికినిద్రవట్టినను నీ ఖాబుల నోటికినీళ్ళునోవునే
తుంటరికృష్ణు డేడియ నీ దుగ్గిగునె యప్పుడెకాని నామనం
బంటునె దైర్యలక్ష్మీ యకటా నీ మతివిభ్రామమయ్యె దమ్ముడా.

శంఖుడు—నీవితయాలోచించుచుంటివి. కాని యాకృష్ణు డెక్కురానీతుడైవచ్చి చాణూరముష్టికులచేతగాని కువలయాపీడమును మత్తేభరాజమువలనగాని పాణములబాయగలడు. సందేహింపకుము.

[తెరలో]

కంసుమహారాజా! చాణూరముష్టికులు స్వస్థసహా చక్రిమునుబాసి స్వర్గముజేరినారు. కువలయాపీడము కువలయుమును బాసిపోయినది.
కంసు—ఓహోహో యీమంట లుగల్గినవి కాబోలును.

అక్రూరుడు—(ప్రవేశించి) మహారాజా నీమనిచెప్పుచును. మీయాజ్ఞచే బలరామకృష్ణుల దోడితెచ్చినాను. వారు పురమున నడుగు

పెట్టగనే రజకునిజంపి మీకుచెచ్చు దివ్యాంబరముల జేకొని
నారు. సింగములవలె గర్జిల్లుచు నెదర్చొనిన చాణూరముష్టికుల
బహిష్కరించినారు. ఇనుపకోకలని గ్రహించి శిరుబులబగిల్చి చంపు
టకు గాలదండమునుబోలిన తుండము నెత్తిన కువలయాపీడమును
తృటిలో బీనుగును జేసినారు.

కంసు—అహా! అకూర! ఇకేమిగతి.

అకూరు—కంసమహారాజా! కృష్ణ డార్తరక్షకుడును కరుణారసమూ
ర్తియు నగుటచే శరణన్నరక్షించునేమోయని తలంచెదరు.

కంసు—ఛీ! ఛీ! అకూరుడా! ఎంతమాటవలికితివి.

మ. ననురక్షింపదలంచి బాంధవులు ॥ నానా మిత్రులున్ బోయి, గొ
ల్లని వీర్యాన్నిని బాణముల్ దృణము లీ ॥ లన్ గాల్చు నే నీధరి
తిని నీతుచ్చపు బాణికి కై చిమతు బా ॥ ధింపంగ మూఢుండనే
మనప్రాణులు జెల్లమే విషసము బా ॥ స్నేహితుల్ బాణముల్.

నీవు నాశత్రువును శరణుమని చెప్పినావు గనుక నామోలనండి
లేచి పొమ్ము.

అకూరు—ధన్యడను. (నిష్క్రమించును.)

కంసు—తమ్ముడా! లిప్పుడాబలరామకృష్ణులెదున్నారో తెలిసికొనక
వెడలిపొమ్మంటినే!

శంఖు—అన్నయ్యా వచ్చినవాడు నిన్నుజూడకయే పోవుననుకొంటివా!
వారే బలరామకృష్ణు లిట్లేవచ్చుచున్నారు.

[బలరామకృష్ణులు హావేశించెదరు.]

కృష్ణ—

శా. మామా! పూజ్యులబుడెలోనిడిన చా ॥ స్కార్గ్యంబు నిన్నింకనున్
సేమంబొప్పుగ నుంచెనే యిపుశిర ॥ చేదంబు గావించితే

అమ్మా మాపరికల్పితంబగు ధనుశ్ శర్వాగ్రము బేది ని
 ప్కామన్ జేసి తరింపజేయు నిను లో శ కంబుల్బుడంబుదగన్.
 కంసు—ఓరీకృష్ణ! ఆ ధనుశ్వాగమును గుఱించి తరువాత జెప్పెదనుకాని,
 ఉ. దేవకి కీర్తపుట్టగ నె శ దెబ్బున స్థైర్యపోయి యెవ్వఁ
 వావిరి నా యశోద యొకి శ పట్టున బెట్టకయున్న నప్పుడే
 జీవము బాసియుండు వటు శ సేయక దేవకి నేవధించిన
 స్త్రీవు బనింపగా గలుగుడే శ యిది నాయపరాధమా గదా.
 కృ—ఓరీ! కంసు! అట్లు సేయుటకు నీవళ మాననుకొంటివా! ఒక వేళ నీవ
 ట్లుచేసితివేని యేతద్వము నీకు మరణకారణమో అయ్యది
 దూషాంతరమున నిన్ను జుంపకమానదు.
 కంసు—ఓరీ! కృష్ణుడా! నన్ను జుంపుటకు నేమిదోషమును జేసితినిరా!
 కృ—నీవు! దేశదోషివి. లోకకంటకుడవు. అనువలన నిన్ను జంపి
 భూభారమడుచుటకై నేను పుట్టితిని.
 కంసు—(తనలో) ఓహో యీకృష్ణు డచ్చకునివలె నాకు ముందుగబాడ
 సూపి యిప్పుడెంత జగద్రీకరమైన మూర్తిరవలె గనుకట్టుచు
 న్నామ! అయినను శరణాబని పార్థింపుటకు చామనుబు సమ్మ
 తింపకున్నది. నలుగురు నప్పుడు గాక నేనిదెసఁబట్టి పారిపోవు
 దును. (పోజోనగా గృష్ణుడెరువచ్చును. చూచి భయముతో)
 అక్కటా!
 గీ. కృష్ణ యమవశభవుని రో శ చిష్ణుజూచి
 భయముచే దక్షిణాశకు శ బరుగులెట్ట
 నిందునుగూడ గృష్ణుడే శ యెరుగువచ్చె
 నేమిసేయుదు దైవమా శ యెందుజొత్తు.
 అయినను పశ్చిమదిక్కుగా బారిపోయెదనుగాక! ముందుజూచి! ఓహో
 ఆశ్చర్యముగనున్నదే! యిదేమిమాయ చెప్పుమా!

చం. ఎరుటవసించె గృష్ణుడని శ యోతయు భీతిలి దక్షిణాశకున్
 బరపడిపారిపోవ హరి శ భాగి నెమర్కొనె నందుగూడ నీ-
 యిది తగదాను నస్తగిరి శ కేరగ జూచిన నందుగృష్ణుడే
 యెరుపడెన్ గదా గతియి శ కేడియె నాకు లభింపనయ్యెనున్.

అగుగాక ఉత్తరదిశాభిముఖుడనైపారిపోయెనరుగాక (ఇడచుచు. అందును
 గృష్ణుడేయెరుపడెను. చూచి) ఆహాహా! ఆశ్చర్యముకదా.

ఉ. ప్రాణభయముచే దగ్గరను శ బాసీ, యిదిచికి బారిపోవ నా
 ప్రాణముదీతునంచు యమ శ వంశజకృష్ణుడు ముష్టిసాచి దృ
 క్కోణము లెట్లాట నది శ గో! చనుదెంచుచునుండె నన్ బరి
 త్రాణముజేయ న నెఱ శ దాత యెవండుకలంఘా దైవమా.
 అకటా! యికేమిసేయుచును.

శా. ఎందుంజూచిన కృష్ణశాత్రువుని నూ శ పేనన్నులందోచెనే
 మంచు స్మిటికిబోరునా (పైజూచి) కటకటా శ ఆకాశముంగూడ గో
 విందాకారులచేత నెప్పైగడ యీ శ విశ్వంబునన్ డాగ జో
 టెందున్ గానరు నన్నుబోవగల వా శ డెందుడెనో దైవమా
 కృ—సీ! కలసా! నిన్నురక్షించినచు భక్షించినను నేనేకాని నీరుదిక్కు-
 పేఱులేదు. రారమ్ము. (కంసునిగ్రుద్ది పడవైచి గుండెలపై నెక్కి
 కూర్చుండును.)

శంఖుడు—(పారిపోవుచు.)

[అకూరనారదులు పోవేళించెదరు. పూలవానగుటియును.]

అకూర—న్వామి జగద్రీతుక భూభారమడంగిపోయినది.

నారదు—యదువల్లభ శ్రీకృష్ణ! లోకకంటకుడైన కంసుడు నీచేదుర్గి
 నాడు. బలరామునిచే బలింబాసురుడు వధింపబడినాడు. వసుం
 ధరాదేవి కొంతభారముడిగి విశ్రాంతినిజెందినది. నీవా కంసుని
 విడచి యీహా కురమ్ము. నీకుభద్రమగును.

కృ—నారదమునీంద్ర! అటులేచేసెదను. (యీవలకువచ్చి) అకూర! నీవుపోయి యుగ్రసేనుని దోడ్కొనిరమ్ము. అతనికి మధురానగర నామాజ్యమును బట్టాభిషేకముజేసెదను.

అకూర—చిత్తము. (నిష్క్రమించి ఉగ్రసేనునితో బ్రేవేశించును.)

కృ—ఉగ్రసేన! (కంసుని కిరీటమునుదెచ్చి) నీవీమధురానగర నామా జ్యమును సుఖముగ బాలించుకొనుము. నిన్నీయాధిపత్యమున కభిషేకించినాను. అకూర! నీవితనికి సహకారినగుము.

ఉగ్ర—దేవా! మహాప్రసాదము.

అకూర—చిత్తము.

నార—శ్రీకృష్ణభగవంతు! నీవవతరించినకార్యము కొంతవరకు సమాప్తి చేయబడినది. మరియు నింకేదియధీష్టమో జ్ఞేయము.

కృ—నారదమునీంద్ర! ఇంతవరకు గొంతదష్టసంహారమైనది. అయిన నిట్లుగుగాక.

మ. ఇలలో రాజ్యమదాంధత న్విడచి పు १ ధ్వజాలి పాలించుతన్
లలితోక్తుచ్చించరించి కావ్యసతి గ్రా १ లంజేయు చక్రవాహ
నుల మాణిక్యకవీంద్ర) సత్కృతులు మా १ న్యు ల్మెచ్చు సర్వబులై
యలరుగావుత యీవసుంధరకు గ १ శ్యాణంబు జేకూరుతన్.

నార—తథాస్తు.

స్వస్తిశ్రీ మహా మంగళమస్తు.

గ ద్య. ఇది శ్రీ కాస్యపసగోత్రోద్భవ చక్రానధాని వంశవయః పారా
వారరాకాసుధాకర నారసింహార్యతనూభవ నరసమాంబా
గర్భశుక్తి ముక్తాఫల పాకట సుబ్బరాయ గురు కరుణా
లబ్ధ సాహిత్య బుధజనవిధేయ మాణిక్యశర్మ విరచిత
మైన శ్రీకృష్ణలీలానాటకము సర్వముసంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ.

కృష్ణలీలలోని సాంగత్యం

(1) సాంగత్యం—కంసుడు అశరీరవాక్కు-విని.

దేవగాంధారిరాగము, ఏకతాళము.

1. అహ యేమి యీ | విహయసపుచుడి | మహాభయంకర | మై
మదినలచెడు|| అహ||

భీషణమా! నుడిశితి | కే సమమా! అశనికియేసమమా | నా
సంహారకమా|| ఎవ్వడురా! యీవడుపున నా | కొవ్వడంచు
నని యీ సతిగర్భమటంచుబలికె|| అహయేమి||

(2) సాంగత్యం—దేవకిచంపవలదని కంసుని బార్ధిచుట.

మోహనరాగము—ఆదితాళము.

1. తగునా ననుజంపా | తరచగ నీకేచెల్లెలుగానా|| తగునా||

గగనాభాషాణములా | కై నన్ను జంపగమేలా | యే నిండు
చూలాలిని | యోచింపుమామదిని|| తగునా||

2. సరివారలువిన మరియాదా! | సరియగు గుణగతి జనరాదా! |
తరుగకట్టి పాపముకాదా! | హరినలచుచు దొలగరాదా|| త||

(3) సాంగత్యం—దేవకీవసుదేవులు చెరలో తపించుట.

జైలాగు—హనుమతోడిరాగము—ఏకతాళము.

వసుదే—హా చెలీ కడునడుమల పాలైతిమిగా! ఏచతురుడు మనయాపద!
లెల్ల బాపజూచునెకొ|| హాచెలీ||

దేవకి—యేమి సేతునాథ గగన | వాణిపలుకు లింతజేసి | పేమివడి!
కంసభలా | దులు మసలా | నుంచెగదే||

వసుదే—నారీ నీకన్నకొడుకు లారీతిని మదియ నెసట | వారిజసంభ
వుడు వ్రాసు | నేరీతిని దప్పగలదు||

దేవకి—కైవ మీ తీరుగా | నిడుమలా | నలచెగా||

వసుదే—మదిని చితబొందదగను మనకు శ్రీశుడే తి॥

ఇద్దరు—శ్రీ మా ధవా । శ్రీతావనసుచు దామ మమ్ము । నేలవా
కృపాలయా॥ హాచెనీ॥

(4) సాంగు—దేవకీవసుదేవకంసుల డైలాగు.

శ్రీరాగము—ఏకతాళము.

దేవకీ—ఓ గుణాభరణ । చయూ! శరణు । కుమూలించి పోవవా
కావవా । పసికూనబట్టి పాణిముదీయగదగునే ! యిాయను
చితకార్యమునను । శ్రేయమె రాజకులమునకు॥ ఓగుణా॥

కంసు—శ్రేయమోనాక! పాయమోలేక హేయమో! పాణాపాయమో!
యిాయబలను విడతుననుచు నెంచకు డికకలలోనన్ । మీ

• మాటలుచెల్లవు నా యీకంసమృగెంద్రమ్రాల । మీ
యబల నెసగి చనుడిక వేరాడక॥

వసుదే—ఔగోసేన నీవెఱుగని । న్యాయ మవనిలోనగలదె । ఆ పపిల్ల
పుట్టెగదా! అన్యతమయ్యెనుంటిపల్కు॥

దేవకీ—అరయగ నీబాల కోడ । లగునురా । సోదరా! చరణములను
బడుచుంటిని । కరుణింపుము॥ ఓగుణాభరణ॥

(5) సాంగు—కంస దేవకీవసుదేవుల డైలాగు సురళి—ఏక.

కంసు—ఓ అతివకరుణవిడచి । అబలనికన్ విడుపుమా । వినుపుమ్మా ।
నాకు మృత్యువనుచు నెరిగి । యే కరణిద్యజించిపోదు॥ఓలతి॥

దేవకీ—హాకంసా నాబిడ్డల । హతముసేయమేలటరా । నీకొడుకుల
కే యీగతి । చేకుర నీవెఱుల నెదో॥

వసుదే—కంసునేలదూరెదవే । కర్మమిటుల చేసెమనల । వ్యాకులపడ
కీయబల నొసంగుమతివ॥ ఓలతివ॥

(6) సాంగు—కనుకు కృష్ణునితలచి ముఖారి—అటతాళం.

1. అదె మూఢ పూను నన్నుడాసి | నట్లుతోచె నేమిసేతు | హృద
యబుచ్చెదరె నేదికక్కు | యెద జొత్తు దన్నుడా||
2. పసికూనను జూపబోయి | యసురాంగనమడసె | కసిచే నను
గూపజ ప | గలడేమోయకటా|| అదె||

(7) సాంగు—యశోద కృష్ణుడు అసురను జూపించుటకు.

కన్నడ—అటతాళము.

యశోద—ఇదియేమిచోద్యమమ్మ | ముదిత రాకాసియయ్యె | పాలీయ
వచ్చి తన | పాణిము గోలుపోయె|| ఇదియే||

రోహిణి—అసుర బాలింతకూడు | నర్భకుజంపగవచ్చె | పసికూన
పాలుదావి కట్టిపాణిములదీసెను||

యశోద—మనకృష్ణుడెంతవాడే | దనుజుబట్టిచంప | తనపాపకర్మఫ
లమె | దానినిబట్టిచంపె||

రోహిణి—ఇదియదియని నిరాశయింపగబాలము | యెది యెటులైనా
గాసి | కృష్ణుడు బ్రతికెగద|| ఇదియే||

(8) సాంగు—యశోదాగోహిణులు గాలిగోచిక్కిన కృష్ణునికై తపించుట.
కాంభోజిరాగము—త్రిపుట.

యశోద—అమ్మో నాచిన్నికృష్ణ! నాసుడిగాలీగొంపోయె మింటికి||అ||
చమ్యునవచ్చికృష్ణ | సరగానాకీయా రారే | సురలార||అ||

రోహి—చెల్లీ యశోదా నీపూ | తల్లాడిల్లాబోకమ్మా | నీవదిసి|| చెల్లీ||
అల్లాడే మింటానుక్కా | పల్లాదుబట్టి తెచ్చుచున్నాడు||
చెల్లీ||

యశోద—అక్కా! ఒకరక్కనుక తముగ్గక్కనచిట్ చేతులవిసుకుచు
అక్కజముగ క్రిందికీడ్చును । మృక్కడి పై కెగలాగుచును
న్నాడు॥౭॥

హిరో—లేదేదైత్యముగొనుమా కృ । వ్యాగని హీనుఁ జేయును మన
గాదిలి కృష్ణుడు తోడైచ్చెను । గాంచుదవె ఆకసమందున
నీవు॥ చెట్టి॥

(9) సాంగు—బలరామకృష్ణుల కీడ్చి. భిళహరి—అట.

కృష్ణ—1. ఆటలాడుదము వేగరాచే । ఓలన్నలార! ఓచిన్నలార!॥
ఆట॥బూటాకములైనా । ఆటలుమనకేలా । హాటాక చేలు
ని । యాటలాడుదమిప్పుడు ఆటలాడు॥

2. మత్స్యమై నేను సో । మకుని దుర్గంపగబోదు । వాత్స
ల్యమున దివ్యవర్గము మిముబోతు॥ ఆటలా॥

3. మీరుపశువులుకండు । యేరక్షకుడనాడు । గారవమున
మిమ్ముగాతూ నీకోలాచే॥ ఆటలా॥

4. బంతాటలాడంగ । బరుగున రారయ్య! పంతాముతోబంతి
నెంతాదూ రామేతురో ॥ఆటలా॥

(10) సాంగు—కృష్ణుడుయశోద డైలాగు. (వినుతసుగుణశీలవగును.)

కృష్ణ—మన్నుదిపగ లేదే నా । యన్న నూటవివకే॥ మన్ను॥

వెన్న లేదె మనయింటా । వెంగలి నేయమ్మా॥

యశో—బలరాముడు వట్టికల్ల । హక్కడెపుడునిజము । నీచిలిపిచేష్ట
తెరుగుదాన చెప్పకుమిటరమ్ము । అన్నా! మన్నా! తినెద
నీవుబీదకరణి । చెంతరారకృష్ణ! నీచేష్టలెల్ల దెలిసె॥ చెంత॥

కృష్ణ—ఉట్టిమీద బాలుపెరుగు లుండవె యోతల్లి । నీపట్టివైన నాకు
గొఱతనట్టున కృపనల్లి । వాదా! వినరాదా । ననునాదర
మునబోవుమమ్మా॥ మన్ను॥

యశోద—నోరుచూపుమన్నా నీ । నేనిములేకున్నా । బల్ సారమైనవె
న్నబెట్టి సాకుననోయన్నా । రారా, దరి । రారి నీ వరాల
నోరువిప్పరా॥ చెంతరా॥

(11) సాంగు—యశోదకృష్ణుని భగవంతునిగా స్తుతించుట.

శ్యామి—రూపకమా.

1. నీవే యీసదాచర । జీవకోటికాధారము॥ నీవే॥
యీవిశ్వంబెల్లసేరు । హృదయమందు నెప్పారెను॥ నీవే॥
2. నీదహరాకాశంబున । నీదిక్కులుగ్రహమలశో । నీపదునాల్గు
భువనములు । చూపట్టెరు విశ్వమయుడ॥ నీవే॥
3. నాచిరపుణ్యముచేగన । నోచితి నినుబుత్తునిగా । బ్రాచించందు
గాంచినగతి । రాజ్యితి నీవలనను॥నీవే॥
4. వందనమోబృందారక । వందితపదపంకజాత । నందనుడవుకావు
జగ । న్నాధా నను బాలింపుము॥ నీవే॥

(12) సాంగు—గోపికలు కృష్ణునల్లరి చెప్పట.

కమాచిరాగము—లటతాళము.

1. ఏమానిచెప్పుదుమే । కృష్ణునియల్లరి॥ యేమాని॥
యిల్లిల్లువరిగి పా । లెల్లామాగడమెక్కి । పిల్లలపైబడునే॥ తల్లి॥
2. పిల్లలబట్టింతు । బల్లవాధరియని కు । చెప్పివీడాలాగనే ।
యశోదమ్మా॥ ఏమాని॥

3. చక్కాగానున్నాడె సకియా సీమోమంచు! గ్రక్కునముద్దాడెనే
నన్ను సీకొడుకు|| గ్రక్కున||
4. యెదుజూచిన కృష్ణు | చందమేకనుపించు | మందుమాయల
వాడే|| యశోదమ్మా||

(13) యశోద కృష్ణుని మందలించుట డైలాగు.

దర్బారురాగము—అటతాళం.

యశోద—ఇదియేను అల్లరిరాకృష్ణా! యెవరై నవిన్న నవ్వారటర|| ఇది||
మదిరాక్షులెల్లగూడి నీయెడ | మానకదోషమునిల్పి||
ఇదియే||

కృష్ణు—నమ్మబోకుమమ్మా యీ | నాలిముచ్చవాఁమాటలు | అమ్మ
రొ నే వీరియిండ్ల | నల్లరిచేసి యెరుంగ నె|| నమ్మ||
చంద్ర—బొంకెదవటరాకృష్ణా | పంకజాక్షిపై బడవె | శంకలేగురా
రమ్మని | సంతానము కలుగుననుచు|| బొంకె||

యశోద—నేర మేమిలేక నీవయి | నెలతలు కల్పనసేతురె | జారబుద్ధి
యేలరా ! కృష్ణా ! రవ్వలసాలై యెడె|| ఇదియే||

కృష్ణు—పల్లవాధరి నన్ను బిలచి | మెల్లనగాగిట్టజేర్చెనె | చంద్రీవదన
ముద్దులాడి | చాలుపొమ్మని ననుదోలెనె|| పల్ల||

చంద్ర—యెట్లుబుద్ధిచెప్పెదవో | యిల్లువిడచి పోవవలసె | చట్లపాలు
పెరుగువెన్న | చక్కగ దొంగిలిపోయెను|| ఇదియే||

(14) సాంగు—యశోద కృష్ణుని దండించుట.

జంగాల్ రాగము—ఏకతాళము.

యశో—రారాకృష్ణా ! రా దండించెద | రామలజోలికి పోకుండా
కృష్ణు—రానే తల్లీ | రాపిడియెలనె | రామలనే దండింపగదే |

యశో—పూవుబోండ్లయిడ్ల కీపు పోవకుండువే ।

కృష్ణ—బోటునన్ను నంటకుండ బుద్ధి చెప్పుమా ।

యశో—అల్లరియా

కృష్ణ—కల్లసుమీ

యశో—బోటులతో స । యాటముమానగ । రోటికిగట్టెదరాకృష్ణా!

కృష్ణ—బోటులమాలు । బూటకములు నీ । యాటోపంబిక
మానగదే.

(15) సాంగు—చంద్రవదన కృష్ణని వెతకుట.

అథా—సూపకము.

ఎందుదాగియున్నావో । కందర్పసమానకృష్ణా॥ యెందు॥

సుందరాంగు లెల్లసిదు । పొందుగోరి యరుదెంచిరి॥ యెందు॥

సరసామృతమొలికెడు నీ । మురళీరవమాధురిచే । విరహమా

పలేక కల్కు । లరుదెంచిరి నిన్నుగూడ । ఓదయాకరభిరాన ।

సాదరమున గొల్పించి । వరకేసుఖమొసంగి పాలింపగరాదె

కృష్ణ! ॥ యెందు॥

14703